1991. ÉVI BESZÁMOLÓ A BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ ÉS TERMÉSZETVÉDŐ CSOPORT MUNKÁJÁRÓL

Barlangkutató Intézet
91/6
Könyvtára

1991. ÉVI BESZÁMOLÓ A BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ ÉS TERMÉSZETVÉDŐ CSOPORT MUNKÁJÁRÓL

írták

Récsey Gábor

Lieber Tamás

Gaál Andrea

Bárlfai Attila

közremüködtek

Fogel Péter
Csoportvezető

Krekács Károly
Kutatásvezető

Hackl József
ATOMKI

Lénárt László dr.
Miskolci Egyetem

Hegyesi József dr.
Orsz. Onkológiai. Int.

Kraus Sándor
MKBT

Lieber József

Tóth István

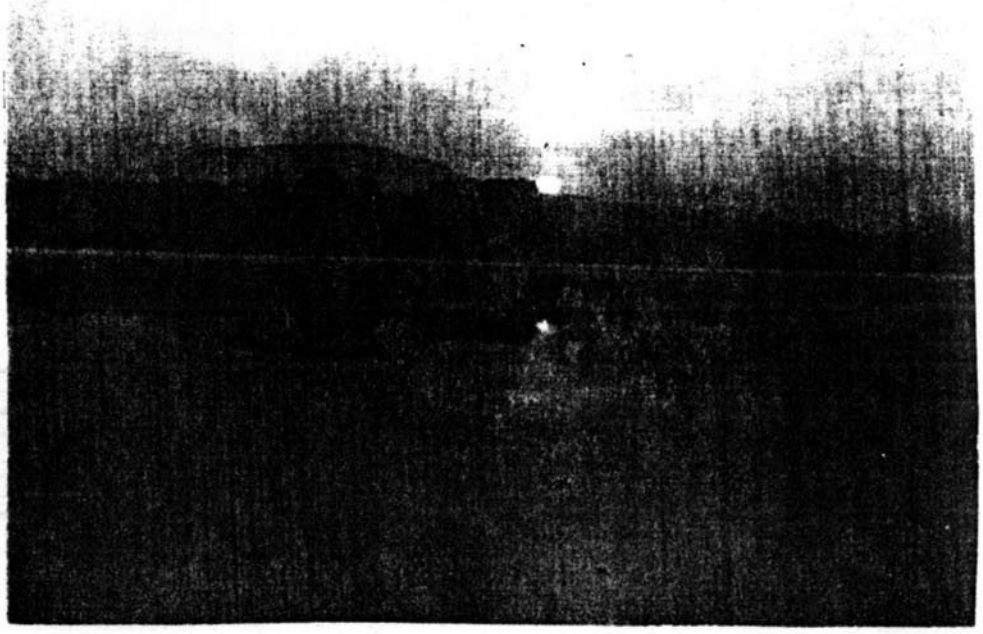

TARTALOM

1991. évi jelentés a Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédö Csoport munkájáról

Tevékenységünk 1990-ben ..... 2 old.
Együttmüködési szerzödés 4
Elöszó 5
Társaságunk és a természetvédelem 6
Benedek Endre (életrajz) 8
Földtörténeti korok 9
A Sátorkö-pusztai-barlang geológiájának leírása, feltárásának ismertetése,csoportunk itt végzett munkái
MKBT felhívás 13
Sátorkö-pusztai-barlang geodéziai feltételei 14
Barlangkutatási engedély 15
A Sátorkö-pusztai-barlang természetvédelmi gondozási szerzödése 18
A Sátorkö-pusztai-gipszbarlang leírása 23
Sátorkö-pusztai kutatótábor 32
A Sátorkö-pusztai-barlang hosszmetszete 34
A " Kadic "-szakasz térképe 35
A Kivonulás-barlang kutatása 37
Barlangkutatási engedély 40
Tudományos vizsgálatok a barlangban 43
Közettani elemzés 55
Csoportunk tagjai 56
A Sátorkö-pusztai-barlang és környékének élövilága
A " négy "-hegy területén megfigyelhetö növény és állatfajták
Bokrok és fák a " négy "-hegy területén 58
A " négy "-hegy gombái 60
Sátorkö-puszta fokozottan védett virágai 62
A " négy "-hegy hüllöi 64
A " négy "-hegy madárvilága 65
A " négy "-hegy emlös állatai 67
Pocsolyák és vizenyös területek apró élölényeinek bemutatása 69
Barlangunk élövilága 71
Természetjáró és természetvédelmi túráink 76

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ CSOPORT
BUDAPEST

1046 BUDAPEST
Böröndös u. 26. IV 23
Telefon: 180-7350

Beszamoló a Benedek Endre Barlangkutató Csoport 1990. evi tevékenységéről

A Satorkő-pusztai-barlang csoportunk fő kutatási területe.
Az 1990-es évre visszamenőleg jelentést irni csak szeptembertől tudunk,ugyanis a barlang kezelési jogát és a kutatási engedélyt csak ekkor kaptuk meg.

Az idáig eltelt időt azonban mégsem töltöttük tetlenül.
Szamos karbantartási és javitási munkalatokat vegeztünk rajta. A felhalmozódott szemetet és a törmelék egy részét összeszedtük,kihordtuk.
A barlang közvetlen környezetében a szemetet összeszedtük,a tüzrakóhelyet rendberaktuk és felujitottuk.

A barlang meghatározott pontjaira hőmérőket helyeztünk el. A vizhozam mérésére a Benedek-terem 3 pontjára raktunk le csepegésmérő hengereket. Tervezünk radondetektor és páratartalommérő elhelyezést is,valamint denevérszámlálást,gyürüzést.
A barlang karsztvizét időközönként vizsgálatoknak vetjük alá. A mért és vizsgált adatokról,eredményekről számitógépes nyilvántartást vezetünk.

Elkészült a barlang nevét viselő tábla is,amelyet a tavasszal fogunk felhelyezni a helyére.

1990-ben számos érdeklődőt fogadtunk a barlangba. A csoportunk szakképzett idegenvezetőkkel is rendelkezik,ezért a vendégek szakszerü vezetést is kapnak.

Fögel Péter

Fögel Péter
Csoportvezető

Budapest, 1991 02. 14

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ CSOPORT BUDAPEST

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

a MTESZ tagja

1061 Budapest,
Anker köz 1.
Telefon: 217-293

HUNGARIAN SPELEOLOGICAL SOCIETY
SOCIÉTÉ HONGROISE DE SPÉLÉOLOGIE
UNGARISCHE GESELLSCHAFT FÜR KARST- UND HÖHLENFORSCHUNG
Венгерское Общество по Исследованию Карстовых Явлений и Пещер

Budapest, 1990. május 23.

HOZZÁJÁRULÁS

Hozzájárulunk, hogy a Társulatunknál nyilvántartott Benedek Endre Barlangkutató Csoport céges körbélyegzőt készíttessen.

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT a MTESZ tagja

Gádoros Miklós
ideiglenes elnök

E G Y Ü T T M Ű K Ö D É S

Megállapodás jött létre az együttműködés lehetőségéről a Benedek Endre Barlangjáró csoport és a TTE Meteor Student Szpeleoalpin Csoport között.

A Benedek Endre Barlangjáró Csoport részéről Fogel Péter csoportvezető, a Student csoport részéről Krekács Károly csoportvezető-kutatásvezető.

Fogel Péter

Krekács Károly

Budapest,1990.május 17.

Tisztelt Társulat !

1990-ben barlangjáró csoportként " tengettük " életünket,majd egy, a Speleo-Studenttal / TTE Meteor / történt szerződés,elinditott minket a barlangkutatás érdekes és izgalmas utján. 1991 októberében elfogadták a Sátorkő-pusztai-gipszbarlangra vonatkozó kutatási kérelmünket. 1991-ben egy merész javaslattal és az MTSZ hozzájárulásával Barlangkutató és Természetvédő Csoport lettünk.

Feladatunk igy nemcsak a barlangokra,hanem a környezetre is kiterjed.

Mint minden egyes társulati csoportnak,igy nekünk is számot kell adni év végén az éves munkánkról. Természetesen ennek a kérésnek,nagy örömmel teszünk eleget,annál is inkább,mivel szerintünk egyedülálló vállalkozás a mienk.

A barlangkutatás és a természetvédelem ugyan szorosan összefügg,de az ezt összekapcsoló láncszem talán mégsem teljes. Általánosságban véve kevesen vagyunk,akik mind a két tevékenységet szivvel-lélekkel végezzük. Sajnos ez betudható a különböző korlátozásoknak és a modern civilizáció káros befolyásának.

Rengeteg az olyan létesitmények száma,melyek a környezetre közvetlenül is káros hatással vannak.

Gyárak épülnek,utak készülnek,a bányászat terjeszkedik,az erdők,mezők és élőlényeik rovására.

Az ujonnan megalakult helyhatóságok,zömében vagy tehetetlenek,vagy " erre nincs pénz " cimszóval nem akarnak foglalkozni a reálisan gondolkodó ember egyik legégetőbb problémájával a környezetvédelemmel.

Az elmult év számunkra egy " nagy kisérletnek " a kezdete volt,mely magába öleli a Sátorkő-pusztai-gipszbarlang és környékének megismerését és megismertetését.

Beszámolónk emiatt bővebb az eddigi gyakorlatban bevált jelentéseknél. Részletesen kitérünk a barlang történetére,az ott végzett munkálatokra,vizsgálatokra,ezenkivül pedig a környék növény és állatvilágának ismertetésére.

Nem titkolom,nagy tervünk a tájegység TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETTÉ történő nyilvánittatása,amiért ugyérzem mindent megteszünk.

Vállalkozásunk amatőr próbálkozás,bizonyosan nem éri el a hasonló témáju de szakszerü értekezés szinvonalát. Hibák előfordulhatnak, amiért előre is szives elnézésüket kérjük,de saját hibáján mindenki igyekszik tanulni igy mi is.

Tisztelettel

Dorog,1991.október 27.

Lieber Tamás

T Á R S A S Á G U N K É S A T E R M É S Z E T V É D E L E M

1991 májusában,Fogel Péter csoportvezető,merész ötlettel állt elő. Ismerve a Sátorkő-pusztai-barlangot és környékét,s annak geológiai és biológiai adottságait,felmerült a terület védelmének gondolata.

A táj geológiája,növény és állatvilága,számos természetvédelmi értéket rejt magában.

A hévizes kialakulásu barlang,különleges ásványi kitöltéseivel és érdekes morfológiájával a fokozottan védett barlang kategóriába sorolandó !

A környék flórája és faunája ritkaságokkal dicsekedhet.
A területen élő növényeknek 3o %-a,az állatoknak pedig 4o %-a védett !

A madarak közül emlitésre méltó az Egerészölyv / Buteo buteo /, Darázsölyv / Pernis apivorus /, Karvaly / Accipiter nisus /, Gyurgyalag / Merops apiaster /, Holló / Corvus corax /, Őszapó / Aegithalos condatus /, Fürj / Coturnix coturnix / jelenléte.

A védett emlősök közül él itt Borz / Meles meles /,Nyest / Martes foina /, Menyét / Mustela nivalis /, Sündisznó / Erinaceus europaeus /, Vakondok / Talpa europaea /, Erdei cickány / Sorex araneus /, Erdei pele / Dryomys nitedula /, Mókus / Sciurus vulgaris /, a barlangban pedig megtalálható a Nagy patkósorru denevér / Rhinolophus ferrumequinum /, Kis patkósorru denevér / Rhinolophus hipposideros /, Hosszufülü denevér / Plecotus auritus /.

A növények közül legvédettebbek a következő fajok :
Tavaszi hérics / Adonis vernalis /, Leánykökörcsin / Pulsatilla grandis /, Apró nőszirom / Iris /, Pusztai árvalányhaj / Stipa pennata /.

Hosszasan sorolhatnánk tovább az itt élő egyedeket,de a beszámolónk egy másik fejezetében Récsey Gábor és Gaál Andrea ezzel a témával részletesen foglalkozik.

A táj mindezek ellenére nem neveznető Természetvédelmi területnek. Hogy miért ? Egyelőre nem tudni.

Dr. Tardy János államtitkár urnak 1991.október 17-én keltezett levelünkben kitérünk minden egyes részletre. Amig a válasz illetve a reagálás részünkre megérkezik,a környéket védeni kell,niszen rengeteg a környezetkárositó tevékenység / barlang rongálás,moto-cross stb. /. A védelmi feladatot szivügyünknek tekintjük,és Természetvédelmi csoport néven,mindent megteszünk a terület természetes ökológiájának megóvása érdekében.

Lieber Tamás

csoportunk ezen a tanulatban intenzív természetvédelmet szolgál

A Nagy-Sirázsa-hegyen sok védett növény található. (Apró nőszirom, P dvorányban, Tavasz hérics)

(Fotó hiba T.)

BENEDEK ENDRE (1912 - 1987)

1912 május 13-án született Egerszeni - Szucs bányatelepen, ahol édesapja, a bányászból lett aknász dolgozott. A család rövidesen Pécsre került.
Az első világháború eseményei miatt iskoláit késve kezdte, de mindjárt az elemi iskola 3.osztályában.
A tehetséges fiút az elemi iskola elvégzése után a pécsi Nagy Lajos piarista gimnáziumba adták.
Naponta 3 km-t gyalogolt az iskolába és vissza, mégis hamarosan osztályelső lett. 17 éves korában érettségizett, s a gimnázium ösztöndíjasaként került a soproni Bányamérnöki Főiskolára, amit jeles eredménnyel végzett el.
1935-től dolgozott különböző bányaüzemeknél Salgótarjánban és Pécsett, majd 1937-ben állást kapott a Gánti Bauxitbányaknál. 1938-ban megnősült.
Egy év múlva főmérnökké nevezték ki a gánti bányák óbaroki bányaüzeméhez.
Itt dolgozott a háború évei alatt is, becsülettel helytállva.
Munkatársaival megakadályozták a visszavonuló németek terveit a bányaüzem felszereléseinek és embereinek elszállításában, s a felszabadulás után azonnal termelni tudtak az üzemek. Az új nyírádi bauxitbányák igazgató-főmérnöke lett, ahol nemcsak a termelést tekintette fontosnak, de törődött a dolgozók szociális gondjával, kulturális és sportéletével.
Természetszeretete folytán rendszeresen bebarangolta a környező vidéket, minden megismerhetőt meglátni igyekezett.
1951-ben a Tatabányai Szénbányászati Trösztöhöz került főmérnöknek.
1956 tavaszán a Bányaműszaki Felügyelőség főmérnöke lett először Tatabányán, majd a dorogi Kerületi Bányaműszaki Felügyelőségen, ahol nyugdíjazásáig dolgozott.
Végtelen természetszeretete, emberiessége és felelősségérzete minden és mindenki iránt egész életét meghatározta. Korán megtanult csak a saját erejére támaszkodva élni. Főiskolás évei alatt ösztöndíjából, nyári munkákból, egyéb munkák vállalásából fedezte saját iskolai költségeit, majd miután dolgozni kezdett, igyekezett mindenütt a rászorulókon is segíteni.
Fiatal korától sportolt, de minden érdekelte ami körülötte történt. Aktív közéleti emberként bekapcsolódott a társadalmi szevek,lakóhelye minden munkájába. Erre nevelte 3 gyemeket is.
Dorogra kerülve megismerkedett a terület különleges geológiai adottságaival és fiatalokat összefogva megalakította a Kadic Ottokár Barlangkutató Csoportot. Részt vett a Társulat 1958. évi újjászervezésében. Kezdetben a választmány tagja, majd 1963-tól 1981-ig a Fegyelmi Bizottság elnöke, végül 1981-tól 1986-ig ismét a választmány tagja volt. Egész életét önzetlenül a Sátorkő-pusztai-, valamint a környező barlangok feltárására, bemutatására, megóvására szentelte.
Miután egészsége megrendült, a dorogi Kadic Ottokár Barlangkutató Csoport mellett tanácsadói munkát végzett élete végéig.
A csoport - vezetése alatt - elnyerte a Vass Imre emléklapot. Ő maga szervező munkájáért Hermann Otto-érem kitüntetésben részesült a társulattól.
A munkába bevonta környezete minden érdeklődő tagját, akik közül sokan egy életre a barlangok szerelmesei lettek. Határtalan természetszeretete szívós, kitartó munkabírással, kiváló szervezői egyenességgel párosulva sikeres tevékenységet eredményezett. Egyénisége, megnyerő, mindig mosolygó emberssége hatására mindenki szeretete kísérte munkáját.
Sajnos az átélt évtizedek viharai nem vonultak el felette nyomtalanul.
A megfeszített munkának kitett szív három izben is figyelmeztette, de szívós, erős szervezete még évekig küzdött a baj ellen. Betegségei után is tovább dolgozott, és szélesköruen szolgálta a barlangkutatás ügyét. Amikor az agyvérzés végleg megállította aktív tevékenységét, a sors csapásaként elvesztette feleségét, aki társa volt minden munkájában. Hiába kötötte a betegség ágyhoz, amit tudott,ezek után is megtett, míg 1987.december 3-án megálljt nem parancsolt mozgalmas életének a halál.

B.A.

A FÖLDTÖRTÉNETI KOROK

/ KIEGÉSZITÉS /

A környezet mélyreható megváltozása természetszerüen hatást gyakorolt az élővilágra,s igy az is alapos átalakuláson ment keresztül. A földtani szelvényekem,az üledékes kőzetekben jól felismerhetőek ezek az időszakok;változott a lerakódott üledék anyaga,megszakadt az üledékképződés,vagy éppen uj lerakódási fázis kezdődött. Már 1760 táján történtek kisérletek a földtörténeti üledékek korok szerinti osztályozására;az olasz Giovanni Arduino a következő elnevezéseket alkalmazta : " Monti primarii " /elsődleges kőzet/, " Monti secundarii " /másodlagos kőzet/, " Monti tertiarii " /harmadlagos kőzet/, " Monti quartarii " /negyedkori kőzet/. Később gyakorlati okokból megváltoztatták az elnevezéseket :

paleozoikum =az élővilág fejlődésének ókora

mezozoikum =az élővilág fejlődésének középkora

kainozoikum =az élővilág fejlődésének,az állatvilágnak ujkora

anthropozoikum =az ember kora

Német geológusok felfedeztek egy kőzetegyüttest a paleozoikumi időkből,melyet " alapkőzetnek " neveztek el. Az amerikai James D. Dana azt javasolta,hogy nemzetközileg fogadják el az archaikum /archaeozoikum/ elnevezést. Végül az amerikai geológus,William Logan a mult század hatvanas éveiben egy addig ismeretlen kőzetegyüttest határozott meg,mely az archaikum és a paleozoikum közötti helyet foglalja el,s ezt a komplexust proterozoikumnak nevezte el. Igy azután manapság hat időegységet különböztetünk meg :

archaikum	proterozoikum	paleozoikum
mezozoikum	kainozoikum	anthropozoikum

A fenti beosztás talán kissé szokatlannak tünik;ennek az az oka, hogy az irodalomban gyakran a kainozoikum helyett a tercier nevet használják,az anthropozoikum helyett pedig a quarter,a negyedkor

szokott szerepelni.

Földünk geológiai fejlődését a " csillagállapot " előzte meg, bolygónk ekkor az égitestek szokásos fejlődésén ment át,hideg felületü bolygóvá lett. A geológiai,földtörténeti korok kisebb szakaszokra,un. periódusokra,időszakokra különülnek. Ezek is neveket viselnek : pl. jura,szilur,devon. E nevek tulnyomórészt földrajzi eredetüek;a megfelelő időszak klasszikus rétegei a megfelelő nevü tájakon lelhetők fel. A különböző korok és időszakok időtartamát manapság különböző módszerekkel vizsgálják,és években is megadják. Ha a talált kövületet el tudjuk helyezni a megfelelő korban vagy időszakban,körülbelüli képet kapunk a lelet abszolut korára nézve is. Ha valamennyi korról és időszakról áttekinthető tálázatot készitünk,s ezeket a hozzájuk tartozó évekkel is ellátjuk, akkor " geológiai naptárt " kapunk.

Ha különböző könyvekben lapozgatunk,talán meglepődünk azon,hogy az azokban található " geológia naptár " évszámai,időtartamai nem azonosak. Mondhatnánk - némi tulzással -,anány könyv,annyi időtartam.

A különbözőségnek két főbb oka van. Elsőként emlitjük,hogy a tudomány fejlődésével mind pontosabbak lettek - s igy változtak is - az adatok.

A másik az,hogy a kutatók felfogása nem egyezik,másutt vonják meg a korok,korszakok közötti,azokat elválasztó határokat.

Az ilyen " geológiai naptárak " jó áttekintést nyujtanak a korok, korszakok,időszakok egymásutánjáról,s a megadott évmilliók is tájékoztatnak a földtörténeti korok időtartamáról. Meg kell mondjuk azonban,hogy az emberi képzelet néhány ezer évet még fel tud fogni, a százezer esztendőkről vagy évmilliókról,százmillió évekről azonban már éppugy nem tud képet alkotni,mint a kozmikus,csillagászati távolságokról. Ez az oka annak,hogy az ismeretterjesztő irodalomban a geológiai időtartamokat gyakran diagrammokkal is ábrázolják.

Ennek legszemléletesebb formája talán a " geológiai óra ". Az élet fejlődésének ütemét az " óra " külső körének számlapja mutatja.

Ami a számlapon egy perc,az a valóságban 5o millió év. o,o-kor keletkezett bolygónkon az élet,mely most a 12,oo óránál tart. Az óradiagram belső körén a geológiai naptár évei vannak feltüntetve,mig a kör belső részén az egyes geológiai korok / időszakok / vannak jelezve. Jelentős őslénytani leletek az óra 9,5o táján találhatók,a gerincesek lo,lo-kor jelentek meg,a hüllők virágzásuk csucsára 11,lo és 11,5o között jutottak,az emlősök nénány perccel 11 előtt keletkeztek,s 11,5o táján vették át az uralmat a hüllőktől. Az ember mintegy három perccel 12 előtt lépett elő,az emberi kultura pedig a másodperc töredékével mérhető csak.

A földi élet időtartamát nemcsak diagrammal lehet érzékeltetni;az eltelt időszakok hosszát segit ábrázolni az " öslénytani könyvtár " játékos elképzelése. Ha létezne olyan könyv,melynek szerzője a földi élet lo esztendejéről egy szót irna,akkor egy sor mintegy loo esztendőnek felelne meg. Egy oldalon 3ooo esztendő története szerepelne, egy kötetben pedig 5oo oldalon 1 5oo ooo esztendő történetét irná meg a könyv szerzője. Ugyanilyen terjedelem mellett a földi élet egész története 2ooo vaskos kötetben látna napvilágot.

/ J. Beneš /

A barlangok kutatása során, gyakran találkozunk fosszilis leletekkel. A talaj különböző rétegeiben, különböző korok emlékei szilkodnak /F. Lieber/

A SÁTORKŐ-PUSZTAI-BARLANG GEOLÓGIÁJÁNAK LEÍRÁSA

FELTÁRÁSÁNAK ISMERTETÉSE

CSOPORTUNK ITT VÉGZETT MUNKÁI

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ ÉS TERMÉSZETVÉDŐ CSOPORT

írta : Lieber Tamás

A Nagy-Strázsa-hegy messziről is kitűnően látszó elhagyott kőbányája /F.: Lieber T./

138/90

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT

a MTESZ tagja

1061 Budapest,
Anker köz 1.
Telefon: 217-293

HUNGARIAN SPELEOLOGICAL SOCIETY
SOCIÉTÉ HONGROISE DE SPÉLÉOLOGIE
UNGARISCHE GESELLSCHAFT FÜR KARST- UND HÖHLENFORSCHUNG
Венгерское Общество по Исследованию Карстовых Явлений и Пещер

Budapest, ...1990.augusztus...30.

Fogel Péter
Benedek Endre Bgkutató Csoport vezetője
B u d a p e s t

A KM Barlangtani Osztály a Sátorkő-pusztai-barlang gondozása körül kialakult csoportviszály kapcsán állásfoglalásra kérte fel Társulatunkat.

Tekintettel arra, hogy a Társulat véleményét csak az érintett felek meghallgatása után kívánja kialakitani, egyeztető tárgyalást hivunk össze.

A tárgyalás időpontja: 1990.szeptember 12. 17 óra.

Helye: Az MKBT tárgyalója /VI., Anker köz 1. 1/2 em./

Egyúttal mellékeljük az Észak-dunántúli Környezetvédelmi és Vizügyi Igazgatóság levelét a barlang gondozási feltételeiről.

Kérjük, hogy a tárgyaláson csoportja képviseletében megjelenni szíveskedjék.

MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT a MTESZ tagja

/Gádoros Miklós/
mb.elnök

Levélcímünk:
9002 Győr 2. Pf.: 101.
MNB számla: 339–90171–2023

Ügyiratszám: 35387/90.

Előadó: Mohilla R./Sné.

Győr, 1990. aug. 22.

ÉSZAK-DUNÁNTÚLI KÖRNYEZETVÉDELMI
ÉS VÍZUGYI IGAZGATÓSÁG
GYŐR, Árpád út 28–32.
Telefon: 15-466
Telex: 024-225

Címzett: Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulat
Budapest
Anker köz 1.
1061

Tárgy: Sátorkőpusztai barlang geodéziai feltételei

Hiv. szám:

Előadó:

Mell.:

A Sátorkő-pusztai barlanggal kapcsolatos állásfoglalásukhoz kért gondozási feltételeket az alábbiakban bocsátom a T.Cim rendelkezésére:

- A lezárás rendszeres ellenőrzése, a lezáráson észlelt változások (rongálás) jelentése az Igazgatóság felé,
- a barlang közvetlen környékének rendbentartása, a szemét összeszedése,
- a barlang rendszeres és biztonságos látogatásának biztositása havonta egy alkalommal (munkaszüneti napokon).

/ Markó László /
igazgató

SZGY 83.5045

Északdunántuli Környezetvédelmi és
Vizügyi Igazgatóság
Győr, Árpád u. 28-32.

Telefon: 96/15-466

Szám: 41.639/1990.

Előadó: Juhász Márton

Tárgy: Barlangkutatási engedély

HATÁROZAT

1. Benedek Endre Barlangkutató Csoport
Fógel Péter, 1046.Budapest, Böröndös u. 26. 4/23. /cím/
kutatási kérelmének helyt adok és engedélyezem, hogy a
Pilis hegységben
Komárom-Esztergom megye területén
Esztergom város, község
Strázsa alatt
/utca, szám, hrsz., hegy, völgy, stb./ elhelyezkedő
Sátorkőpusztai- barlang, zsomboly
viznyelő, forrás, stb.
teljes nevű szakaszban a
benyujtott tervek szerinti és a 2.pontban részletezett feltáró,
geológiai, morfológiai, hidrológiai, klimatológiai, terápiai, biológiai, geofizikai térképezési
kutatási, kisérleti, gyűjtési munkákat az alábbi feltételek mellett
elvégezze:

Fógel Péter

A barlangkutató csoport 1046.Budapest, Böröndös u. 26. 4/23. /név/

lakcíme, telefonja: Vadász-vadtenyésztő raktári ügyintéző

végzettsége: CHINBIN, 1045.Budapest, Tó u. 1-5. foglalkozása:

munkahelye, címe, telefonja:

Kutatásvezetői igazolvány száma:

Krekács Károly

A kutatás vezetője: 1036.Budapest, Uszály u. 7. 3/1. /név/

lakcíme, telefonja: ELTE biológia-kémia középiskolai tanár

végzettsége: Trinyi J. VSzki. foglalkozása:

munkahelye, címe, telefonja:

1097.Budapest, Gyáli u. 25/A.

1986/098.

Kutatásvezetői igazolvány száma:

Kutatás irányító/k/: /Név/

lakcíme, telefonja:

végzettsége: foglalkozása:

munkahelye, címe, telefonja:

Kutatásvezetői igazolvány száma:

/név/

lakcíme, telefonja:

végzettsége: foglalkozása:

munkahelye, címe, telefonja:

Kutatásvezetői igazolvány száma:

/név/

lakcíme, telefonja:

végzettsége: foglalkozása:

munkahelye, címe, telefonja:

Kutatásvezetői igazolvány száma:

2. A elvégzett munkák részletezése:

A barlang végpontjának bontása, a kitermelt anyag felszini elhelyezése.

3./ Az engedélyes köteles:

a./ az engedélyt és mellékleteit a kutatás során magánál tartani és azt az ellenőrzésre jogosult személynek felhívásra bemutatni.

b./ gondoskodni, hogy a kutatásvezető, illetve kutatásirányítók az előírt kötelezettségeiknek eleget tegyenek.

c./ gondoskodni, hogy a kutatás során a kutatásvezető vagy bármelyik kutatásirányító a helyszínen tartózkodjék és a kutatást szakmailag irányítsa, valamint a jelen határozatban foglalt előírásokat megtartassa.

d./ a munkálatok során a kutatott objektum természetes állapotát megőrizni, az ott található képződményeket a szennyeződéstől és rongálástól megóvni, valamint a kutatási területet és környékét tisztán tartani, az ott keletkezetkezett szemetet, hulladékot összegyűjteni és felszínre szállítani, annak megfelelő megsemmisítéséről gondoskodni,

e./ új barlang, vagy barlangszakasz feltárását az Igazgatóságnál 8 napon belül bejelenteni,

f./ a kutatás során észlelt rendkívüli eseményeket (omlás, vízbetörés, rongálás stb.) az Igazgatóságnak haladéktalanul bejelenteni,

g./ minden őslénytani és régészeti lelet előkerülése esetén a munkát megszakítani és a leletről a Természettudományi Múzeum Őslénytárát, a Nemzeti Múzeum Adattárát, vagy a területileg illetékes megyei múzeumot haladéktalanul értesíteni, a leletmentés lebonyolításáig azok sértetlenségét biztosítani. A munka csak az Őslénytár vagy az Adattár engedélyével folytatható. (1963. 9. Törvényerejű rendelet 17.§.(1) bek.),

h./ ezen engedély módosítását - tervdokumentáció csatolásával - kérni, ha a munka kivitelezése során a Határozat 2./ pontjában foglaltaktól való eltérés válik szükségessé,

i./ a kutatás során elért eredményekről naptári évenként jelentést készíteni, és a tárgyévet követő január 31-ig az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni,

j./ a munka befejezése után az addigi éves jelentések felhasználásával összefoglaló jelentést készíteni és azt az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni,

k./ a 4 napnál hosszabb időtartamú munkálatok (táborozások) megkezdésének és befejezésének időpontját az Igazgatóságnak bejelenteni.

4./ Egyéb előírások:

A feltárás során kitermelt törmeléket a felszinen tájbaillően kell elhelyezni, az a barlangban nem deponálható.
A kutatás megkezdése előtt a terület kezelőjét értesiteni kell.

Jelen határozatom visszavonásig érvényes.

A 3. és 4. pontokban foglalt előírások meg nem tartása esetén az engedély visszavonásáról intézkedem.

A kutatásvezető, illetve a kutatásirányító személyileg felelős a kutató tevékenység biztonságtechnikai felszereléséért, a terepi munka technológiájának kidolgozásáért és annak folyamatos betartásáért. A csoport tagjai a kutató munkában önkéntes vállalással, saját felelősségükre vesznek részt.

Határozatom ellen, annak kézhevételétől számított 15 napon belül a KVM Igazgatási és Jogi Főosztályához címzett, de az Igazgatóságnál benyújtandó, 200,- Ft illetékbélyeggel ellátott fellebbezéssel lehet élni.

Indoklás:

A Benedek Endre Barlangkutató Csoport azzal a kérelemmel fordult az Igazgatósághoz, hogy a Sátorkőpusztai-barlang feltáró kutatását, geológiai vizsgálatát és térkép-dokumentációjának elkészitését engedélyezze.

Mivel a barlang feltáró kutatása uj ismereteket szolgáltathat az üregrendszer genetikájáról, morfológiájáról és uj járatok megismerését eredményezheti, fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint a feltáró és térképező kutatást engedélyezem.

Tekintettel a Sátorkőpusztai-barlang fokozott védettségére, rendkivül értékes ásványképződményeire, s arra, hogy a kérelmező csoport kutatási tervében a geológiai vizsgálatok módját nem ismertette, ezért a kérelem e részét elutasitom, a tervezett geológiai vizsgálatokat nem engedélyezem.

Határozatomat a Minisztertanács 8/1982.(III.15.) sz. rendeletének 18.§-a alapján hoztam meg.

A határozatot kapják:
1. Benedek Endre Barlangkutató Csoport
   Fógel Péter, 1046. Budapest, Böröndös u. 26. 4/23.
2. Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
   1061. Budapest, Anker köz 1.
3. Komárom Megyei Muzeumok Igazgatósága 2892. Tata, Pf.: 224.
4. KM Barlangtani Intézet, 1025. Budapest, Szépvölgyi u. 162/B.
5. ÉDU-KÖVIZIG Természetvédelmi Osztály Helyben
6. Irattár

Győr, 19 1990. október 15.

xxxxxx
igazgató
/Dr. Kutas Ádám/
osztályvezető

BTI-614/1991.

A .....**Sátorkő-pusztai**..... -BARLANG

TERMÉSZETVÉDELMI GONDOZÁSI SZERZŐDÉSE

A Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság (Bp. [illegible] 21), mint a területileg illetékes elsőfokú hatóság és a kezelői jog gyakorlója, a fenti barlang gondozásával a

Benedek Endre Barlangkutató Csoportot (Dorog 2510 Fáy A. ltp. 3.ép. 2/9) .....-t bízza meg.

Gondozásba adott barlangrészek:

A barlang teljes szakasza.

A barlang tulajdonosa: A Magyar Állam.

Felelős megbízott ügyintéző a kezelő részéről: Az Igazgatóság barlagtani felügyelője.

A gondozó részéről: **Fogel Péter**

A gondozás célja: A barlang védett értékeinek állapotfenntartása, állagvédelme, valamint a kutatás és a szakmai bemutatás elősegítése.

A barlang általános jellemzői:

Hévizes úton kialakult, szövevényes járatrendszer, szép gömbfülkesorokkal. Dús aragonit, kalcit és gipsz ásványkiválások diszitik. Hossza 300, mélysége 46 méter.

A barlang lezárásának jellege:

A bejáratnál beépitett acélajtó.

A barlang látogatásának feltételei (a gondozást és kutatást végzőkön kívül):

A barlang csak a gondozó, ill. kutatócsoporttal egyeztetve és annak kíséretével látogatható.

A gondozási szerződés hatálya:

A szerződés a tárgyév ~~XXXXXXXXXXXX~~ **június 1-től** december 31-ig érvényes. Hatályát veszti lejárta napján, illetve ha a gondozó mint jogi személy ez előtt megszűnik, vagy ha a szerződési feltételeket nem tartja be (30 napos határidővel). Közös megegyezéssel a szerződés bármely határidővel felmondható.

A gondozó tevékenységét szakmailag a kezelő felügyeli.

Gazdasági és pénzügyi tevékenység:

A gondozó a kezelővel egyeztetett és jóváhagyott költségvetés és munkaterv alapján végzi tevékenységét. A felmerülő költségek elszámolása a hatályos pénzügyi jogszabályok figyelembevételével történik.

<u>A barlangkezelő feladatai</u>:

1. Ellenőrzi a gondozó tevékenységének munkaterv szerinti és szakszerű végrehajtását.
2. Eljár a gondozó által bejelentett természetvédelmi problémák mielőbbi megoldása érdekében.
3. A szerződésben foglaltak be nem tartása esetén intézkedik a szabálytalanságok megszüntetése érdekében, indokolt

esetben a szerződést felmondja.

4. Ha a kezelő a barlangban másokkal munkát végeztet, arról a gondozót informálja.

5. Megbízásos munkák versenytárgyalása során azonos szakmai és anyagi feltételek esetén elönyben részesíti a gondozót.

6. A gondozó részére az éves feladatterben szereplö tevékenységhez ..... Ft, azaz .....

.....forint anyagi fedezetet biztosít. 15.000.-

- Tizenötezer -

<u>A gondozó feladatai:</u>

1. tevékenységéröl munkanaplót vezet, amit három havonta a kezelövel ellenöriztet és szigináltat.

2. Vállalt gondozói feladatainak ellátásáról ill. nov 30-ig részjelentést köteles leadni.

3. Havonta min. két alkalommal ellenörzi a barlang lezárását, természeti és müszaki állapotát. Gondoskodik a lezárás karbantartásáról és a bejárat környékének megóvásáról.

4. A barlang állapotában, ill. tevékenységével összefüggésben keletkezett változásokról - havária esetén azonnal - a kezelöt tájékoztatja.

5. A lezárás megrongálása, vagy indokolt felújítása esetén a költségelszámolást külön vállalkozási szerződésben érvényesíti.

6. A gondozó az éves feladattervtöl elérö tevékenységet csak a kezelö jóváhagyásával végezhet.

7. köteles a barlangban felkérésre maximum havi egy alla-

lommal szakmai vezetést biztosítani.

8. A gondozott területen biztosítja a munkájával kapcsolatos biztonságtechnikai követelmények betartását és betartatását. Tevékenységét saját felelősségére végzi.

Az általános tevékenységen túlmenően a gondozásbavétel kapcsán az alábbi feladatok elvégzését is vállalja:

9. A képződmények állagának védelme és a szakmai bemutathatóság megkönnyítése érdekében vaslétrákat épít be.

Záradék

- Vitás esetben a szerződő felek a Polgári Törvénykönyv szerint járnak el.
- A gondozó a szerződési feltételek teljesítésével, ill. gondozási tevékenységével összefüggésben nem képezhet elszámoláson kívüli, idegen forrásból származó bevételt.
- A gondozási tevékenység során végzett társadalmi munka értékét illetően térítési igény egyik fél részéről sem támasztható.
- Jelen szerződés nem ad jogot a gondozónak a barlang bármilyen jellegű hasznosítására. Hasznosítási program megvalósításához a Minisztérium jóváhagyása szükséges.

Budapest 199**1. július 9.**

..... gondozó

..... kezelő

Látta: .....
KTM Barlangtani Intézet

A SÁTORKŐ-PUSZTAI-GIPSZBARLANG LEIRÁSA

A Dorogtól ÉK-re található barlang hévizes kialakulásu.
A Dachsteini-triász mészkőben képződött üreg a melegvizes barlangok prototipusának tekinthető.
Elhagyott mészkőbányában nyilik a Nagy Strázsa-hegy oldalában.
A Nagy-Strázsa-hegyet nyugati irányban a Tábla-hegy,keleti irányban a Kis Strázsa-hegy,délről pedig a Palatinus-tó határolja. A tó kb. 1,44 km²-nyi területen fekszik,legnagyobb mélysége meghaladja a 18 métert. A dorogi bánya kezelésében lévő intenziv horgásztó,fürdésre és vitorlázásra is kitünően alkalmas.
E rövid kitérő után,térjünk vissza a barlangunkhoz.
A mészkőbányát amelyből az üreg nyilik,valószinüleg a németek nyitották a II.-ik világnáboruban,hogy az innen elszállitott kövekből a bunkereket felépitsék.
1944-ben robbantották ki azt a nyilást,mely a barlang első bejárata lett / ma már ez a bejárat nem létezik,helyette vasajtót épitettek be /. 1946-ban jutott el a barlang létezésének hire,az akkori Földtani Intézet alkalmazottainoz,Venkovits Istvánhoz és munkatársához Jakucs Lászlóhoz. A bejelentést két bányászfiu Várnidi Rudolf és Károly tette : " .....A mult héten öcsémmel a Strázsa-hegy tövében aknákat robbantottunk. A front óta sok hever még mindig az erdőben. Ezt szórakozásból csináltuk. Ekkor láttuk,hogy a német katonák a Strázsa-hegy oldalában egy uj mészkőbányát nyitottak.
.....Az uj bánya oldalában egy kis barlangszájat fedeztünk fel. Szeretnénk bejárni,hova vezet,mert a kő,amit bedobtunk,sokáig gurult benne. Ha érdekli a barlang magukat,jöjjenek ki megnézni. Ha lesz időnk mi is segitünk. Jószerencsét kivánunk :

a Várnidi / Voncsina / testvérek,Dorogról."

Jakucs 1946 augusztus 28-án szánta rá magát az akkor még ismeretlen üreg megtekintésére.
A felfedezői szem elé táruló látvány,rögtön megbabonázta.
" Különleges látvány. Sehol nincs egy szöglet,sehol nincs egy sarok. Itt minden gömbölyü,itt minden metszet kör. Mint egy léggömben."
Jakucs a mérnöki pontossággal képződött gömbfülkéket látta,amely a mai elmélet szerint úgy keletkezett,hogy a föld mélyéből feltörő hévíz a barlangüreget teljesen megtöltötte,és igy az üregképző kémiai és egyéb hatásokat,a gravitáció nem tudta irányitani.
" A Sátorkőpusztai-barlang az egész földkerekség páratlanul álló, legnagyszerübb hévizi barlangcsodája !"- irta Jakucs,a felfedezés után.

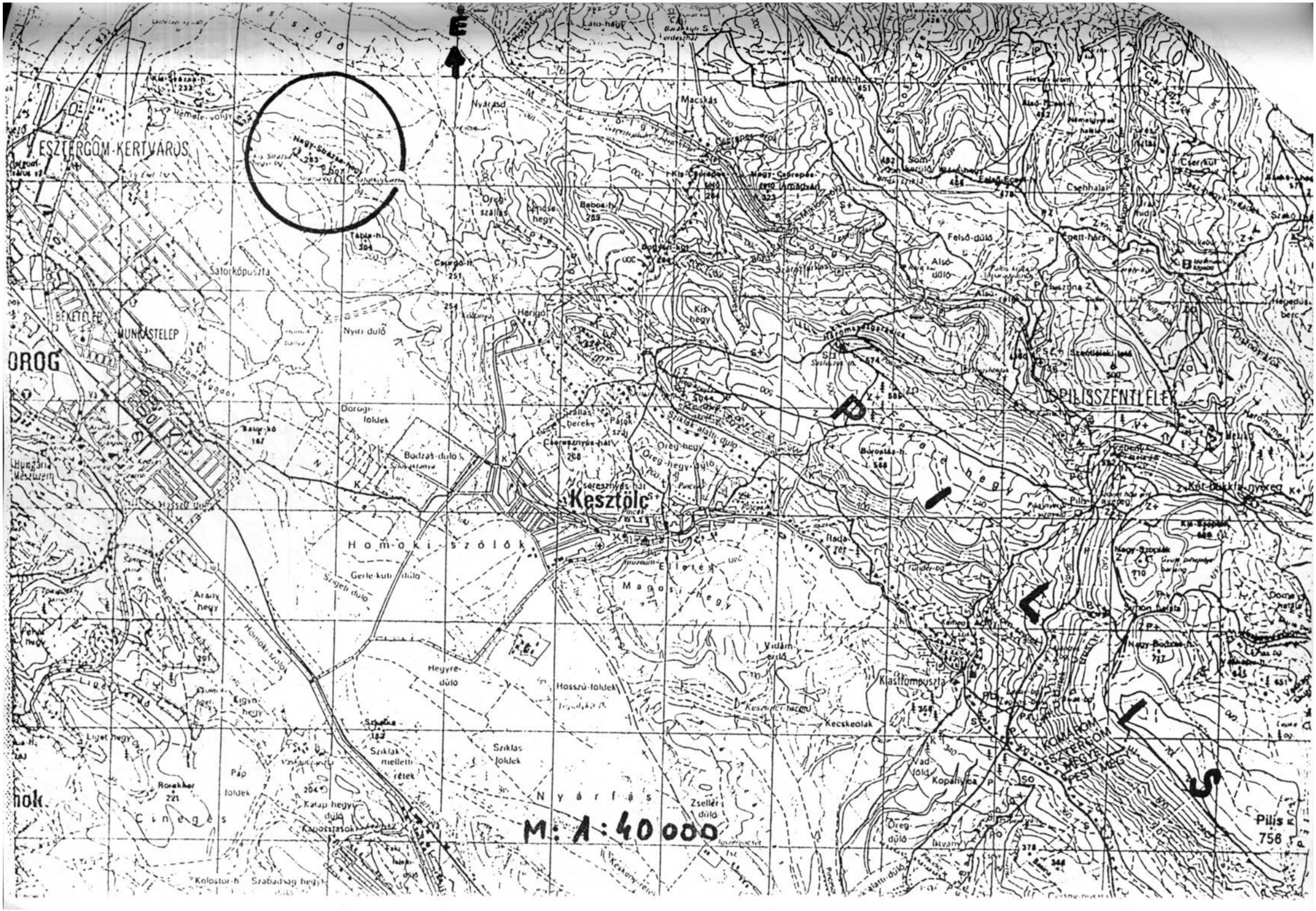
E
ESZTERGOM-KERTVÁROS
Macskás
Csehhalai
Felső-dűlő
Alsó-dűlő
Kis-hegy
Hegyő
Nyírt-dűlő
Sátorkópuszta
BÉKETELEP
MUNKÁSTELEP
OROG
Dorogi-földek
Bodzás-dűlő
Kesztölc
Homoki szőlők
Gerle-kúti-dűlő
Szigeti dűlő
Arany hegy
Homoki szőlők
Hegyre-dűlő
Hosszú-földek
Sziklás-földek
Sziklák melletti rétek
Nyárfás
Cinegés
Pap-földek
Kalap-hegy-dűlő
Kolostorok
Kolostor-h
Szabadság hegy
Magosi hegy
Vadárnyékos
Kecskeolak
Klastrompuszta
Vad-föld
Kopaliyca
Öreg-dűlő
Istvány
Rodaler
Bűrostás-h.
Pilis
Pilisszentlélek
Szőlőskert
Szőlőskert-h
Kőr-Dekkis-nyereg
Nagy-Szopák
Szopák
Szopák-h
Nagy-Bodzás-h
Szemon-hegy
Dorma-hegy
Csernely-hegy
Csernely-h
Csernely-kút
Csernely-hárs
Csernely-hídja
Csernely-kúti-rét
Csernely-kúti-hegy
Csernely-kúti-nyereg
Csernely-kúti-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-h
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-nyereg
Csernely-kúti-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő-hegy-szőlő

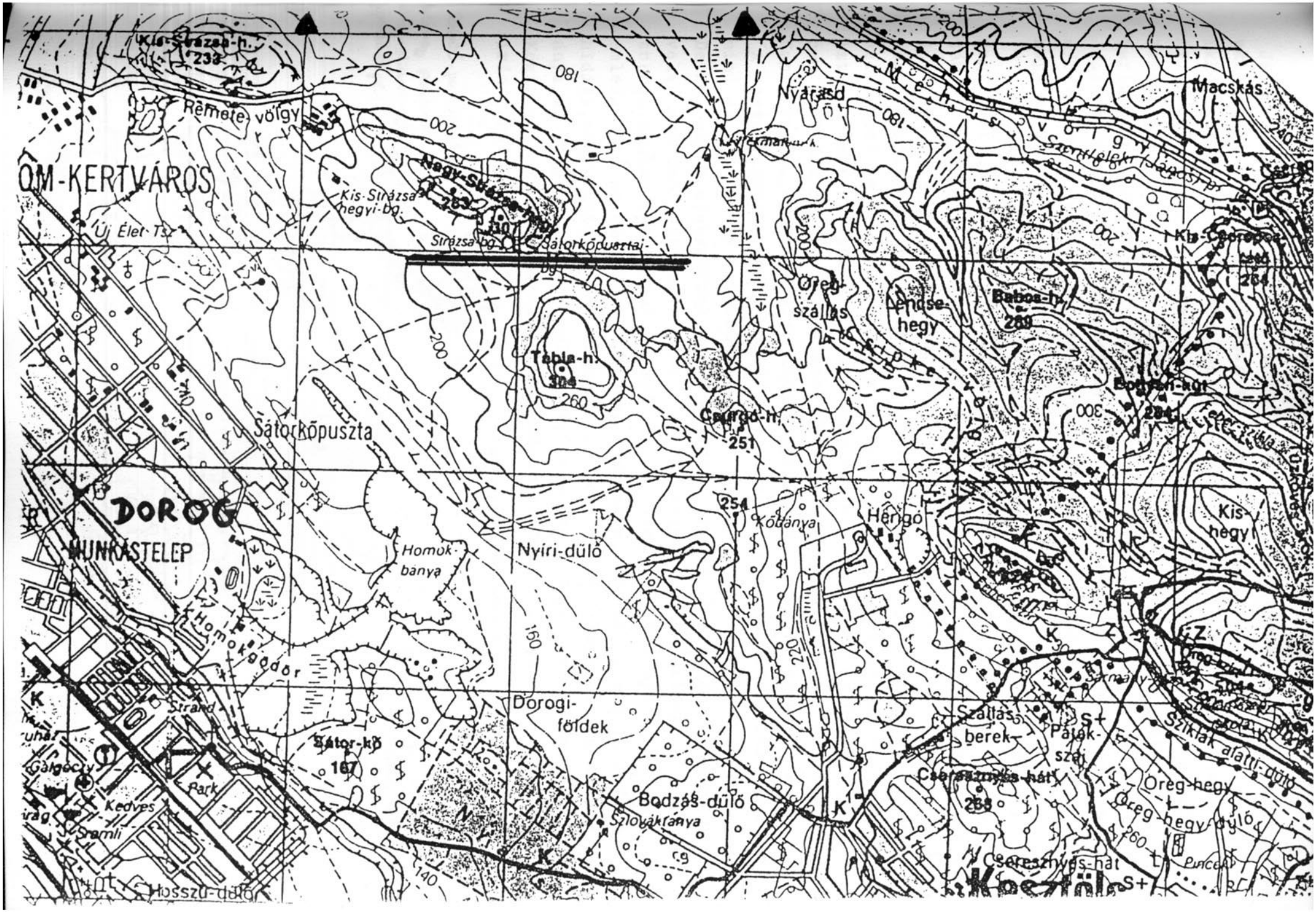

Kis-Strázsa-h.
233
Remete-völgy
OM-KERTVÁROS
Új Élet Tsz
Kis-Strázsa-hegyi-bg.
Nagy-Strázsa-hegy
283
307
Strázsa-bg.
Sátorkőpusztai-bg.
Nyárasd
Macskás
Öreg-szállás
Lencse-hegy
Babos-h.
289
Tábla-h.
304
Csurgó-h.
251
Sátorkőpuszta
DOROG
MUNKÁSTELEP
Homok-bánya
Nyíri-dűlő
254
Kőbánya
Hérigó
Kis-hegy
Homokgödör
Dorogi-földek
Sátor-kő
167
Strand
Park
Kedves
Sramli
Bodzás-dűlő
Szlovákrtanya
Szállás-berek
Pálak-szál
Csereszhyés-hát
268
Öreg-hegy
Öreg-hegy-dűlő
Sziklák alatti-dűlő
Csereszhyés-hát
Hosszú-dűlő
Kosztöl

Jakucs a gyönyörüségen felbuzdulva, szólt kollégájának Venkovitsnak, aki Nickl Matild társaságában elment a barlanghoz.
Ekkor már teljes hosszában bejárták az üreg akkor ismert szakaszait. Nickl Matildot leeresztették a barlang legnagyobb termébe a mai Benedek-terembe. Jakucs és Venkovits 4 héten keresztül végezte a barlang felmérését, amelyben Várhidiék segitették őket.

Jakucs László 1946 decemberében, Debrecenben elkészitette a barlang méretarányos háromdimenziós gipszmodelljét. A makett érdekessége, hogy magassága 1,9 méter, mintegy husszorosan lekicsinyitve.

" A Várhidi fiuk a dorogi fiatalságból egész kis gárdát gyüjtöttek maguk köré, akik lelkesen fáradoztak a barlang érdekében. Becementezték a barlangot lezáró acélajtot is. Nem lehetett valami könnyü munka ! A kétmázsás ajtót benn a barlangban kellett elhelyezni, ahol egyetlen kürtő fogja össze valamennyi felső labirintus-ág járatát. Olyan masszsiv kaput csináltak azonban e kürtő szájára, hogy nyugodtak voltunk, ezt nem lehet feltörni. Ez is olyan teljesitmény volt egyébként, amit nem tudnának megfizetni pénzzel, aminek az elvégzésére csak e barlang fanatikus rajongóinak áldozatkészsége adhatta az erőt és kitartást.

A mesés gipszbarlang hire már nagyon elterjedt. Szakembereink szinte mind eljöttek, hogy e páratlan üreget maguk is megvizsgálják.
De nemcsak a szakemberek, hanem a vidék kiváncsi lakossága is egyre növekvő számban jött látogatóba a strázsahegyi kincsesbarlanghoz. A legtöbben azután nem tudtak ellenállni az ilyen helyen annyira fokozódó emlékgyüjtő szenvedélynek. Minden alkalommal szomoruan közölték Várhidiék, vagy láttuk saját magunk, hogy most ez tört le, most meg az hiányzik. Nagyon időszerü volt e védő vasajtó ! S lám, ezt is feltörték. Kézigránátokkal robbantották ki acélkeretéből "- olvashatjuk Jakucs irásában.

Sátorkő-pusztai-kristály-barlang pontos, háromdimenziós gipsztérképe

A sátorköpusztai barlang alaprajza.

"...éktelen kuszaság lett az egész, mint egy szabásminta..

A felfedezők által emlitett csodavilág,ma már sajnos nagymértékben a multé.

Feltárása óta az üreg kb.65 %-ban szenvedett esztétikai pusztulást, s tudományosan mintegy 5o %-ban karosodott.

A barlang bejárása különleges nehézséget nem jelent.

A bejárati ajtót kinyitva,a Fogadó-terembe érkezünk,ahol a szép gömbfülkék már szembetünően mutatkoznak. Ugy érezzük,mintha szőlőfürt belsejében lennénk. Innen felfelé / balra / az un. " Denevér-alvónelynez " vezet egy kürtő,mely kis nyilással a felszinre ér.

A Fogadó-terem és a denevérnyilás közti légáramlat cirkulál,ezért a felső részek klimáját nagymértékben meghatározza.

A bejárattól jobbra,lapos folyosó után az első aknánoz érkezünk,melynek mélysége 8 méter. A falon lépések és peremek vannak,amik a lejutást szinte gyerekjátékká teszik. Az akna alján balra,egy sziv alaku nyilás után a Köd-terembe érkezünk. A terem,a nevét a porló anhidrittől kapta.

A Köd-terem és a Denevér-alvónely,a száraz klimája miatt ideális pihenőhelye a piciny,repülő emlősöknek. A Köd-teremből nyilik a Kristály-terem,ami szük bejárata révén,önmagát védte a rongálásoktól. Bejárása kis nehézséget okoz,ezért csak barlangászok látogatják.

Visszatérve a Sziv-nyilásnoz,leereszkedünk a Kanyonon,a turista szakasz legnehezebb részén.

Az árok aljától balra kiinduló járat,tölcsérszerüen szükül,végén a második nagy aknával. Ezt a szakadékot a turisták a másik oldalról,a Ferde-termen keresztül érik el. Az utóbbiból vak kürtőként indul az a járat,ami a barlang egyik legszebb kupolájába,a Keresztes-terembe vezet. Itt szintén a porló anhidrit jelenléte dominál.

A Ferde-termen továbbhaladva,a kuton keresztül elérjük azt az aknát, melyet a Kanyonon keresztül már egy másik,az előbb emlitett uton is elérhetünk. Ide vaslétra van beépitve,a lejárás megkönnyitésére.

A létra 11 méter mélyre visz le bennünket. Tekintetünket 2 aragonit-oszlop kiséri,a 3. sajnos ki lett robbantva. S lám,elérkeztünk a barlang legnagyobb,s jelenleg legmélyebb részébe,a Benedek-terembe.

E terem bevezetője az un. " Oszlopok csarnoka ". Innen már egyenes az ut,hiszen lejjebb a feltáratlan Kadič-szakasz miatt nem tudunk ereszkedni. A Benedek-terem legmélyebb pontján ered az a karsztforrás,mely erősebb esőzés idején 7 l/h vizhozammal bir. Ez a viz,egyébként nagy segitség az itt dolgozó kutatóknak.A Benedek-terem kétségkivül legszebb része a Gipsz-fülke,ahol hófehéren " virit " a Sátorkő-pusztai-barlang legjellemzőbb ásványi kitöltése,a gipsz.

A felvételeken a Sátorkő-pusztai-boszlany bejárata, és jellemző képződményei (gömbfülke, aragonit, gipsz) látható.

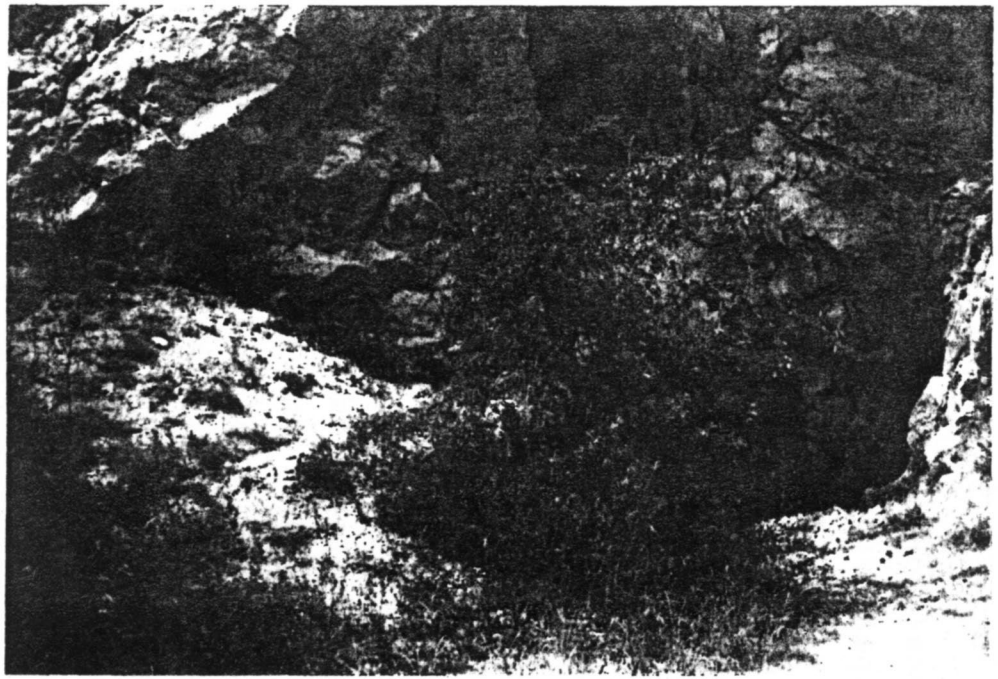

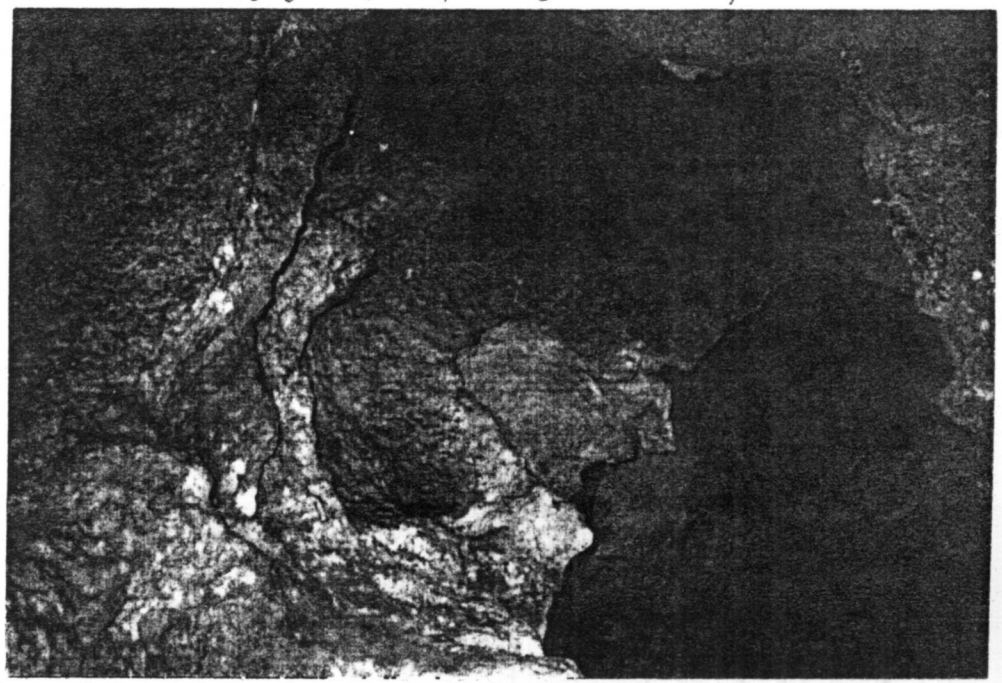

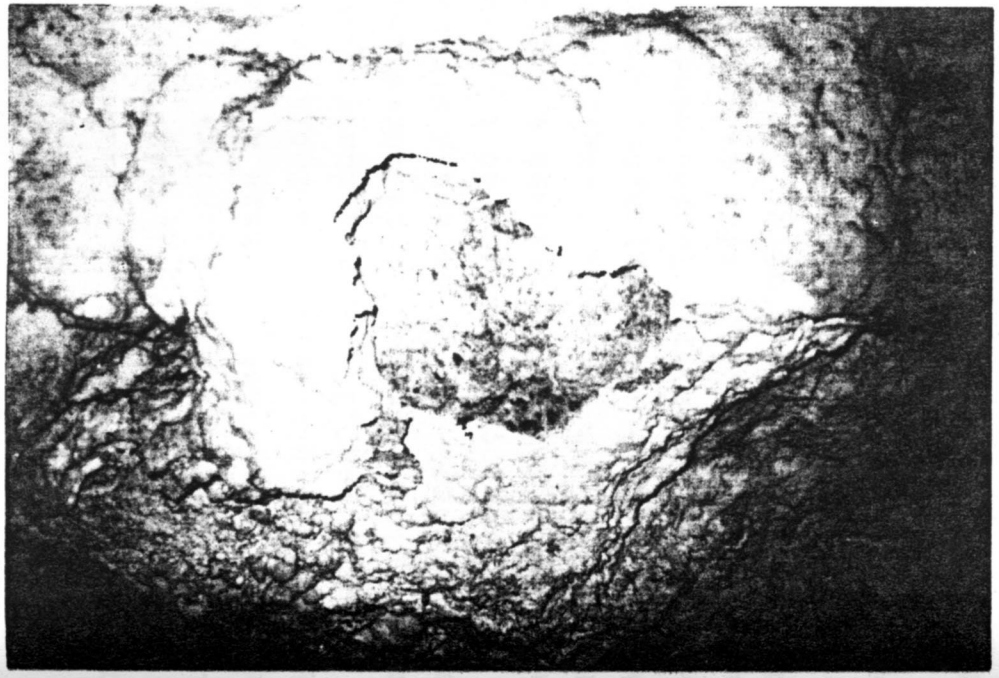

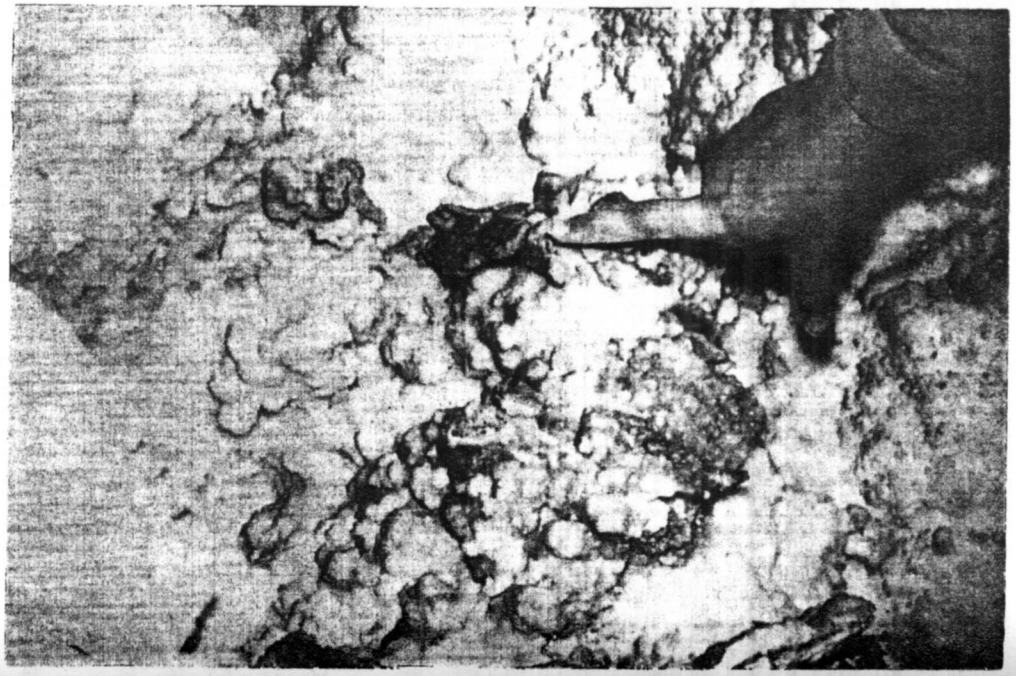

(Fotó: Lieber J.)

Sajnos a hévizes barlangok keletkezésére utaló tudományos magyarázatot,nagymérvü bizonytalanság övezi.

Legelfogadhatóbb a következő ismérv,barlangunk esetében :

- A földtörténeti harmadkorra - 75-80 millió évvel ezelőtti időszakra - vezethetők vissza a területet uraló vulkáni tevékenységek. Ennek bizonyitéka a Tábla-hegy vulkanikus eredete.

A tüzhányós idöszak megszüntével,névforrások / gejzirek / léptek müködésbe. A termálviz feltöréseket, megelőzte egy un. tektonikus mozgás sorozat,mely az egész Strázsa vonulaton éreztette hatását.

A hegygerincen végighuzódó törésvonal / vető /,számos barlangot rejt magában. Ilyen például a Kis Strazsa-hegyi kőfejtőben lévő Kivonulás- és Meteor-barlang,valamint a Kis kőbányában nyiló Tüskés-barlang. Utóbbit,gyönyörü aragonit és gipsz,valamint kalcitkristályok diszitik. Természetesen a Sátorkő-pusztai-barlang,és annak testvérpárja,a tőle 40 m-re lévő Kis-barlang is ehhez a tektonikus lánchoz tartozik.

- A tudományos gondolatmenetet folytatva - a héviz valószinüleg a már előbb képződött törésekbe feltörve,azokat tágitotta.

A termálvizek minden bizonnyal azonos időben jutottak el a Kis és Nagy Strázsa-hegyi üregekbe.

Megjegyzendő ugyan,hogy a Nagy Strázsa-hegyet magába foglaló anyakőzet,Dachsteini-triász mészkő,mely 225 millió éve keletkezett,a tengerből történő kiemelkedéssel.

A Kis Strázsa-hegyet kialakitó kőzet,viszont Jura korabeli / 195 millio éves /. Utóbbinak érdekessége,hogy felsőbb rétegében,homokkő-mészkő átmenetet figyelhetünk meg,ami nem ritka a Pilisben. Gondoljunk csak az Ezüst-Kevélyi kőfejtőre,ahol a homokkövet bányásszák,és az ott nyiló homokkő barlangokra / Szophoklesz,Papp Ferenc /.

A héviz nemcsak bővitette az üreget,hanem kitöltésekkel is diszitette. A melegvizek magas kénsavtartalommal birtak,és a mészkő repedéseibe behatolva,az ott elsődlegesen képződött anhidritet / vizmentes gipsz / 33 %-os térfogatnövekedéssel megduzassztották.

A repedést szétfeszitve alakult ki a mai formájában látható gipsz.

Az aragonit hasonlóképpen keletkezett. Ez az ásványfajta,kristályos és borsókás alakban képviselteti itt magát. Az aragonit sok helyen, a ma is tartó hidegvizes befolyás hatására átkristályosodott,és kalcitot képez. Szembetünő jelenség a barlang Benedek-termében található vető,ami egyébként hosszában átszeli a termet. E törésvonal mentén kalcit képződött. A Sátorkő-pusztai-barlang érdekessége,a pirit utáni limonit pszeudomorfóza,amely a ráépülő gipsz és aragonit alapját képezi.

A Kis-Strázsa-hegyi kőfejtőben nyílik-az aragonit és gipszkeprődményeiről nevezetes - Tüskés-bg.
(fotó: Lieber J.)

Az Erüst-hegyi kőbányában, homokkövet bányásznak.

Itt található a 60m mély Papp Ferenc-bg.
(fotó: Lieber J.)

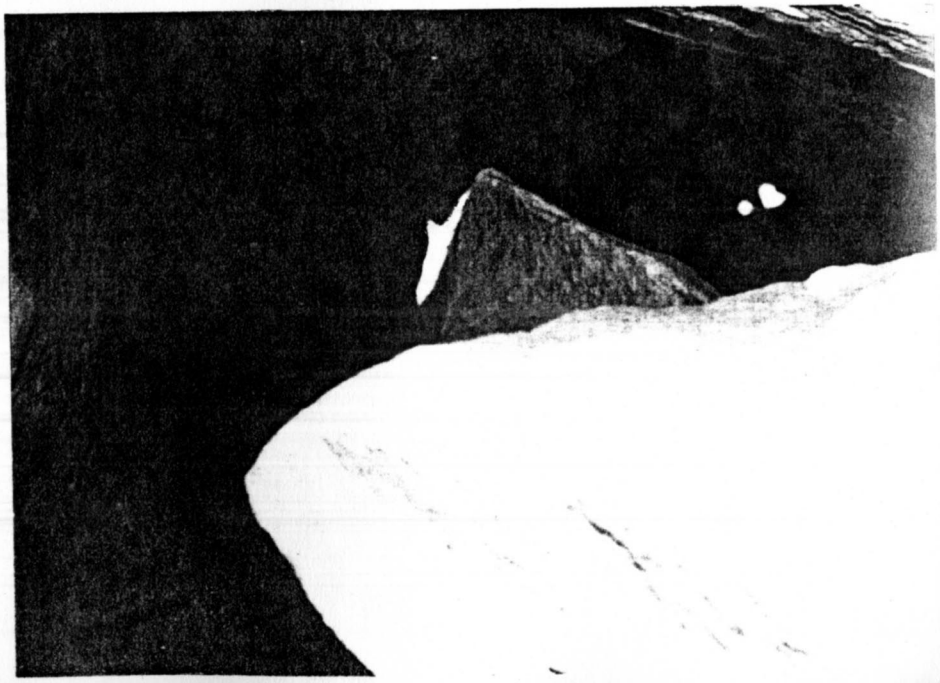

A hévizek sokféle oldott anyagot is magukkal hoztak,melyek közül a magnézium,kalcium és hidrokarbonátok mennyisége a legjelentősebb. Ezek a légtérben lévő apró vízszemcsékben,az aerosolban lerakódva,az emberi szervezetre gyógyító hatással vannak. Nyálkaoldó,köptető hatásuk révén,léguti betegségek kezelésére használható. A barlangi levegő,még mozgásszervi panaszok orvoslására is javallott.
A barlangban történő hosszabb tartózkodás,érezteti a tiszta levegő hatását.
Röviden ennyit akartam mondani a barlang geológiájáról,és felfedezéséről.
Most pedig nézzük barlangunk mai állapotát,valamint csoportunk tényked ését.

A Sátorkő-pusztai-barlang,mint már korábban utaltam rá,a felfedezése óta nagymértékben károsodott,mind esztétikailag,mind pedig tudományosan.
Az ajtót a mai napig is sokszor próbálják meg feltörni.
Korábban ezt sikerrel tették több izben is az illetéktelen " kirándulók ",sőt nemegyszer az itt állomásozó szovjet katonák,kiknek gyakorlóterük a barlang környékén állt.
Az üreget számtalan képződménytől fosztották meg.
Eltüntek a korabeli leirásokban megemlitett gipszvirágok,gipsztük. A falra több helyütt falfirkák kerültek,az itteni " látogatások " megörökitésére.
Sajnos ezeket a nyomokat eltüntetni nem lehet,de ugyanakkor a szigoru védelem megakadályozhatja a további pusztitást.
A barlang,azért igy is megtekintésre méltó.
A Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédő Csoport,199o október 15.-e óta kutatási engedéllyel rendelkezik a barlangra vonatkozólag,1991 julius 9.-e óta,mint hivatalos gondozó tevékenykedik.
Számos vendéget fogadtunk kutatási területünkön,főképp iskolásokat. Szeretném megemliteni Ruprecht Katalint / Süni /,Fónyad Bélát / BTSZ /,Böjthe Andrást / Komárom /,akik az általuk vezetett csoportokkal mindmáig törzsvendégeink.

1991.julius 22-28.-ig tartottuk kutatótáborunkat,mely a csoport történetében az első volt. A kutatótábor célja,a Sátorkő-pusztai-barlang alján felhalmozódott törmelék ,egy részének a felszinre hozatala. A táboron,a kint tartózkodók szivvel-lélekkel dolgoztak,ezért megérdemlik,hogy külön megemlitsem őket.

" Vendégmunkásként " a BTSZ kutatói segitettek minket,Szamosi Gergely vezetésével. Ők végezték el a kötélpályák kiépitését,közel 4o méteren.

A törmelék kihordásán,a következő személyek dolgoztak :
Récsey Gábor, Tóth István, Gaál Andrea,Kovács Emese, Janositz Lóránd, Ley Márta, Varga Árpád, Kicsindy Éva, Gáspár Gyula, Izsó T. Zsolt, Kazinczy Attila, Bártfai Attila, Mielec Péter, Lieber Tamás. Elvégeztük a bejárati ajtó felujitását is,melyben a dorogi Techno Produkt KFT volt a segitségünkre. Jól felszerelt münelykocsijukkal,a nehezebb müveletekben / hegesztés,lángvágás,furás / igyekeztek a javunkra lenni.
Ollé Ferenc, Pallagi Károly, Pallagi Zsolt, Lieber József,remek munkát végeztek.

A barlangban végzett kutatás központja a Benedek-terem volt,mert az előző csoportok által kitermelt törmelék nagy része itt halmozódott fel. Ez a nagy mennyiségü anyaghalmaz,egyrészt megakadályozza a Kadič-szakaszba történő biztonságos lejutást,másrészt lehetetlenné teszi a pontos feltérképezést.

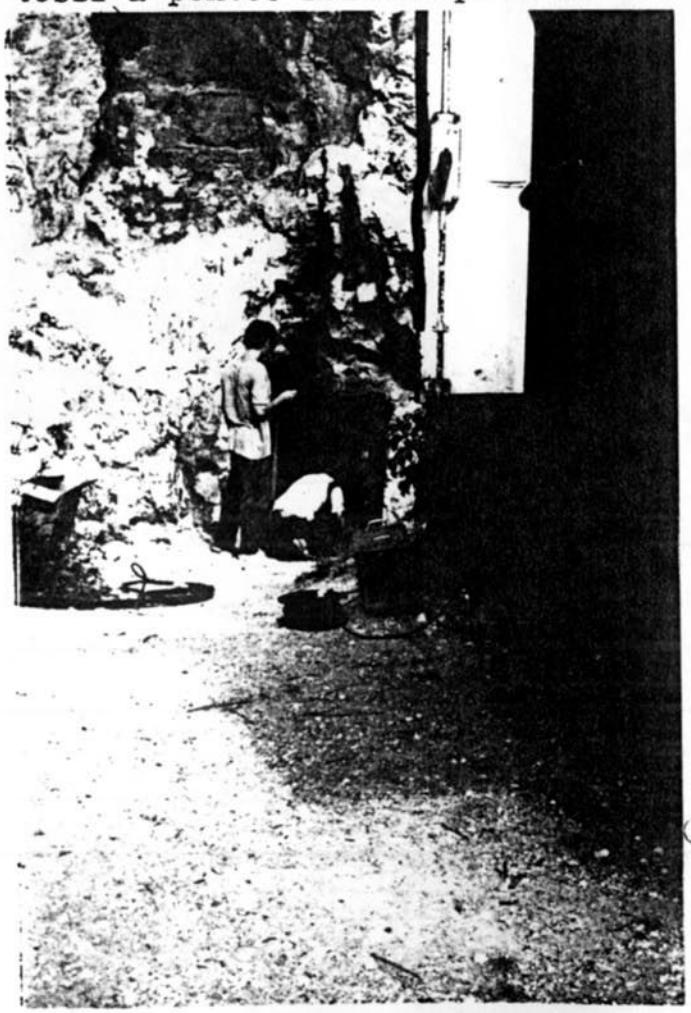

Lieber József és Récsey Gábor, az ajtó felújításán dolgozik.

(Fotó: Lieber J.)

A Kadič-szakasz a barlang ma még feltáratlan részét képezi,amit ugyan a 7o-es évek közepén megnyitottak / ekkor Szlapák Károly fel is térképezte /,de a rongálások sulyosságát az akkori csoport felismerte,és az üreg ezen részét beomlasztotta védelmi okokból. Döntésüket ma is vitatják,de a lényegen ez mit sem változtat.

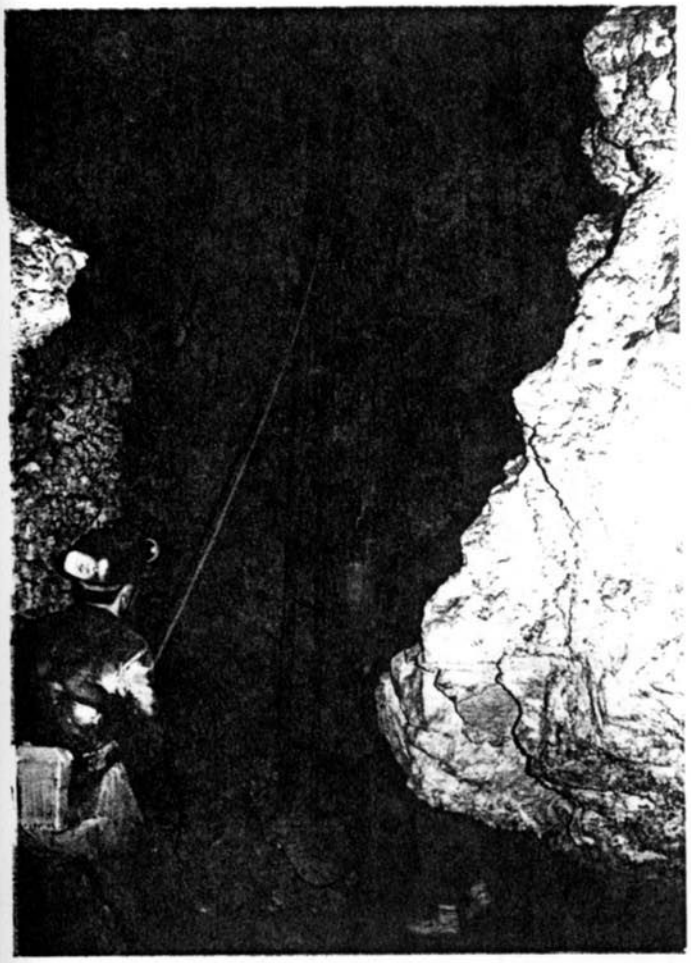

Az 1991-es nyári kutatótábor néhány morzanata

/F.: Lieber/

Bátfai Attila

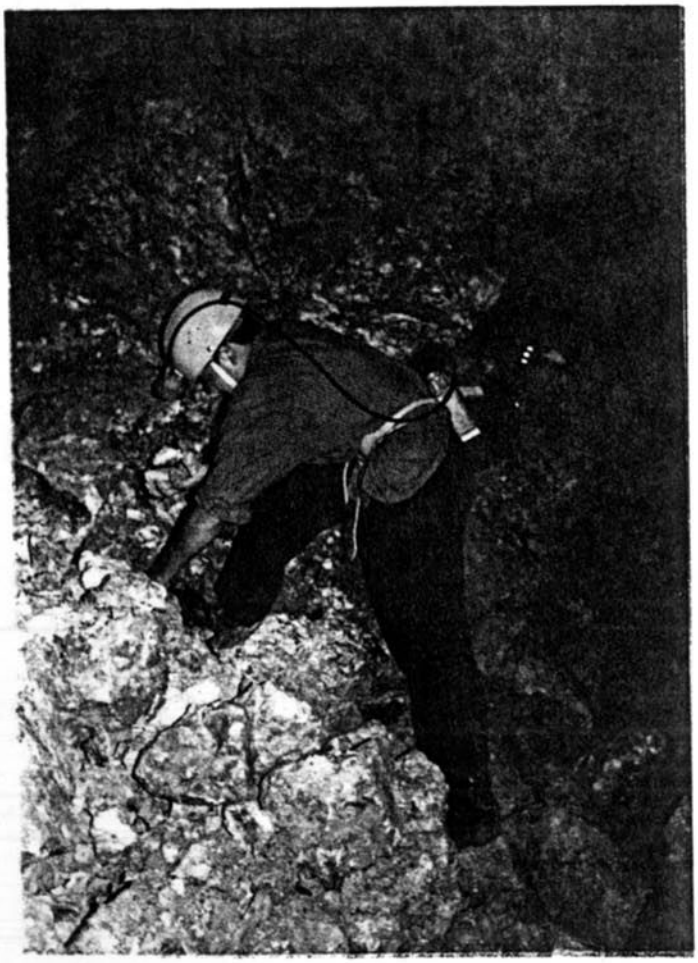

Karinczy Attila

A SÁTORKŐ-PUSZTAI-BARLANG HOSSZMETSZETE

A kitermelő munkálatoknál elhelyezkedő emberek száma, a barlang különböző pontjain.

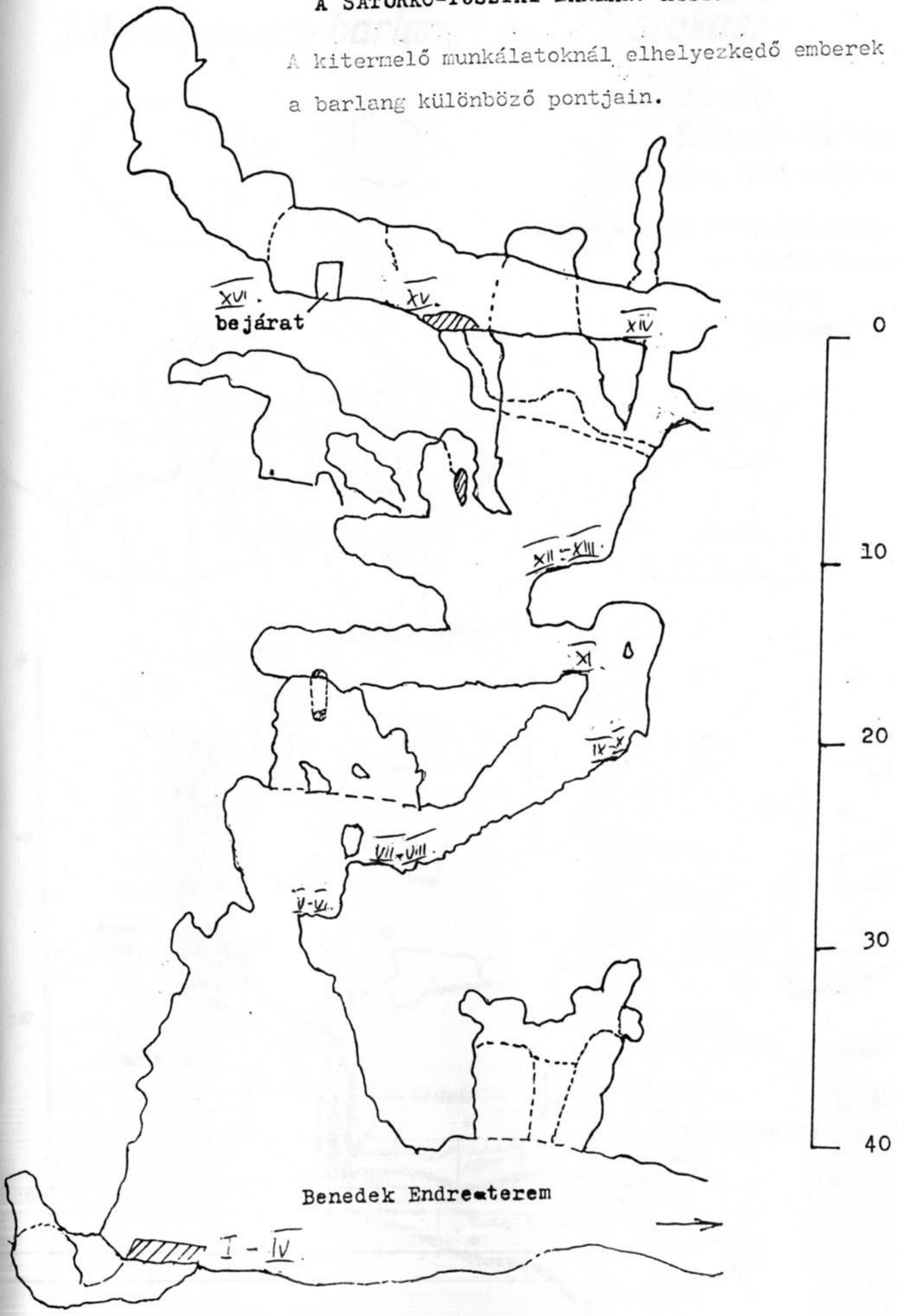

Sátorköpusztai-barlang÷„KADIČ"-szakasz÷

Felmérte és rajzolta:

Szlapák Károly

Esztergom, 1976. március

Jelmagyarázat: ~ -Régi barlangrész

-Kadič-szakasz

-Agyag

-Agyagpala

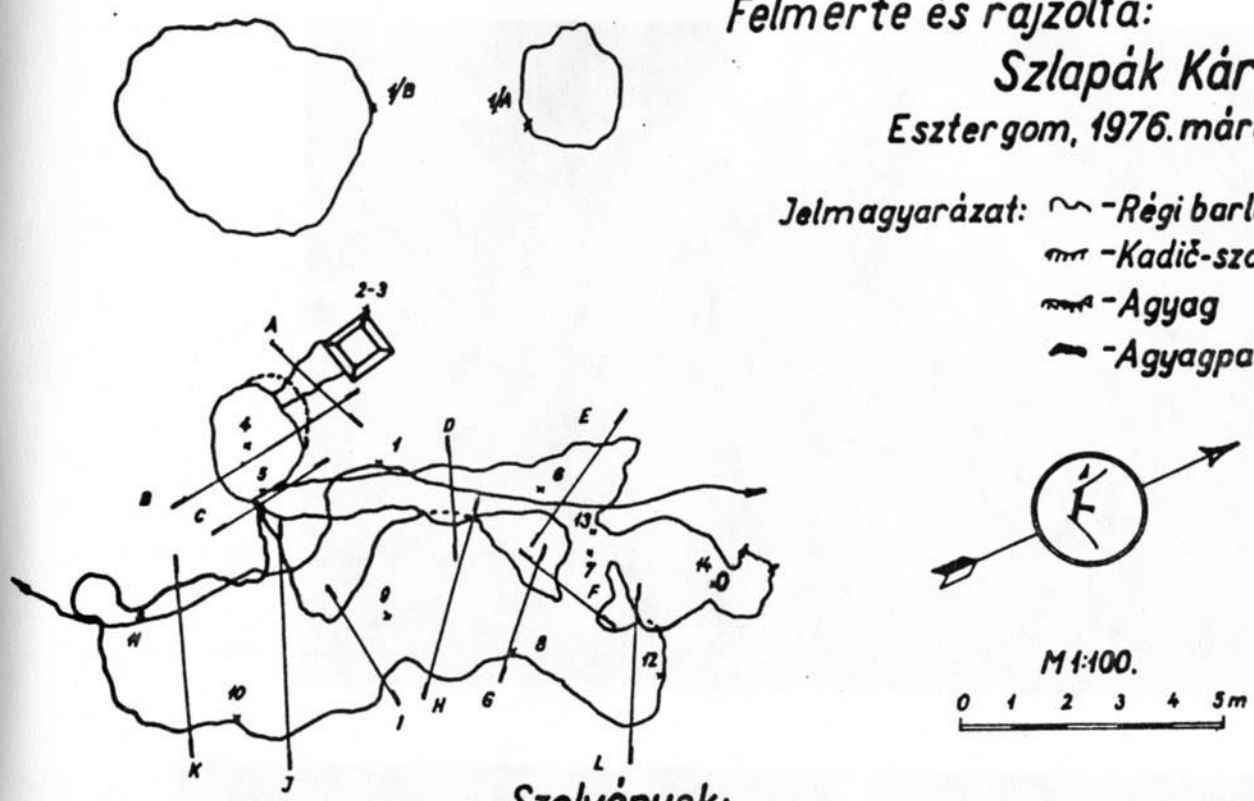

Szelvények:

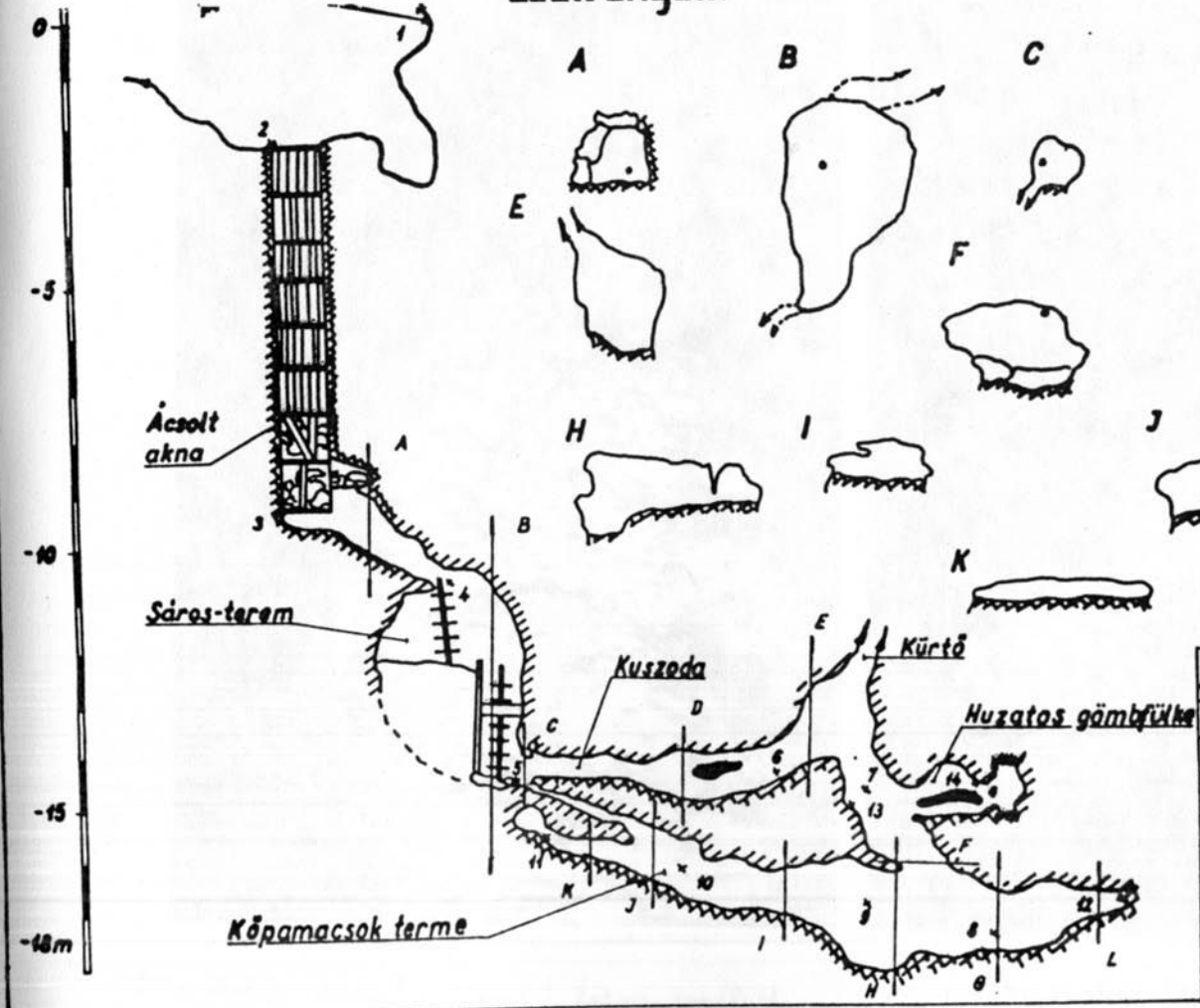

Sz.	Visz. [m]	Tolj. visz.	Sz.	Visz. [m]	Tolj. visz.
1	0,00	-31,62	9	-16,74	-48,36
2	-2,72	-34,34	10	-18,14	-47,76
3	-8,92	-40,54	11	-15,52	-47,24
4	-10,60	-42,27	12	-16,62	-48,24
5	-14,15	-45,82	13	-14,87	-46,48
6	-14,24	-45,91	14	-14,38	-46,01
7	-14,55	-46,22	1/a	+1,31	-30,31
8	-17,30	-48,97	1/b	+1,61	-30,01

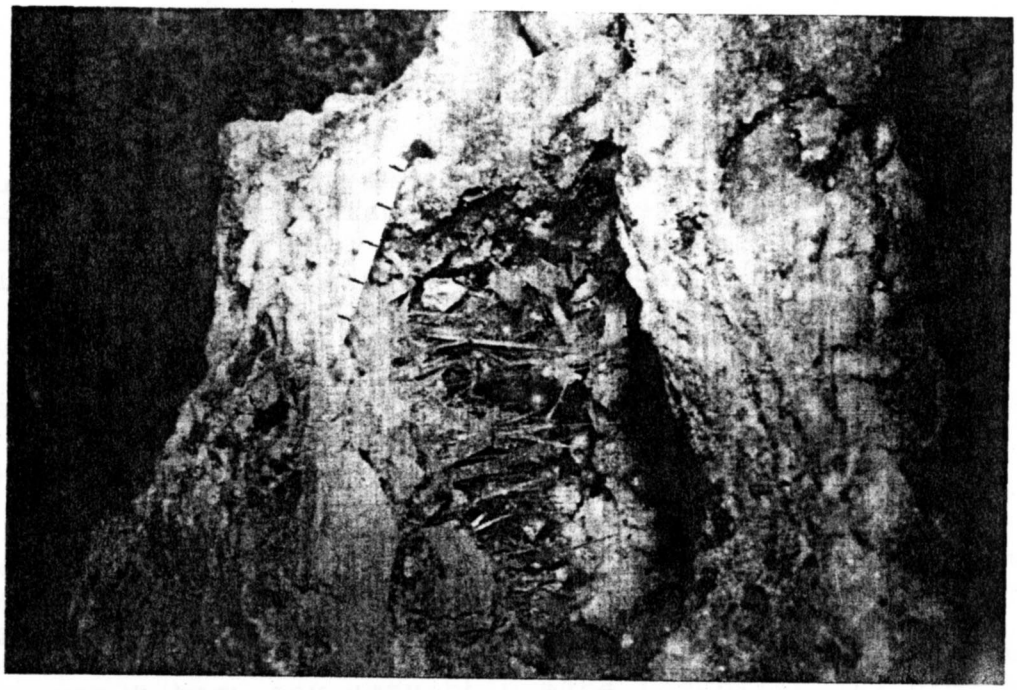

A Sátorkő-pu
borlangban
helyenként tö
emlékeztető
gipszkristály
figyelhetők
(Fotó: Sárd

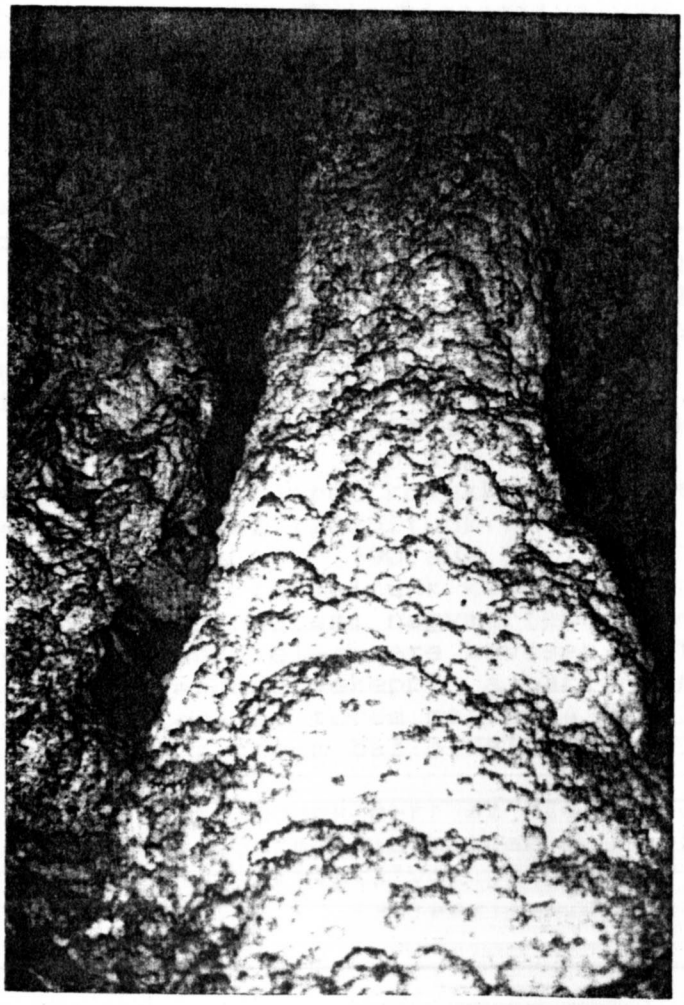

A Benedek-terembe vezető létra mellett helyezkedik el ez az aragonitoszlop. Magassága 11 m! (Fotó Leber J.)

Néhol karfjolra hasonlít a borlang Benedek-termében képződött borsókás aragonit (fotó: Leber J.)

A KIVONULÁS-BARLANG KUTATÁSA

1990 július 24-én terepbejárás alkalmával bukkantuk egy olyan természetes üregre,mely nagy barlang ottlétét sejttette.

A Sátorkő-pusztai-barlangtól 1 km-re lévő üreget jogosan hasonlíthatjuk az előbb említettel,mivel kialakulásában a víz játszott döntő szerepet. A gömbfülkék a gipsz és aragonit kitöltések,nagy reményeket füztek a látottakhoz. Természetesen mint utóbb kiderült,a kutatásaink nem vezettek kellő eredményre.

A Kis Strázsa-hegyen lévő barlang,nevét az épp akkor folyó szovjet katonai kivonulásról kapta,mely nagy jelentőségű volt a környék lakosságának körében.

A barlang kutatására 8 munkanapot kellet rászánnunk.
A következő személyek végeztek itt aktív munkát:
Récsey Gábor,Makra László,Fogel Péter,Hertlik Tamás,Simon Krisztián, Balogh Erzsébet,Dobler Attila,Papp Zsolt,Tóth István,Lieber Tamás.

Most pedig idézek a csoport naplójából :

" A bánya felső részén egy elhagyott helyen,tágas lyukat találtunk. Bemenve észrevettük,hogy egy nagyobb üregbe torkollik. Az üreg mélysége kb. 7 m,szélessége 80 cm - 250 cm. A járat vége eltömődve. Továbbjutás 89 - 99 %-ig biztosítva van.(!)
Benne baritot,borsokövet és tüs aragonitot meg kalcitot találtunk. Kb.1 m^3 követ kitermeltünk,melynek eredményeképp már 2 métert sikerült előrehaladnunk. "

(90.júl.24.)

" A kutatás során kb. 2,5 m^3 anyagot (követ,agyagot) termeltünk ki. A feltárás közben előkerültek ember itt jártát bizonyító eszközök,de a feltételezés szerint nem kutatták a barlangot,s az itt talált törmelék nem mesterséges úton került be.
A mai munkanap eredménye: a barlang szálközete mentén haladva az addig 7 m-es aknából 9 m,a jelenleg legalsó 2 m x 0,8 m-es teremből pedig 3 m x 1,2 m-es terem lett.
A mai napon felmerült az a feltételezés,hogy a barlang a 3 m-es terem után kissé balra,majd lefelé folytatódik."

(90.aug.5.)

" A feltételezett járat kövekkel van eltömődve. Erős huzat érezhető, melyet kísérlettel igazoltunk."

(90.aug.11.)

" Kb.3 m^3 anyagot termeltünk ki a két nap alatt. A kutatás során csigát alkalmaztunk,ami nagymértékben megkönnyítette a dolgunkat,de jelentős eredmény eléresére kevesen voltunk (4 fő).
A munkanapok eredményeképpen a barlang mélységét 2 méterrel megtoldottuk és a legalsó terem mérete 4 m x 2,3 m lett.
Feltárult egy,a terem bal oldalából nyíló folyosó,ami kb.3 m hosszú lehet.
Bemenni még nem tudunk,mert az elején sok a törmelék és elzárja a bejutást. Bent szemmel láthatóan tágasabb. A folyosó falán gyönyörű aragonit és gipsz kristályok láthatók."

(90.aug.19-20.)

" Az elözö héten végzett kutató munkák eredményességével ellentétben sajnos csak szomorú dologról lehet beszámolni.
A barlang elzárta elölünk a továbbjutás lehetöségét.
A lefelé haladó,aláhajló szálkö a bejárattól mérve 12 m mélységben annyira megközelítette a szemközti falat,hogy ember által járhatatlanná vált. Egyetlen eselyünk,a bal oldalon nyiló aragonitos folyosó nem lefelé,hanem felfelé folytatódik,de annyira szüken,hogy csak esetleges véséssel lehetne tovább haladni."

(90.aug.25-26.)

Lieber Tamás

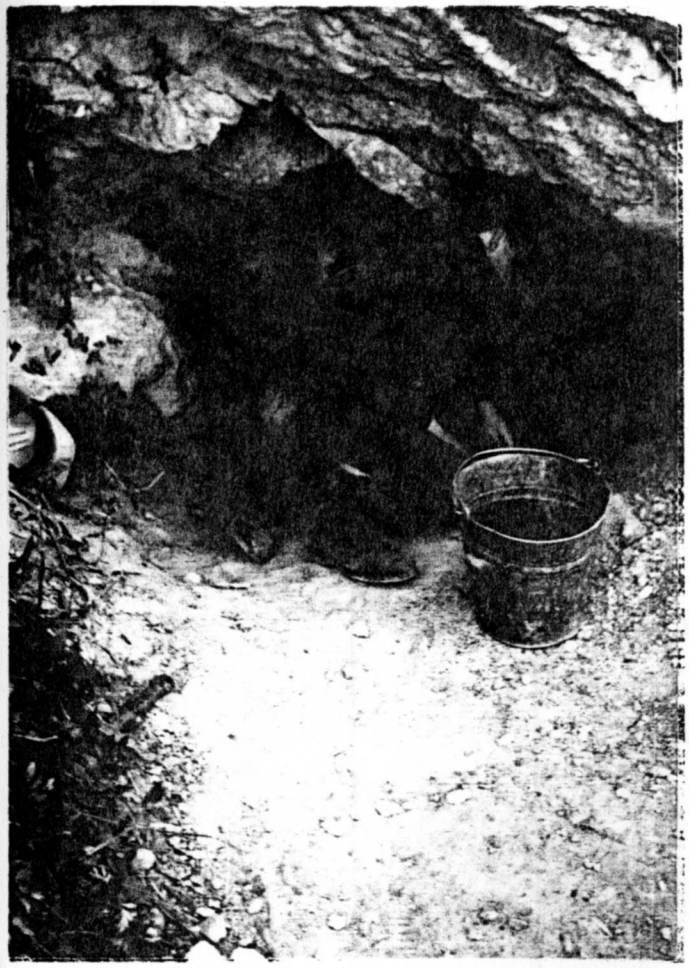

A kivonulás - barlang kutatása
/Récsey Gábor/

/Fotó: Lieber T./

A kutató stáb: Papp Zsolt, Tóth István, Hertlér Tamás, Balogh Erzsébet, Lieber Tamás, Simon Kristián.

/Fotó: Fogel P./

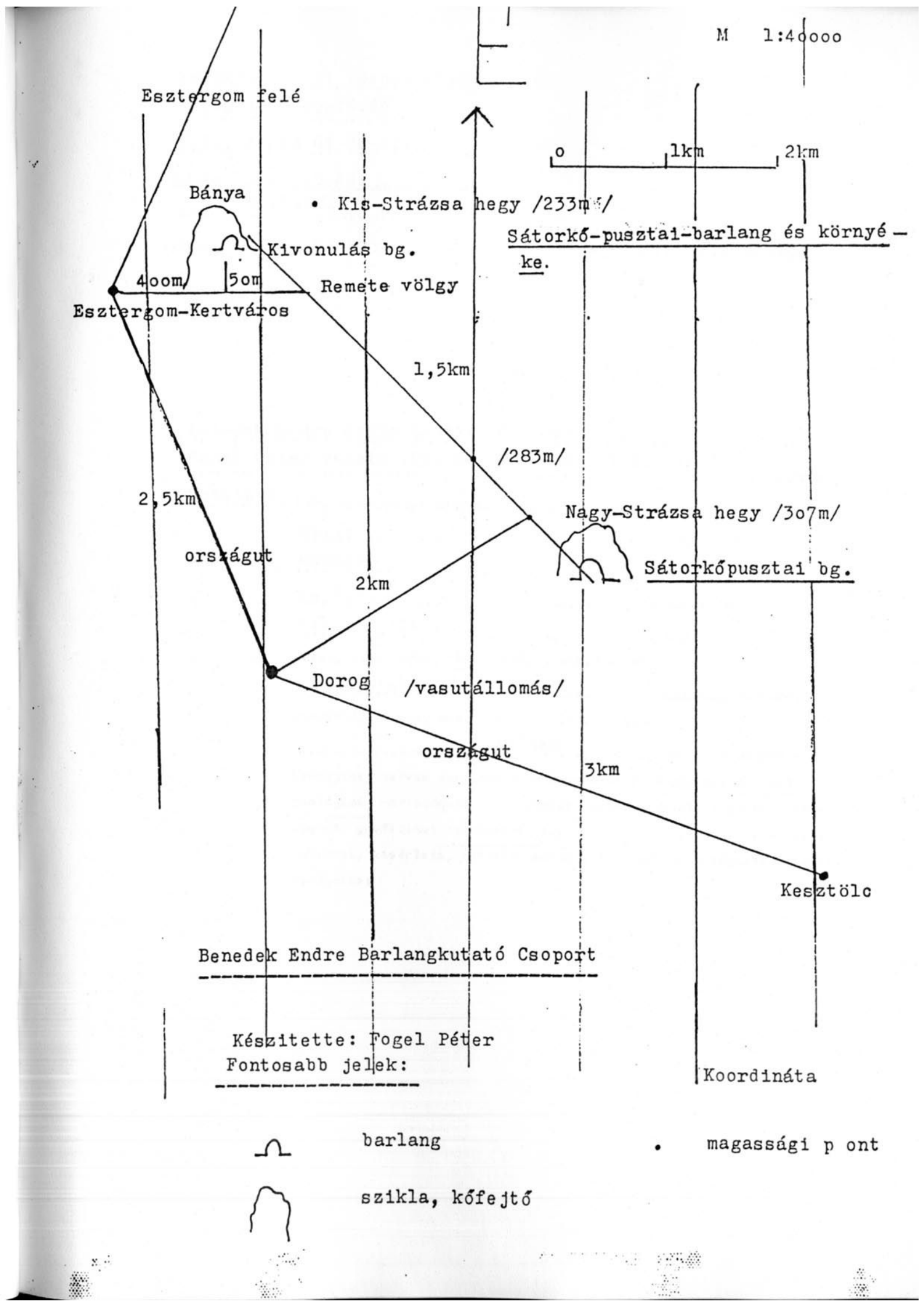
M 1:40000
Esztergom felé
0
1km
2km
Bánya
Kis-Strázsa hegy /233m/
Sátorkő-pusztai-barlang és környéke.
Kivonulás bg.
400m
50m
Remete völgy
Esztergom-Kertváros
1,5km
/283m/
2,5km
Nagy-Strázsa hegy /307m/
országut
Sátorkőpusztai bg.
2km
Dorog
/vasutállomás/
országut
3km
Kesztölc
Benedek Endre Barlangkutató Csoport
Készitette: Fogel Péter
Fontosabb jelek:
Koordináta
barlang
magassági pont
szikla, kőfejtő

Északdunántuli Környezetvédelmi-és
Vizügyi Igazgatóság
Győr, Árpád út 28-32.
Telefon: 96/15-466

Szám: 41.544/1990.

Előadó: Juhász Márton

Tárgy: Barlangkutatási engedély

H A T Á R O Z A T

1. Benedek Endre Barlangkutató Csoport
Fógel Péter vezető 1046 Bp. Böröndös út 26. 4/23. /cím/

kutatási kérelmének helyt adok és engedélyezem, hogy a

Pilis hegységben
Komárom megye területén
Esztergom város, község
Kis-Strázsa alatt
/utca, szám, hrsz., hegy, völgy, stb./ elhelyezkedő

kivonulás barlang, zsomboly
víznyelő, forrás, stb.

teljes nevű szakaszban a
benyújtott tervek szerinti és a 2.pontban részletezett feltáró,
geológiai, morfológiai, hidrológiai, klimatológiai, terápiai, bio-
lógiai, geofizikai térképezési
kutatási, kísérleti, gyűjtési munkákat az alábbi feltételek mellett
elvégezze:

A barlangkutató csoport vezetője: Fónel Péter ..... /név/

lakcíme, telefonja: 1046 Bp. Rönöndös út 26. 4/23. T.:190-7350

végzettsége: vadász-vadtenyésztő foglalkozása: raktári ügyint.

munkahelye, címe, telefonja: CHNIOIN 1045 Bp. Tó út 1-5. T.:169-2500 /2242

Kutatásvezetői igazolvány száma: .....

A kutatás vezetője: Krekács Károly ..... /név/

lakcíme, telefonja: 1036 Bp. Uszály út 7. 3/1

végzettsége: ELTE biológia-kémia foglalkozása: okl. középisk. tanár

munkahelye, címe, telefonja: Irinyi J. Vszki 1097 Bp. Gyáli út 25/A T.: 127-0994

Kutatásvezetői igazolvány száma: 1986/098

Kutatás irányító/k/: ..... /név/

lakcíme, telefonja: .....

végzettsége: ..... foglalkozása: .....

munkahelye, címe, telefonja: .....

Kutatásvezetői igazolvány száma: .....

..... /név/

lakcíme, telefonja: .....

végzettsége: ..... foglalkozása: .....

munkahelye, címe, telefonja: .....

Kutatásvezetői igazolvány száma: .....

..... /név/

lakcíme, telefonja: .....

végzettsége: ..... foglalkozása: .....

munkahelye, címe, telefonja: .....

Kutatásvezetői igazolvány száma: .....

2. Az elvégzett munkák rövid leírása:

A barlang végpontjának bontása, a kitermelt anyag helyszíni elhelyezése.

3./ Az engedélyes köteles:

a./ az engedélyt és mellékleteit a kutatás során magánál tartani és azt az ellenőrzésre jogosult személynek felhívásra bemutatni.

b./ gondoskodni, hogy a kutatásvezető, illetve kutatásirányítók az előírt kötelezettségeiknek eleget tegyenek.

c./ gondoskodni, hogy a kutatás során a kutatásvezető vagy bármelyik kutatásirányító a helyszínen tartózkodjék és a kutatást szakmailag irányítsa, valamint a jelen határozatban foglalt előírásokat megtartassa.

d./ a munkálatok során a kutatott objektum természetes állapotát megőrizni, az ott található képződményeket a szennyeződéstől és rongálástól megóvni, valamint a kutatási területet és környékét tisztán tartani, az ott keletkezetkezett szemetet, hulladékot összegyűjteni és felszínre szállítani, annak megfelelő megsemmisítéséről gondoskodni,

e./ új barlang, vagy barlangszakasz feltárását az Igazgatóságnál 8 napon belül bejelenteni,

f./ a kutatás során észlelt rendkívüli eseményeket (omlás, vízbetörés, rongálás stb.) az Igazgatóságnak haladéktalanul bejelenteni,

g./ minden őslénytani és régészeti lelet előkerülése esetén a munkát megszakítani és a leletről a Természettudományi Múzeum Őslénytárát, a Nemzeti Múzeum Adattárát, vagy a területileg illetékes megyei múzeumot haladéktalanul értesíteni, a leletmentés lebonyolításáig azok sértetlenségét biztosítani. A munka csak az Őslénytár vagy az Adattár engedélyével folytatható. (1963. 9. Törvényerejű rendelet 17.§.(1) bek.),

h./ ezen engedély módosítását - tervdokumentáció csatolásával - kérni, ha a munka kivitelezése során a Határozat 2./ pontjában foglaltaktól való eltérés válik szükségessé,

i./ a kutatás során elért eredményekről naptári évenként jelentést készíteni, és a tárgyévet követő január 31-ig az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni,

j./ a munka befejezése után az addigi éves jelentések felhasználásával összefoglaló jelentést készíteni és azt az Igazgatóság részére 1 példányban megküldeni,

k./ a 4 napnál hosszabb időtartamú munkálatok (táborozások) megkezdésének és befejezésének időpontját az Igazgatóságnak bejelenteni.

4./ Egyéb előírások:

A feltárás során kitermelt törmeléket a felszinen talajbaillően kell elhelyezni. A kutatás megkezdése előtt a terület kezelőjét értesíteni kell.
A kutatási engedély a barlang lezárására nem jogosít.

Jelen határozatom visszavonásig érvényes.

A 3. és 4. pontokban foglalt előírások meg nem tartása esetén az engedély visszavonásáról intézkedem.

A kutatásvezető, illetve a kutatásirányító személyileg felelős a kutató tevékenység biztonságtechnikai felszereléséért, a terepi munka technológiájának kidolgozásáért és annak folyamatos betartásáért. A csoport tagjai a kutató munkában önkéntes vállalással, saját felelősségükre vesznek részt.

Határozatom ellen, annak kézhevételétől számított 15 napon belül a KVM Igazgatási és Jogi Főosztályához címzett, de az Igazgatóságnál benyújtandó, 200,- Ft illetékbélyeggel ellátott fellebbezéssel lehet élni.

Indoklás:

A Benedek Endre Barlangkutató Csoport azzal a kérelemmel fordult az Igazgatósághoz, hogy a Kis-Strázsa hegyen talaálható Kivonulás-barlang feltáró munkálatait, geológiai vizsgálatát és térképdokumentációjának elkészitését engedélyezze.
Mivel a barlangot a közelmultban fedezte fel a kérelmező csoport, s a kutatások uj ismereteket szolgáltatnak a barlangról és a terület geológiai felépítéséről, fentiek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint a kutatást engedélyezem.

Kapják: 1. Benedek Endre Barlangkutató Csoport
Fógel Péter, 1046 Bp. Böröndös út 26. 4/23.

2. Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulat
1061 Bp. Anker köz 1.

3. Komárom Megyei Múzeumok Igazgatósága
2892 Tata, Pf.: 224.

4. KM Barlangtani Intézet
1025 Bp. Szépvölgyi út 162/B.

Határozatomat a Minisztertanács 8/1982.(III.15.) sz. rendeletének 18.§-a alapján hoztam meg.

A határozatot kapják:

5. ÉDU-KÖVIZIG Természetvédelmi Osztály H.

6. Irattár

Győr, 19 90. szeptember 20.

/Dr. Kutas Ádám/
igazgató
osztályvezető

T U D O M Á N Y O S V I Z S G Á L A T O K A B A R L A N G B A N

A tudomány szempontjából érdekes,és mondhatnám ugy is,fontos tevékenység,egy kutatott objektum geológiai,biológiai,klimatológai stb. vizsgálata,ezekkel ugyanis nemcsak bepillantást nyerhetünk a barlangok különleges világába,hanem mint előrejelzés,a balesetek elkerülésére is magyarázattal szolgálhat.

Mindenki számára ismeretesek a viz és a légáram vizsgálatán alapuló barlangi felfedezések. Természetesen egy komplex elemzés nemcsak e két tényező ismeretén alapul,hanem már kemolyabb geológiai, hidrológiai stb. szaktudáson is.

Nekem nem feladatom ezek bővebb ismertetése,hanem csupán az,hogy a Sátorkő-pusztai barlangban,viszonylag amatőr módon,milyen tevékenységet végzünk a tudomány ezen területén.

Egy kutatócsoportnak,ugy érzem feladata,hogy a " saját " barlangját minél jobban megismerje. Ez egyébként azért is hasznos,mert ha idegen látogatók jönnek - ez egyébként a mi esetünkben gyakran előfordul - többet tudunk mondani nekik,mintha csupán a barlang méreteit,kialakulását emlitenénk.

A szakszerü idegenvezetés szinte fokozza vendégeink kiváncsiságát, s nem egyszer előfordult már,hogy gyarapodott emiatt a csoport létszáma.

1991.április 21.-én Dr. Lénárt László,a miskolci egyetem Hidrogeológiai Tanszékének adjunktusa radondetektorokat helyezett el a Sátorkő-pusztai barlang 3 pontjára. Ugy gondolta,érdemes különböző légáramu helyekre tenni azokat.

Az első mérési pont / - 33 m / az Éléskamra nevü piciny terem lett.

A második analizáló pont a Forrás felett van.

A harmadik pedig magában a forrás vizében,- 45 méteren.

/ A falból kifolyó forrás vizét 2 x 25 literes kannákban gyüjtjük, fogyasztási célra. Az egyik kannában kapott helyet a 3. radondetektor /

Úgy gondoltuk,hogy ha már van radonmérés,miért ne lehetne mondjuk hőmérséklet és csepegésvizsgálat. E két dolog ugyanis könnyen megvalósítható,hiszen nem kell hozzá más mint hőmérő,és csepegésmérő henger. A hőmérőket be is szereztük,és barlangunk 5 pontjára helyeztük el.

1. Köd-terem - a barlang viszonylag száraz része /-4 m/, a légáramtól félreeső szakasz.
2. Éléskamra - a radondetektor mellett,a kettő akár összesze is egyeztethető /-33 m/.
3. Oszlopok-csarnoka - a Benedek-terem bevezető szakasza,a.légáram utjában /-39 m/.
4. Forrás - a radonmérő mellett,a kifolyó víz felett /-45 m/.
5. Fény-árok - a Benedek-terem olyan pontja,ahol ha kis mértékben is,de létezik vízbefolyás /-44 m/.

Mivel az imént említett pontok által kapott eredményt,viszonyitanunk kell valamihez,ez pedig legyen a felszíni hőmérséklet,amit alapul veszünk. A 6.mérési hely a külszinen található.
A külszíni értékek a barlang felső régiójának klimáját nagymértékben meghatározzák / téli-nyári ingadozás /.

A csepegésmérés 1 ponton,a Forrásnál történik. Régebben 2 helyen végeztük a vizsgálatot,de a Fény-ároknál történő analízis nem vezetett kellő eredményre. Itt ugyanis nagyon kevés a beszivárgó csapadékmennyiség.

Megfigyelhető,hogy erősebb esőzés után 2-3 nappal,a vízhozam megemelkedik. Előfordult,hogy a Forrásnál mért addigi 2 l/h-ás vízmennyiség,a csapadék hatására 6 l/h-ra emelkedett / május 24 / ! Érdekes lesz még a hóolvadáskor bekövetkező vízszintemelkedés is.

A barlangi levegő radonaktivitása kicsi,ami jól tükrözi hazánk más barlangjaiban mért sugárzási szintet.

A sugármérő müszerek havonkénti kielemzését a debreceni Atommag Kutató Intézet / ATOMKI / végzi. Az erdményekről Hakl József számol be.

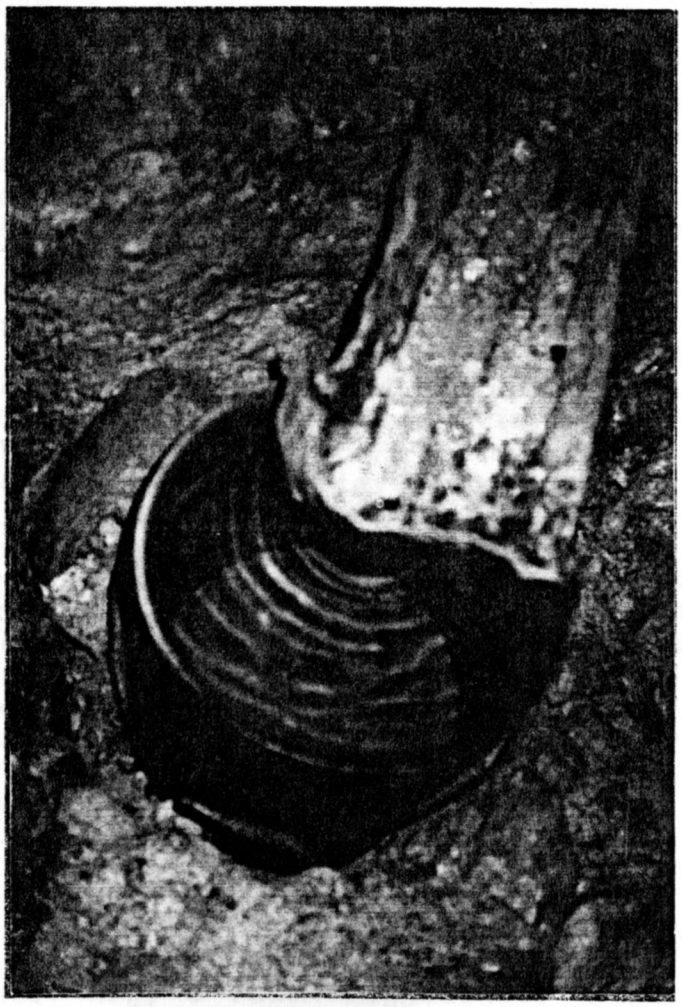

A mérések alapjául szolgál ez a karsztforrás.

/F.: Lieber/

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
ATOMMAG KUTATÓ INTÉZETE
DEBRECEN, BEM TÉR 18/C
Levélcím: 4001 Debrecen Pf. 51. Telefon: 17-266
Sürgönycím: ATOMKI
Telex: 72-210

Számunk: ...../198...
Debrecen, 198.....
Ügyintézőnk:
Hiv. számunk:
Ügyintézőjük:
Levelük kelte:

Lieber Tamas

Benedek Endre
Barlangkutató és Természetvédö Csoport
2510 DOROG
Fáy A. ltp. 3 ép.2/9

Kedves Tamás,

Mellékelten küldöm a Sátorköpusztán folytatott barlangi radonmérések eredményeit. Nekem a barlangról sajnos nincs térképem, így egy kissé vakon fogok itt egy-két dolgot megfogalmazni. Ezenfelül a helyszini bejárás adná a legtöbb információt számomra, így majd alkalomadtán talán erre is sort kéne keríteni, de ez azt hiszem föleg csak rajtam múlik.

A mérésekröl a következöket tudom elmondani. A levegöben mért radon aktivitáskoncentrációk átlagai az adott mérési idöszakra vonatkozóan 4.08 (-33 m) ill. 4.36 (-45 m) kBq/m^3. Ugyanez az érték a forrásvíz légterére vonatkozóan (a pohár belsejében) 1.23 kBq/m^3, ami a radon gáz víz-levegö fázisok közti megoszlását figyelembevéve 0.37 kBq/m^3 vízbeni radon aktivitáskoncentrációnak felel meg.

A levegöben mért értékek jól belesenek Magyarország egyéb barlangjaiban mért levegöbeli értékek tartományába. A két szinten mért adatok csaknem megegyeznek, ami idöbeni lefutásukon is nagyon jól látható. Ez azt jelzi, hogy a két pont légkörzés szempontjából nincs túl messzi egymástól, az eddigi mérések alapján a két pont ebböl a szempontból gyakorlatilag ekvivalensnek tekinthetö. (Persze azért a mélyebben lévö pont kicsit magasabb átlagértéket mutat, de ez ez egyenlöre nem tekinthetö szignifikáns különbségnek.) Az idöbeli változás a jól szellözö helyekre jellemzö nyári maximumra utal, amit majd a téli mérésekkel tudunk majd egyértelmüsíteni.

A vízben mért értékek elég alacsonyak, és sokkal kisebbek az azonos helyen a levegöben mért értékeknél. Ez azt jelenti, hogy a radon megjelenése nem a víz-, hanem a légmozgásokkal hozható inkább kapcsolatba.

Baráti üdvözlettel

Hakl József

Debrecen, 1991.okt.31.

P.S. Ha vannak vízhozam adatok, akkor azokat is érdekes lenne összevetni a vízben mért radon aktivitáskoncentráció értékekkel.

SÁTORKŐPUSZTA LEVEGŐ

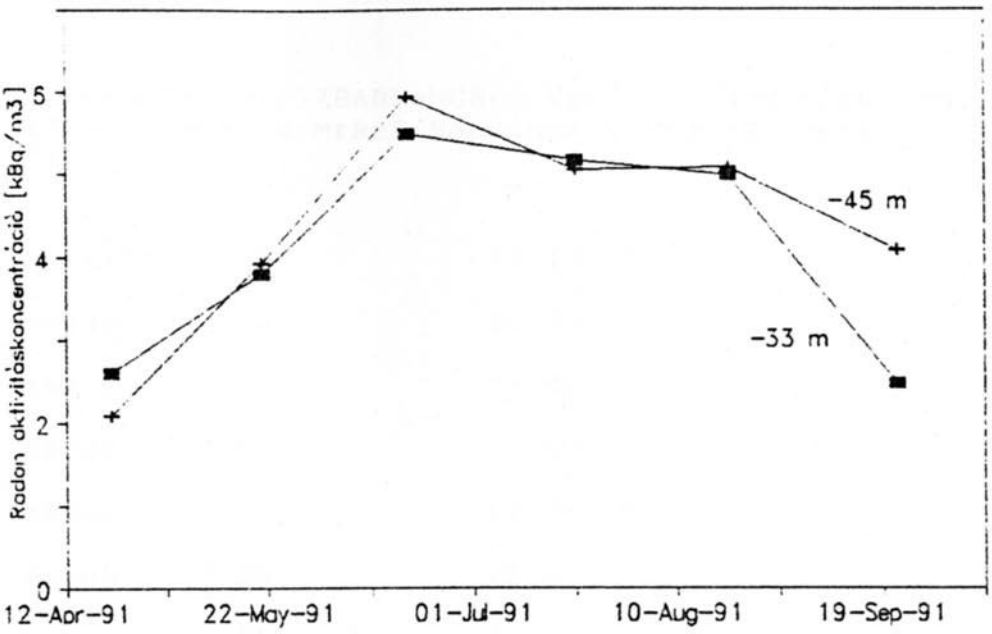

SÁTORKŐPUSZTA VÍZ

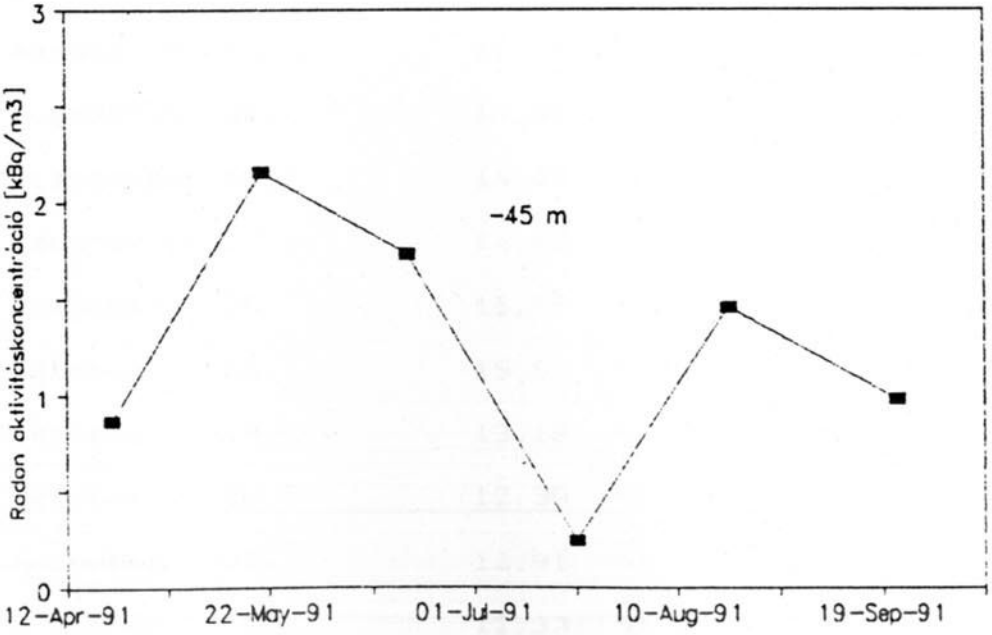

A SÁTORKŐ-PUSZTAI-GIPSZBARLANGBAN VÉGZENDŐ HŐMÉRSÉKLETMÉRÉS ÁTLAGÉRTÉKEI A MÉRÉS NAPJÁNAK FELTÜNTETÉSÉVEL

1991.	április	27.	13,18	°C
	május	04.	12,23	°C
	május	11.	13,06	°C
	május	18.	13,008	°C
	május	24.	12,76	°C
	május	26.	13,65	°C
	június	01.	14,65	°C
	június	08.	14,7	°C
	június	15.	15,18	°C
	június	29.	14,58	°C
	július	10.	15,51	°C
	július	13.	16,51	°C
	augusztus	18.	15,08	°C
	augusztus	29.	14,95	°C
	szeptember	18.	14,03	°C
	szeptember	22.	14,83	°C
	szeptember	28.	15,55	°C
	oktober	05.	15,5	°C
	október	19.	13,18	°C
	oktober	26.	12,39	°C
	november	03.	12,91	°C
	november	10.	12,33	°C
	november	23.	12,05	°C
	december	07.	11,38	°C
	december	20.	10,28	°C

A Sátorkő-pusztai-barlangban végzett hőmérsékletmérés statisztikája havonkénti felbontásban

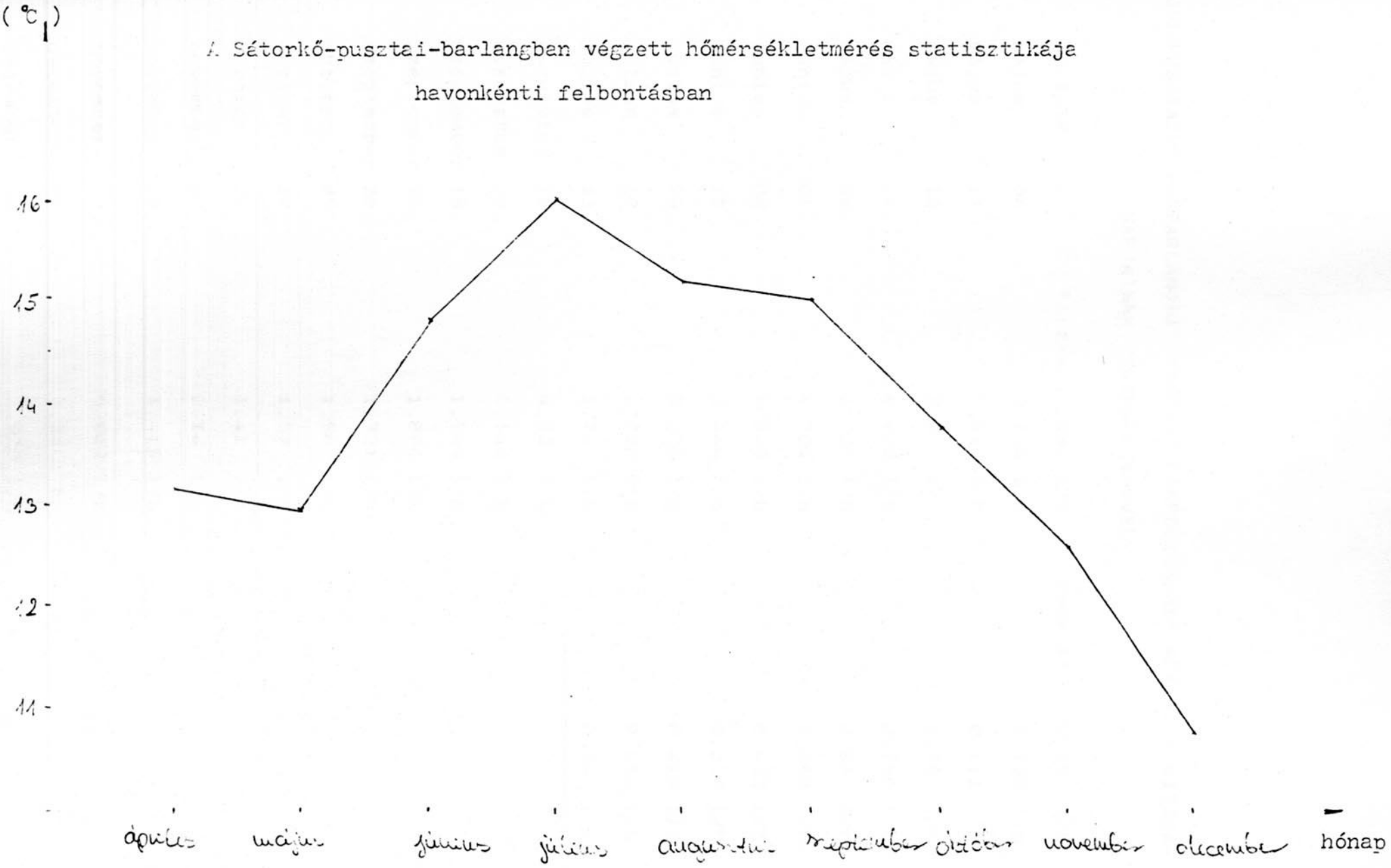

A SÁTORKŐ-PUSZTAI-GIPSZBARLANGBAN VÉGZETT CSEPEGÉSMÉRÉS ADATAI.A VIZSGÁLAT NAPJAINAK FELTÜNTETÉSÉVEL

			Forrás:	Fény-árok:
1991.	április	27.	1,98 l/h	0,15 l/h
	május	04.	2,184 l/h	0,128 l/h
	május	11.	2,01 l/h	0,111 l/h
	május	18.	3,6 l/h	0,18 l/h
	május	24.	6,022 l/h	0,756 l/h
	május	26.	5,736 l/h	0,84 l/h
	június	01.	4,704 l/h	0,468 l/h
	június	08.	4,548 l/h	0,432 l/h
	június	15.	3,444 l/h	0,328 l/h
	június	29.	2,376 l/h	0,216 l/h
	július	10.	2,028 l/h	0,156 l/h
	július	13.	1,74 l/h	0,24 l/h
	augusztus	18.	4,92 l/h	
	augusztus	29.	3,144 l/h	
	szeptember	18.	1,944 l/h	
	szeptember	22.	1,806 l/h	
	szeptember	28.	1,721 l/h	
	október	05.	1,56 l/h	
	október	19.	1,57 l/h	
	október	26.	1,41 l/h	
	november	03.	2,14 l/h	
	november	10.	1,415 l/h	
	november	23.	6,012 l/h	
	december	07.	3,84 l/h	
	december	20.	2,928 l/h	

A Sátorkő-pusztai-gipszbarlangban végzett 1991. évi csepegésvizsgálat adatai a mérés napjának feltüntetésével

(RÉCSEY GÁBOR - LIEBER TAMÁS)

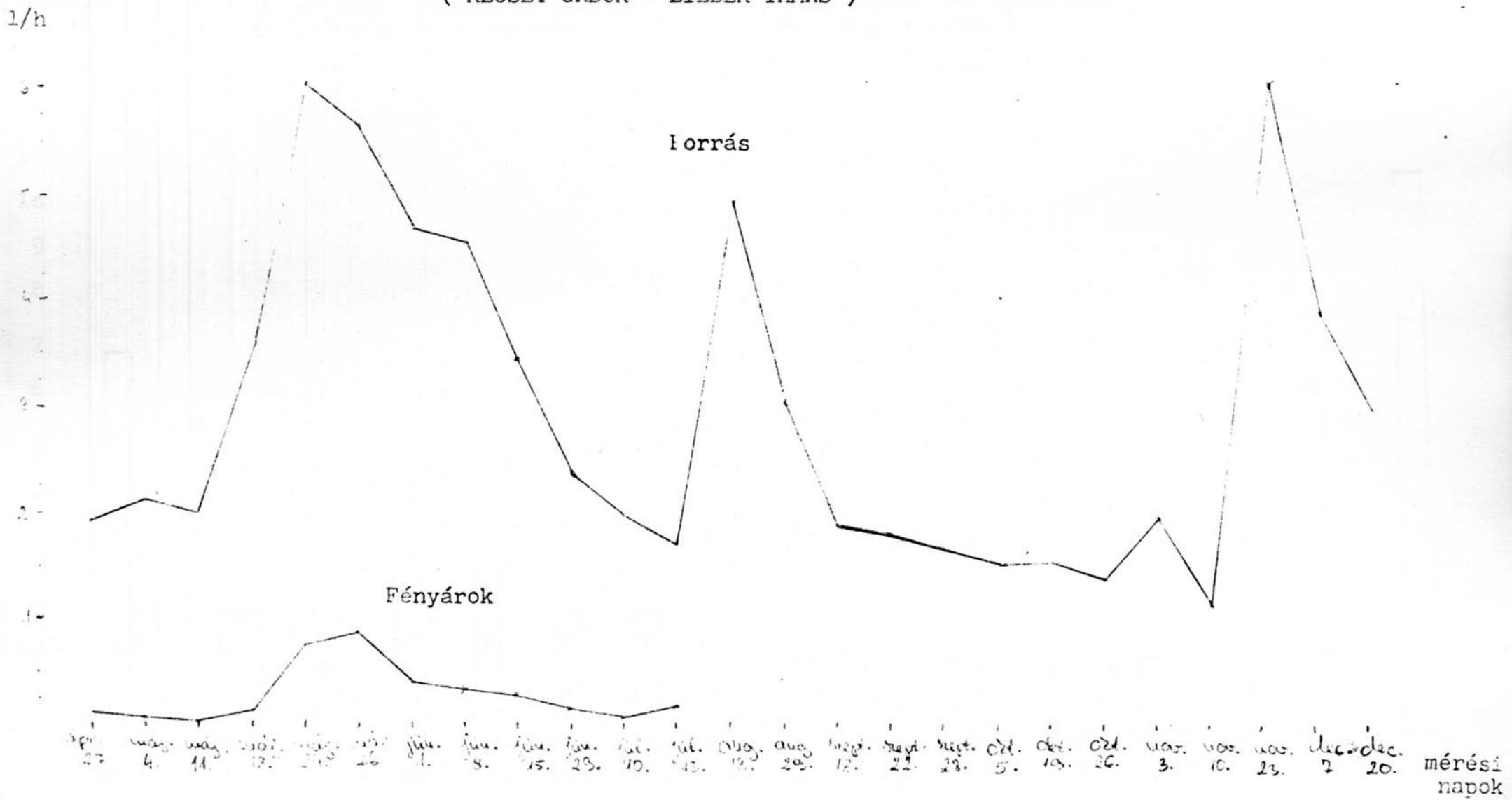

A Sátorkő-pusztai-barlangban végzett denevérszámlálási statisztika

K = Kis patkósorru denevér (Rhinolophus hipposideros)
N = Nagy patkósorru denevér (Rhinolophus ferrumequinum)
H = Hosszufülű denevér (Plecotus auritus)

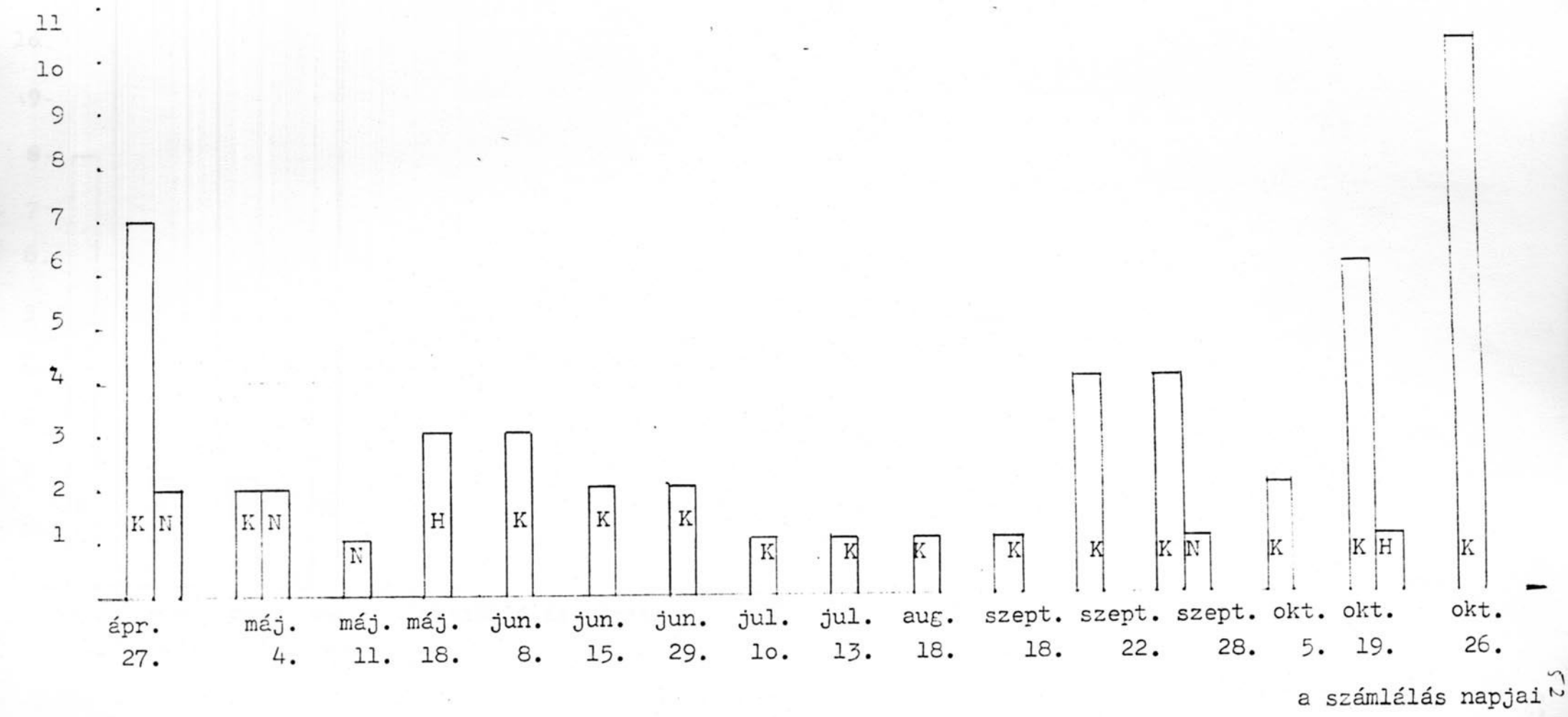

A Sátorkő-pusztai-barlangban végzett denevérszámlálási statisztika

K = Kis patkósorru denevér (Rhinolophus hipposideros)
N = Nagy patkósorru denevér (Rhinolophus ferrumequinum)
H = Hosszufülű denevér (Plecotus auritus)

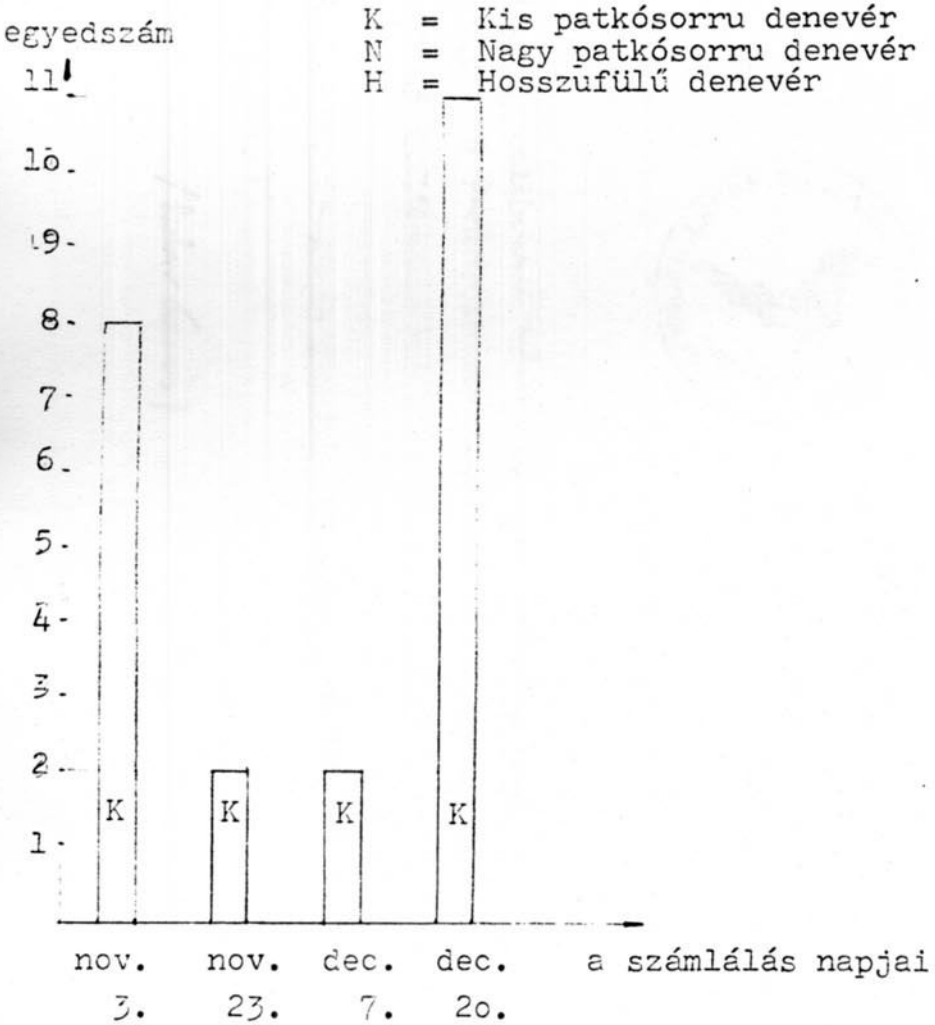

A Benedek Endre barlangjáró csoport, 1989. XII.o3-án vizmintát vett a Szabó József barlangból. Azt továbitotta ellemzésre. /1989. XII. o4-én Zsámbokiné dr. Chinoin/

A mikrobiológiai vizsgálati eredménye következőképpen alakul:

baktérium $> 1o^5$/ml

gomba $1o^3$/ml

*Pseudomonas aeruginosa tartalommal.

Bp. 199o. I. o2. dátummal

Fogel Péter

Csoportvezető

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ CSOPORT * BUDAPEST

*a Pseudomonadaceae baktériumcsalád genusa; néhány faja ember-patbogen. A Pseudomonas aeruginosa (= pyocyanea) típusos genusztató baktérium.

(genus = nem; - nemény - és állatrendszertani kategória)
(patbogen = kórokozó)

/Lieber Tamás/

KALCITKÉREG

A Sátorkö-pusztai-barlang also termének nyugati részén 1990 december 15-én gyüjtött minta.

LEÍRÁS

5 x 6 cm-es darab,1-2 cm vastag közettel.
A közet világosszürke mészkö,néhány üledékszerkezettel és sok vékony közetrést kitöltö kalcittal. Egyik oldala porlódó,fehér színü,alja barna és sárga bevonatú.
Az üreg felé nézö oldalán 0-2 mm vastag barna kéreg borítja.

A kristályos mészanyag fehéren áttetszö,1-3 mm vastag, amiböl további 3-8 mm-re emelkednek ki az esetleg kisebb gömböcöket is alkotó kalcitromboéderek.
Az alul levö kéreg egyedei 0,5 mm nagyságúak,míg a kiemelkedöek 0,5-2 mm élhosszúságúak.

A közet néhány nyilt repedésében is kivált a kalcit,itt a sárga felületen átlátszók,gömbölyded alakúak a kristályok.

ÉRTÉKELÉS

A tömör közetet sok repedés járta át,amik kalcittal vagy vasas anyaggal töltödtek ki. Az üreg kialakulása után a közetfelületet is vastartalmú agyag vonta be.
Feltételezhetöen szárazra került a barlang,és így száradási repedések keletkeztek. Az üreget ismét elborító (meleg ?) vízböl kalcitkristályok váltak ki. Ezeknek a rétegzetlensége a kiválás egyenletességét bizonyítja.

KÖZETTÖMB

35 x 20 x 17 cm-es tömb. A szürke mészköborda egy 2 cm-es vastagságú régi kalcittelér mentén nyúlt be az üregbe.
A telér kristályai 6-8 mm nagyok,néhányukon 5 mm-es szkalenoéderes csúccsal. Kissé zöldes árnyalatúak. A közet üledékes réteghatárai vöröses,sárga és lilás árnyalatúra szinezödtek.

A közet üreg felé nézö oldalán rendszertelenül álló telérek preparálódtak ki. Ezek kb.0,5 mm vastagok,és 2-20 mm széles üregeket határolnak (Boxwork).

A fal felöli részen jóval sürübben állnak,míg az üregbe kevesebb,ritkábban álló példány nyúlik be mélyebben.
(A kisebbek,vékonyabbak valószínüleg letörtek).

A kiálló teléreket és az egész felületet 0,2-0,5 mm-es kalcitkristályok borítják be.
Ez a bevonat néhol száradási repedés alakban szétnyílt, valószínüleg az alatta lévö közet duzzadása során.

A minta egyes részein,föleg a mélyebb rekeszekben 1-5 mm vastag gipszkéreg fehérlik. Feltételezhetö,hogy a közet gipszesedése (kénsavas víz) okozta a kalcitkéreg szétrepedését.

A minta felsö oldalán ráhullott lilás és vöröses (agyagos) szemcsék vannak,melyek hozzánöttek a kalcitkéreghez.

Budapest,1991.február 9. Kraus Sándor

C S O P O R T U N K T A G J A I
/ 1 9 9 1 /

Az 199o-es évben 11 fővel rendelkeztünk,ami a 91-es évre,29 főre emelkedett. A létszámemelkedés betudható annak a ténynek,hogy a Sátorkő-pusztai-barlangot látogathatóvá tettük a kutatási kérelem elfogadása után. Tagjaink névsora a következő / zárójelben a csoporton belüli funkciók megoszlása illetve a tanfolyamokon (91) szerzett elismerés olvasható / :

1. Balogh Erzsébet
2. Bártfai Attila / turák,terepbejárások,kötéltechnika /
3. Bocsi J. Zsolt
4. Bugyinkó László
5. Fogel Péter / csoport vezető,Természetvédelmi szolg.vez. /
6. Gaál Andrea / Élővilág,pénzügyek /
7. Gáspár Gyula / Barlangjáró I. tanf. ,Barlangi idegenvez. /
8. Hertlik Tamás
9. Izsó Tamás Zsolt / Barlangjáró I. tanf. ,Barlangi idegenvez. /
10. Janositz Lóránd
11. Kazinczy Attila
12. Keresztes László
13. Kicsindy Éva
14. Kollár Aliz
15. Lieber Tamás / csoporttitkár,Barlangtan,B.idegenv., fotók, tudományos vizsgálatok /
16. Mielec Péter
17. Papp Márta
18. Récsey Gábor / Természetvédelmi szolg.vez.helyettes,Élővilág,tudományos vizsgálatok /
19. Simon Krisztián
20. Sirányi Zoltán
21. Soós Ágnes
22. Szabó Ágnes
23. Szalai Ilona
24. Tarjáni György
25. Tóth István / kutatási munkálatok irányitója,kötéltechnika /
26. Varga Árpád
27. Varga Károly
28. Weisz Csilla
29. Zsanda Géza

A SATORKO-PUSZTAI-BARLANG ÉS KÖRNYÉKÉNEK ÉLŐVILÁGA

A " NÉGY " HEGY TERÜLETÉN MEGFIGYELHETŐ

NÖVÉNY ÉS ÁLLATFAJTÁK

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ ÉS TERMÉSZETVÉDŐ CSOPORT

írta : Récsey Gábor és Goál Andrea

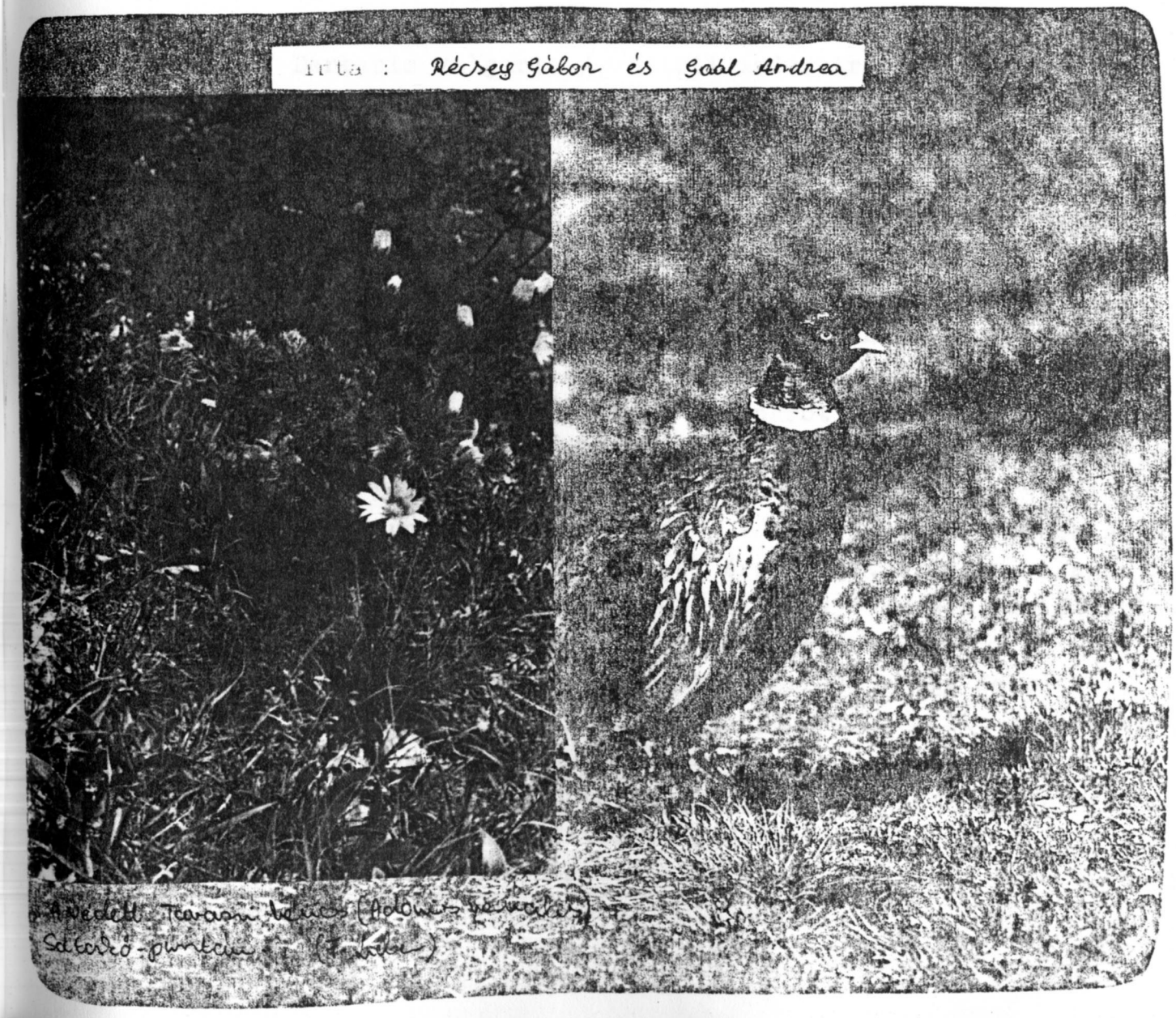

A védett Tavasz-hélics (Adonis vernalis) Satorkő-pusztán (F. Lebe)

A KIS - STRÁZSA - HEGY , A NAGY - STRÁZSA - HEGY , A TÁBLA - HEGY ÉS A CSURGÓ - HEGY ÁLLATVILÁGA ÉS NÖVÉNYEI

B O K R O K É S F Á K A " N É G Y " - H E G Y T E R Ü L E T É N

E hegyek növényvilágának legkiemelkedőbb alakjai a fák.
Hegyeinken 1-2 darabszámos kivételtől eltekintve,csak lombhullatókkal találkozunk. Ritkaság ugyan,de még találunk elvétve egy-egy Erdei fenyőt / Pinus silvestris /,illetve Fekete fenyőt / Pinus nigra /.
A lombhullatók közül jó néhány faj érzi otthon magát,mégis legelterjedtebb talán a Kocsánytalan tölgy / Quercus sessilis / ,melynek makktermését az erdő vadjai szivesen fogyasztják.
De ne vágjunk a dolgok közepébe,és nézzük egyenként hegyeink bokor és fa fajtáit.
A Kis-Strázsa-hegyet javarészt cserjék és bokrok boritják.
Igy például találunk itt Mogyorót / Corylus avellana /, Husos somot / Cornus mas /, Fagyalt / Ligustrum vulgare /, Gyepü rózsát / Rosa canina /, Kökényt / Prunus spinosa /, Csere galagonyát / Crataegus oxyacantha /, Sóskaborbolyát / Berberis vulgaris /, Szirti madárbirst / Cotoneaster integerrima /, Lisztes berkenyét / Sorbus aria /, Csikos kecskerágót / Euonymus europaeus /, Veresgyürü somot / Cornus sanguinea /, Fekete áfonyát / Vaccinium mirtyllus /.
A pillangósok közül van itt Seprőzanót / Cytisus scoparius /és Tövises iglice / Ononis spinosa / is.
Most nézzük át,hogy milyen fák és bokrok boritják a Nagy-Strázsa-hegyet.
Itt már több fafajtát is találunk. A hegy Ny-i oldalán,javában csak mészkőkibuvások vannak,helyenként egy-egy felehagyott kőbányával.
A vékony termőrétegen csak nénány cserjét és bokrot találunk.
A fák inkább a hegygerincen és a keleti oldalon láthatók. Itt megtaláljuk a mindenütt mutatkozó Kocsánytalan tölgyet, Korai juhart / Acer platanoides / , Csertölgyet / Quercus cerris /, és a fák közé vegyült Husos somot, Csikos kecskerágót. A hegy déli lejtőin jól érzi magát a Csere galagonya, a Kökény,valamint a Gyepü rózsa is. Ez utóbbinak a termését az idősebbek szivesen gyüjtik,hogy " C " vitaminos teát főzzenek belőle.
Javarészt ezek a fák és bokrok boritják a Nagy-Strázsa-hegy felületét.
A Tábla-hegynek a növényzete nem sokban különbözik az előbb emlitettől, viszont itt jóval elterjedtebb a Kocsánytalan tölgy.
Sajnos a hegy tetejét minden évben hasznositják,mezőgazdasági célokra.
A szántó,a vető és az arató munkálatok nagymértékben zavarják az itt élő állatok nyugodt életét. A Tábla-hegy és a Csurgó-hegy között huzodó völgyben kisebb tölgyesek és cserjések sürüi találhatók.

A "NÉGY"-HEGY GOMBÁI

Ha évről évre járja az ember a hegyeket,erdőket,lépésről lépésre uj dolgokkal találja magát szemben.

Aki szereti a gombát ugy enni,mint szedni,akkor egy-egy nyári eső utáni kora reggel,vegye a fáradtságot és sétáljon ki a közeli erdőbe, mezőre. Persze a gombaszedéshez nélkülözhetetlen a gombák szakszerü ismerete,hiszen enélkül a szedése és fogyasztása óriási felelőtlenség !

Észrevételeink,természetesen a területünkön,azt mutatják,hogy hegyeinket jónéhány idősebb,s tapasztaltabb gombászó keresi fel rendszeresen. Ugy érzem,a fiatalabb nemzedék elzárkózik a természet javainak megismerésétől.

A tájat sok féle növény,ezen belül gomba népesiti be.

Legszembetünőbb fajok,a következők :

Szegfügomba / Marasimus oreades / - amit tavasztól őszig figyelhetünk meg - ,Csiperke / Agaricus campester /, Ördögszekér gomba / Pleuratus ostreatus /, Bimbós pöfeteg / Lycoperdon perlatum /.

Az imént felsorolt finom ehető gombákat inkább a füves,lankásabb oldalakon találjuk.

A bokros oldalakon és erdőszéleken találkozhatunk a Nagy őzlábgombával / Macrolepiota procera / - kellemes izü,jó étkezési gomba,amit aligha téveszthetünk össze mással -, Fenér gyilkos galócával / Amanita verna /, Erdőszéli csiperkével / Agaricus arvensis /, Sárguló csiperkével / Agaricus xanthodermus / és a Pecsétviasz gombával / Ganoderma lucidum /.

Most pedig felsorolom a területünkön található gombafajokat,aszerint, hogy ehetőek e vagy sem.

Barna csészegomba / Peziza badia /	- ehető
Bimbós pöfeteg / Lycoperdon perlatum /	- ehető
Bükkfatapló / Fomes fomentarius /	- ehetetlen
Csiperke / Agaricus campester /	- ehető

GOMBÁINK

Dicizu galambgomba / Russula furcata /	- ehető
Erdei csillaggomba / Geastrum fimbriatum /	- mérgező
Erdőszéli csiperke / Agaricus arvensis /	- ehető
Fehér porhanyósgomba / Psathyrella candolleana /	- ehető
Gyapjas tintagomba / Coprinus comatus /	- ehető
Gyilkos galóca / Amanita verna /	- mérgező
Gyürüs tuskógomba / Armillariella mellea /	- ehető
Lepketapló / Trametes versicolor /	- enetetlen
Májgomba / Fistulina hepatica /	- élvezhetetlen
Nagy fehér galambgomba / Russula delica /	- ehetetlen
Nyári rétgomba / Agrocybe semiorbicularis /	- ehető
Óriás pöfeteg / Langermannia gigantea /	- ehető
Ördögszekér gomba / Pleuratus ostreatus /	- ehető
Özlábgomba / Macrolepiota procera /	- ehető
Pecsétviasz gomba / Ganoderma lucidum /	- ehetetlen
Sárguló csiperke / Agaricus xanthodermus /	- mérgező
Szegfügomba / Marasimus oreades /	- ehető
Tulipán csészegomba / Sarcosphaera eximia /	- mérgező
Változékony póknálósgomba / Gortinarius variecolor /	- mérgező

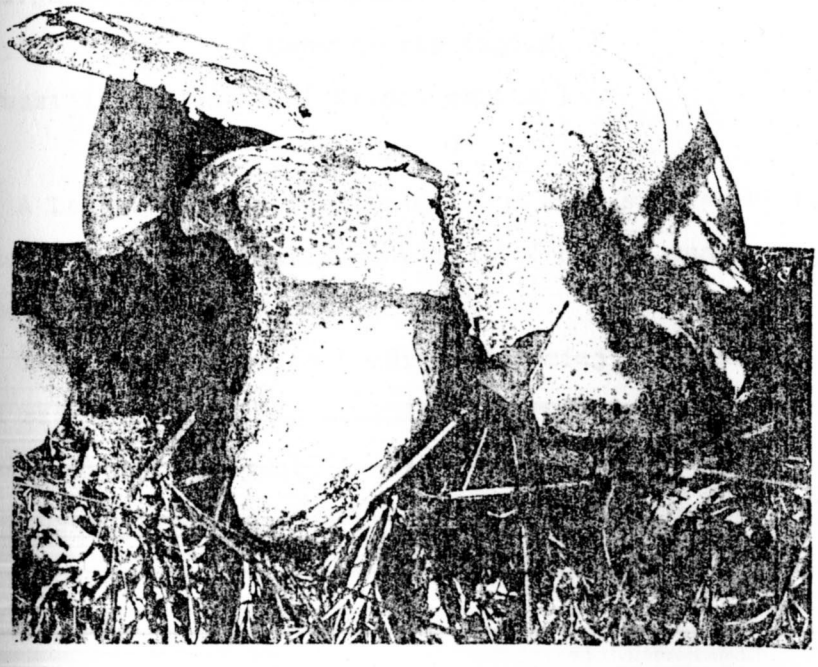

Közismert, hogy a gomba terméshozamát nagymértékben fokozza a csapadék. Azt viszont már kevesen tudják, hogy jócskán akadnak közöttük olyan fajok is, amelyek jól alkalmazkodnak a szárazsághoz, s ekképp az eső nélküli

SÁTORKŐ - PUSZTA FOKOZOTTAN VÉDETT VIRÁGAI

Sátorkő-puszta nemcsak a fokozottan védett barlangot,hanem az azt övező pazar szépségű területet is magáénak mondhatja.

A tájegység sajnos már régen elvesztette érintetlenségét,hiszen elég hacsak az itt tartózkodó volt szovjet alakulatok kártételeire gondolunk, de ugyanúgy megemlíthetjük a környék lakosságának természetpusztító " szenvedélyét ". Az előbbi már a múlté,az utóbbi pedig még ma is tart. Érdekes jelenség,hogy a természet regeneráló hatása a területünkön szembetűnően mutatkozik.

Sátorkőpusztán számtalan a védett növények száma,amit a következő fajok szemléltetnek,igazolva ezzel is a táj védettségének mértékadóját.

Fokozottan védett fajok :

név	tud. név	virágzásuk
Leánykökörcsin	(Pulsatilla grandis)	március-április
Tavaszi hérics	(Adonis vernalis)	április
Apró nőszirom	(Iris pumila)	május-június
Sárga nőszirom	(Iris pseudacorus)	május-június
Gyöngyvirág	(Convallaria majalis)	május június
Pusztai árvalányhaj	(Stipa pennata)	június-július

A Leánykökörcsin a hegyoldalakon és a sziklakibúvások tövében található. Telepei többnyire nem feltűnő helyen vannak,ezért kevésbé van kitéve a gyűjtögetők mániájának.

A Tavaszi hérics és a két nőszirom fajok már a mezők kedves növényei. A szines virágok már messziről elárulják hollétüket,így sajnos nagymértékben károsítható az állomány.

A Gyöngyvirág az erdők védelmét élvezi,de azért sokszor felfedezik.

A legjobban pusztuló növényünk a Pusztai árvalányhaj.
Mivel a domboldalakat népesíti be, messziről szembetűnő.
A túristák,de főként az autós-motoros " természetbarátok " útjában van.

Sátorkő-puszta egyik érdekessége az Apró nőrisben.

/Fotó: Lieber T./

A "HÉGY"-HEGY HÜLLŐI ÉS KÉTÉLTŰI

Mikor az első tavaszi napsugarak felmelegítik a földfelszínt, akkor már a hüllők és kétéltűek is előbújnak téli rejtekhelyükről. Tartósabb és erősebb napsütés esetén, szívesen sütkőreznek a nyílt részeken. Mivel ezek az állatok inkább a vizek közelében élnek, így hegyeinkben csak néhány faj honos.

A gyíkok rendjébe tartozó egyedek közül 6 fajt sikerült megkülönböztetnünk. Ezek a következők : Fürge gyík / Lacerta agilis /
Zöld gyík / Lacerta vividis /
Vali gyík / Lacerta muralis /
Vivipara gyík / Lacerta vivipara /
Vörösháttú fürge gyík / Lacerta varietas rubra /.

Ez utóbbival is találkoztunk 2-3 évvel ezelőtt, de az idén már nem találtunk egy egyedet sem. 1990 nyarán a Lábatlan gyík / Anguis fragilis / igen sűrűn mutatkozott, de az idén ezt a fajt nem láttuk már.
Az utóbbi két faj kivételével, a többi gyík igen jól szaporodik területünkön. A gyíkokon kívül él itt még Erdei sikló / Elaphe longissima /is. Főleg meleg, napos délelőttökön sütkőreznek eloszeretettel nyílt részeken.

A Tábla-hegy mögötti lápos területen megtaláltuk a farkas kétéltűek rendjébe tartozó Tarajos gőte / Triturus cristatus /. Ebből a fajból a nőstény és a lárvája került szemünk elé.
Saját tapasztalatom, hogy 4-5 évvel ezelőtt, hím egyedet is találtam.

Kicsiny, mocsaras réten az otthont a Kecskebékának / Rana esculenta / is. A szárazabb erdős területeken, vízmosásokban és a barlangokban is egyaránt léteznek a farkatlan kétéltűek rendjébe tartozó fajok.
Az erdőkben nem ritka látvány az Erdei béka / Rana dalmatina /.
A Barna ásóbékával /Pelobates fuscus / a vízmosások oldalán, munkája közben találkoztunk. A nap szúró sugarai ellen ásott magának menedéket. Ezt a békafajt megfigyelhetjük az esti órákban is, mikor élelembeszerzésre indul. A Zöld varangyot / Bufo vividis / szintén erdőben, erdőszéleken láthatjuk a kora reggeli órákban.
Egy alkalommal a Kis-Borzsa-hegy oldalában nyíló Füskés-barlang első aknájában találtunk két, egy fiatalabb és egy idősebb Leveli békát / Hyla arborea /, melyek csak véletlenül (troglexón) jutottak a barlangba. Ugyanilyen körülmények között került az Erdei béka a Bátorkő-pusztai barlangba is.

Tapasztalataink és megfigyeléseink szerint ezek a hüllők és kétéltűek dokumentálhatók a "Hégy"-hegy területén.

A "NÉGY"-HEGY MADÁRVILÁGA

Hazánkban,ezen belül természetesen az általunk megfigyelt területen, igen sokfajta madár él,részkel és telel.
Van közöttük magevő,rovarevő és ragadozó faj.
A rovarevők közé,a következő egyedeket soroljuk :
Bubos pacsirta / Galerida cristata /, Hegyi billegető / Motacilla cinerea /, Tövisszúró gébics / Lanius collurio /, Szürke légykapó / Muscicapa striata /, Vörösbegy / Erithacus rubecula /, Feketerigó / Turdus merula /, Partifecske / Riparia riparia /, Énekes rigó / Turdus philomelos /, Kerti rozsdafarku / Phoenicurus phoenicurus /, Ökörszem / Troglodytes troglodytes /, Csilpcsalpfüzike / Phylloscopus collybita /, Nagy fakopáncs / Dendrocopos major /, Sárgarigó / Oriolus oriolus /, Hosszukarmu fakusz / Certhia familiaris /, Csuszka / Sitta europaea /, Bubosbanka / Upupa epops /, Kakukk / Cuculus canorus /. Legutolsóként a Gyurgyalagot nagytam,mivel ez a faj minden évben ellátogat területünkre. A Gyurgyalag / Merops apiaster / ha teheti,a rovarok közül leginkább a darazsakat és méneket részesiti előnyben az étlapján.
A szigoruan védett fajok egyike,eszmei értéke 30 000 Ft!
Az imént felsorolt madarak jellemzője,hogy nagyrészt rovarokkal táplálkoznak. A most bemutatásra kerülő fajok jelzője,hogy táplálkozásukban,a rovarokon kivül,növényi eredetü anyagok,igy például;magok,gyümöcsök is szerepnez jutnak. Ilyenek a : Szajkó / Garrulus glandarius /, Seregély / Sturnus vulgaris /, Erdei pinty / Fringilla coelebs /, Meggyvágó / Coccothraustes coccothraustes /, Zöldike / Carduelis chloris /, Mezei veréb / Passer montanus /, Széncinege / Parus major /, Kékcinege / Parus coreuleus /,és az Őszapó / Aegithalos condatus /.
A most megemlitésre kerülő madárfajok,leginkább magokat,vagy a fákon maradt gyümölcsterméseket fogyasztják.
Ezek pedig a : Fácán / Phasianus colchicus /, Fürj / Coturnix coturnix /, Csiz / Carduelis spinus /, Léprigó / Turdus viscivorus /, Süveltő / Pyrrhula pyrrhula /, Fenyőpinty / Fringilla montifringilla /, Tengelic / Carduelis carduelis /, Balkáni gerle / Streptopelia decaocto /, Csonttollu / Bombycilla garrulus /. Ezeknek az egyedeknek,néhány képviselője,egyre beljebb hatol az emberi települések belsejébe.
Helyenként tulzottan elszaporodtak,ami a falvak és városok nyujtotta megfelelő táplálékmennyiségből adódik.
Legutolsóként a ragadozó madarakról szeretnék szólni néhány szóban.
A terület bővelkedik kisemlősökben,valamint fürjben,fácánban.
Ez jó étlapot biztosit az itt honos húsevő szárnyasoknak.

Megtalálható itt,mint éjszakai vadász,az Erdei fülesbagoly / Asio otus /, Egerészölyv / Buteo buteo /, amik egész esztendőben ritkítják a pockokat. Láttunk itt Gatyás ölyvet / Buteo lagopus /és Darázsölyvet / Pernis apivorus / is megfordulni. A Karvaly / Accipiter nisus /, állandó madárvadászként mutatkozik. A legritkább vendégünk,idén is a Holló / Corvus corax / volt. Ez a faj,a Gyurgyalaghoz hasonlóan,fokozottan védett ! Kisebb gerinceseket zsákmányol,de nem veti meg a rovarokat sem.

A madárvilágnak ezen fajtáit ismertük meg területünkön.

Bokros erdoszeleken es kertjeinkben tanyazo gyakoribb madarfaj az oszapo.

A " N É G Y " - H E G Y E M L Ő S Á L L A T A I

A " Négy "-hegy állatvilágának fontos résztvevői az emlősök.
Legnagyobb testű közülük a Gimszarvas / Cervus elaphus /.
Igaz ezzel az állattal csak éjszaka vagy kora reggel lehet találkozni, mivel igen óvatos,és napkelte előtt bevált a sűrű bozótosokba.
A Gimszarvas legnagyobb mértékben a Tábla-hegy és a Csurgó-hegy közt húzódó völgy vegyeserdeiben érzi jól magát. Napközben,már csak a nyomai árulkodnak korábbi hollétéről.
Másik nagyvadunk a Vaddisznó / Sus scrofa /,mely mind a négy hegyünkön megtalálható,persze " ő " is csak éjjel és kora hajnalban merészkedik elő a biztonságot jelentő sűrűből. Mivel hegyeinkben legnagyobb számban a tölgyfa az uralkodó faj,előszeretettel keresi fel a makkdus területeket. Nappal a disznóturás olyan képet mutat,mintha az erdőt szántották volna fel a szántóföld helyett.
Kissé merészebb ugyan,de azért óvatos állat az Őz / Capreolus capreolus /.
A kecskénél nem sokkal nagyobb vad,nyugodtan,de figyelve legelészik a cserjésekben még világos nappal is. Ezen a területen,a szövetséges szovjet alakulatok kivonulása óta,bátrabban merészkedik ki az egyre jobban benőtt volt gyakorlótérre,hogy falatozni tudjon a finom hajtásokból és füfelékből. Az Őz és a Gimszarvas növényevők,a Vaddisznó mindenevő.
A növényevők után ismerkedjünk meg az itt élő ragadozókkal is.
Elsőként a rókát kell bemutatnom. A Vörös róka / Vulpes vulpes / az egyik legelterjedtebb kisragadozó ezen a területen. A Tábla-hegy nyugati oldalán sok-sok kotorékot találunk. Ritkán ugyan,de szemünk elé kerülhet a sompolygó " ravaszdi ".
A Borzot / Meles meles / sajnos ma már nemigen láthatjuk,holott igen sok " várat " építettek a Tábla-hegy különböző pontjaira.
Az,hogy megfigyeléseink alatt nem találkoztunk egy példánnyal sem, nem jelenti azt,hogy ne élne itt egy-két családjuk.
A következő kisragadozónk a Nyest / Martes foina /,ami igencsak elszaporodott. Kedvenceit a kis rágcsálókat,előszeretettel fogyasztja.
Éjszakai állat,ezért nehéz észrevenni.
A Nyestnéz hasonló életmódot folytat a Menyét / Mustela nivalis / is.

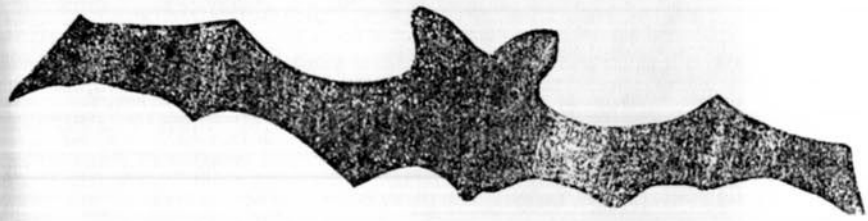

A rágcsálók és mindenevők közül,a következő fajokkal találkoztunk :

Mezei nyul / Lepus europaeus /
Sündisznó / Erinaceus europaeus /
Vakondok / Talpa europaea /
Erdei cickány / Sorex araneus /
Erdei egér / Apodemus sylvaticus /
Erdei pele / Dryomys nitedula /
Mezei pocok / Microtus arvalis /
Mókus / Sciurus vulgaris /.

Hegyeink barlangjaiban élnek denevérek is,de erről részletesen olvashatnak,barlangunk élővilágát bemutató jegyzetben.

Sajnos területünkön egyre több a környék házaitól elzavart macska és kutya,melyek nagy károkat okoznak a kis emlősök példányaiban.

Saját megfigyeléseink alapján ezeket az emlősöket sikerült dokumentálni, niteles adatok alapján.

Erdei pele a Sátorkő-puszta-barlangban

/Fotó: Lieber/

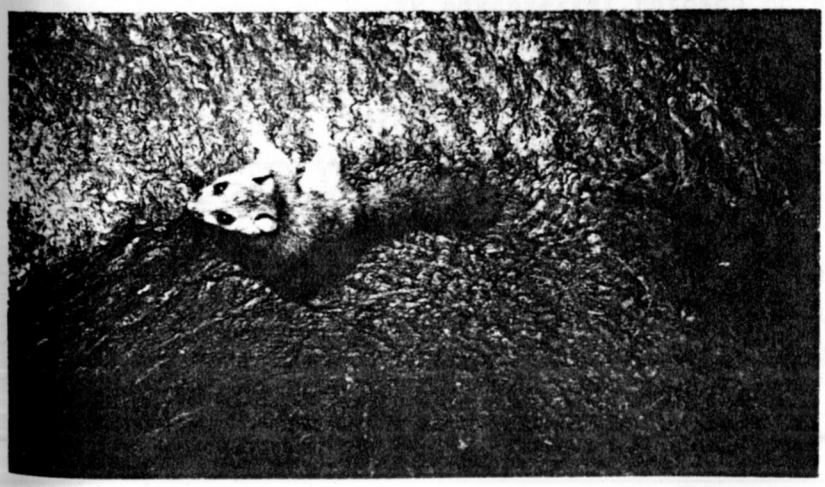

POCSOLYÁK ÉS VIZENYŐS TERULETEK APRÓ ÉLŐLÉNYEINEK BEMUTATÁSA

A " Négy "- hegyen lévő vizes területek leggyakoribb lakói a csigák. Csigák élnek vizben és szárazföldön is. A mi kis területünkön kizárólag 3 forrás található,melyek közül egy már inaktiv. A másik 2 vizgyüjtő sem tulságosan nagy vizhozamu,de a belőle eredő viz által kialakult kis lápos,kitünő élőhelyet ad,néhány vizigényes állatnak.

Itt kap helyet 4 vizicsigafaj is. Ezek közül talán elsőként emlithetjük az Iszapcsigát /Limnaea stagnalis /,mivel ebből a fajból találtuk a legtöbbet. Gyakoriság szempontjából,a második helyen tanyázik a Tányércsiga / Planorbarius corneus /,mely előszeretettel eszi az algákat a növényekről. Mocsári csigát / Lymnaea palustris / is látunk,bár kisebb számban. Pocsolyacsigát figyeltünk meg,a sós és egyéb vizinövények szárain. Ez utóbbit,tudományosan Lymnaea peregra néven emlegetik.

Csigákon kivül,az életfeltételek kedveznek a Viziskorpiónak / Nepa cinerea /, Molnárpoloskának / Gerris lacustris /, Közönséges keringőbogárnak / Gyrinus substriatus /, Hátonuszó poloskának / Notonecta glauca /, Közönséges tócsaráknak / Branchipus stagnalis /, Kis vizibolhának / Daphnia pulex /, és a Nagy buvárpoloskának / Corixa punctata /.

A mocsári világban,tehát ezeket az egyedeket sikerült felkutatnunk. Ha a szárazföldi részeken vizsgálódunk,szép számmal találunk különböző szárazföldi csigafajokat.

A csigáknak nagy többségét,párás reggeleken,eső után lehet megfigyelni,de azért napközben is fellelhetjük öket az erdőkben,vizmosásokban,fák tövénél és sziklarepedésekben egyaránt.

Tudvalévő,hogy a csigák növényekkel,rothadó növényi részekkel,gombákkal,és lehullott gyümölcsökkel táplálkoznak,ezért élőhelyükről nem hiányoznak a növények.

A leggyakrabban előforduló faj az Éti csiga / Helix pomatia /.

A " Négy "-hegy területén ez a faj él a legnagyobb számban,de ha jobban körülnézünk,megtaláljuk a puhatestüek többi,kevésbé ismert képviselőit is. Megemlithetjük például az Erdei orsócsigát / Laciniaria biplicata / és a vele szoros rokonságban lévő Vésett orsócsigát / Clausilia dubia /. Ez a két faj előszeretettel tanyázik a meredek, erdős oldalakon,amit nem érnek annyira a nap sugarai.

A vizmosásokban gyakran látunk Sokfogu csigát / Abida frumentum /,és Zebracsigát / Zebrina detrita / is. A Közönséges kórócsigát / Heli-

A Vörös csupaszcsigát / Arion vufus / és a Barna csupaszcsigát / Arion subfuscus / az esők utáni párás,nyirkos erdőkben figyelhetjük meg, amint csillogó nyálkájukon csuszva közlekednek az elázott avaron.

Eddigi megfigyeléseink során,ezeket a csigafajokat sikerült rögzitenünk.

A BARLANGUNK ÉLŐVILÁGA

A barlangok élővilága (troglobios) igen nagy fajgazdagsággal bír. Ezt bizonyára kevesen gondolják,hiszen ezeket a fajokat vagy azért nem látjuk,mert az embert kerülik,vagy pedig azért nem,mert szabad szemmel láthatatlanok és csak mikroszkóppal figyelhetők meg.

Amit szemmel is felfedezünk és amit a barlangok egyszemélyes élővilágának könyvelnek el a laikusok,az a denevér.
Ez az állat a barlangot óvóhelynek használja,amiért nem nevezhető valódi barlanglakónak.
A denevér barlangkedvelő (troglophil) élőlény..
A barlangba bekerülhetnek véletlenül is állatok,amik előbb vagy utóbb elpusztulnak,hiszen az életfeltételek számukra nem kedveznek. Ilyenek például a különböző béka és rovarfajok. Ezek az ugynevezett barlangi vendégek (trogloxen). Ténylegesen barlanglakóknak nevezzük azokat az élőlényeket,melyek teljesen alkalmazkodtak az adott körülményekhez. A barlanglakó (troglobiont) fajok látásukat teljesen elvesztették,mivel az állandó sötétségben a szem nem használható. A rovarok a nagyon precízen " kidolgozott " érzékelő műszereikkel,a csápjaikkal tájékozódnak.

- a szaporodásuk nincs időszakhoz kötve,mert az állandó hőmérséklet és sötétség,valamint a közel állandó páratartalom,egy meghatározott mikroklímát hozott létre. Emiatt nem követhető például az évszakok váltakozása sem.
- Nincsen testszinük,mert az állandó fényhiány nem követeli meg a hámrétegtől,hogy védekezzen a napsütés okozta káros sugárzásoktól, emiatt a hámrétegben (testfelszín) nem képződött festékanyag (pigment).

A növények minden olyan barlangban előfordulnak melyekben ember már járt,vagy amelyik külszíni vízfolyással van kapcsolatban.
A növényeket mégsem látjuk,mert mikroszkópikus méretű spóráik a levegőben és a talajban várják a megfelelő körülményeket a kifejlődésre,melyeket nyújthat akár az idegenforgalomban nélkülözhetetlen reflektorvilágítás vagy a bejárati régióban maga a természetes fény.
A spórákból,pollen szemcsékből (virágpor) majd a kedvező feltételek következtében mohák,gombák,esetleg harasztok fejlődnek ki.
Bizonyos növényfajoknak a kifejlődéséhez elegendő a természetes fény 1/2000 része!
Az imént említett növények alkotják az un. lámpaflórát.

A Sátorkő-pusztai-barlangban egyetlen faj kivételével nem volt felfedezhető troglobiont élőlény.
Mikroszkóppal bizonyára sikerült volna egysejtűeket találnunk,de ilyen műszer egyelőre nem áll a rendelkezésünkre.
Az egyetlen kis állatka ami troglobiont,de akár troglophil is lehet, az érdes pinceászka (Porcellio scaber). Ez a faj épületek nyirkos helyein,pincékben,falrepedésekben,fakéreg alatt,többnyire csoportosan él. A potroh alsó felén található kopoltyúlemezekkel lélegzik. Tápláléka korhadék.

Barlangunkban trogloxen élőlény már nagyobb számban fordul elő. Ezek többnyire rovarok (legyek,szúnyogok,pókok),de akadnak közöttük különböző békafajok is.

A troglophil " csoportot " az emlősök alkotják.
Három denevérfajt - a kis patkósorru denevért
(Rhinolophus hipposideros)
a nagy patkósorru denevért
(Rhinolophus ferrumequinum)

és a Hosszúfülü denevért
(Plecotus auritus)

- különböztetünk meg.
Barlangkedvelö még az Erdei pele (Dryomys nitedula) is.
A pelék és a denevérek teli álmot alszanak,bár az utóbbiak a " hibernálásból " idönként felébredve a helyüket változtatják.
A denevérek rovarokkal táplálkoznak,amit a barlangban illetve a felszinen szedegetnek össze,természetesen éjszaka.
Tájékozódásuk ultrahanggal történik.
A pele szintén éjszakai állat,és rovarok valamint növényi magvak szerepelnek az étlapján,de nem veti meg a kenyeret sem,amit a barlangászok hátizsákjából rámol ki nagy elöszeretettel.

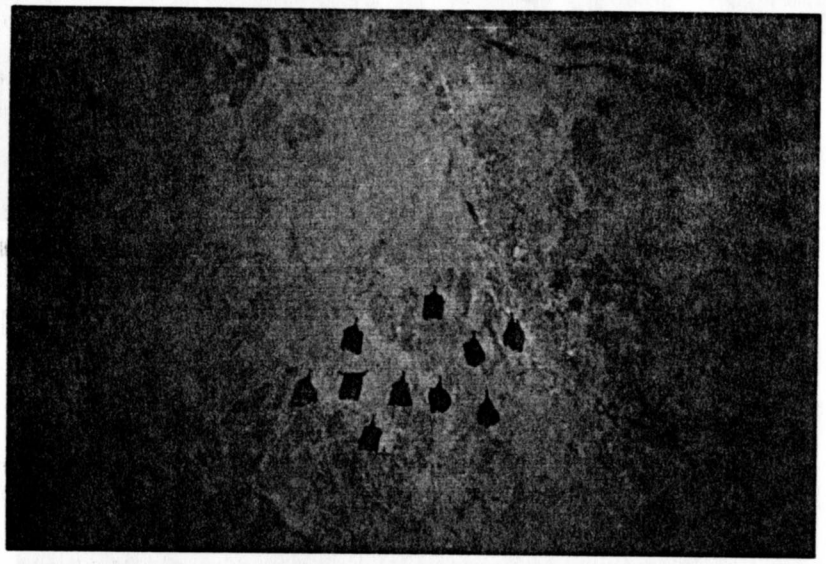

A kis patkósorrú denevér kedvenc tartózkodóhelyén, az ún „Denevér alvóhelyen".

/Fotó.: Récsey G./

89'

91'

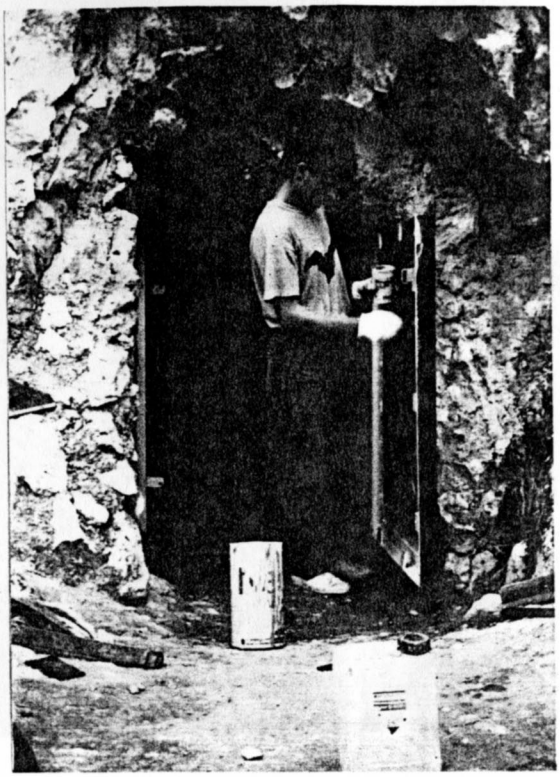

89'

Csoportunk rendbehozta és lezárta az Ezüst-hegyi TTE Reuma kunyhót, a Sátorkő-pusztai-barlang rendbehozatalát elkezdte, a kutatásokat

rabeli felvételek a Sátorkő-pusztai - barlang állapotáról. A barlangot rendbe kellett hozunk!

/Fotók: Récsey G.

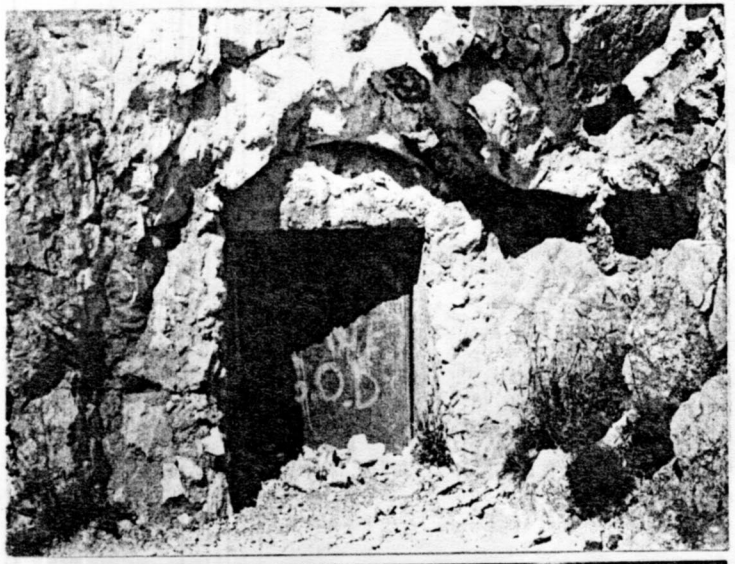

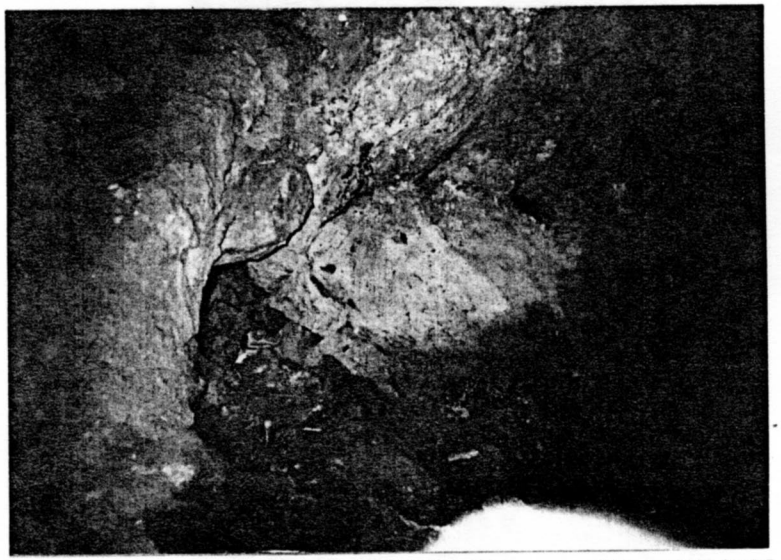

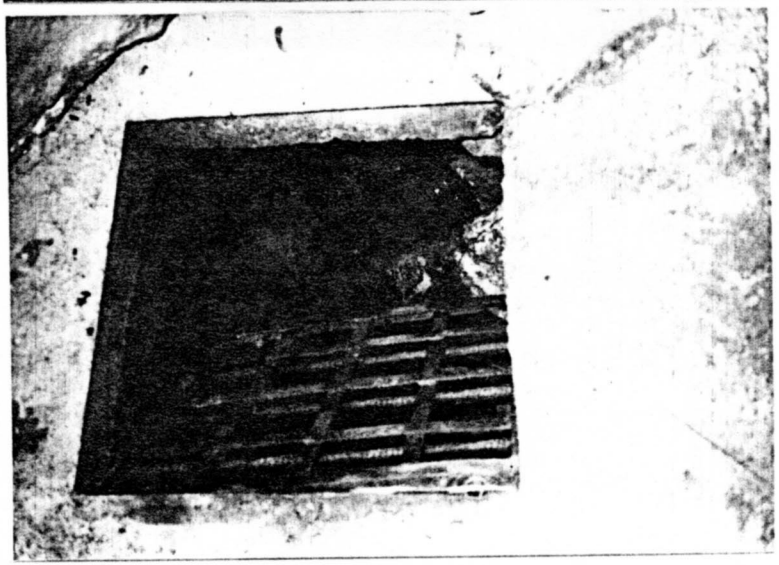

A pad összeszerelése közben.

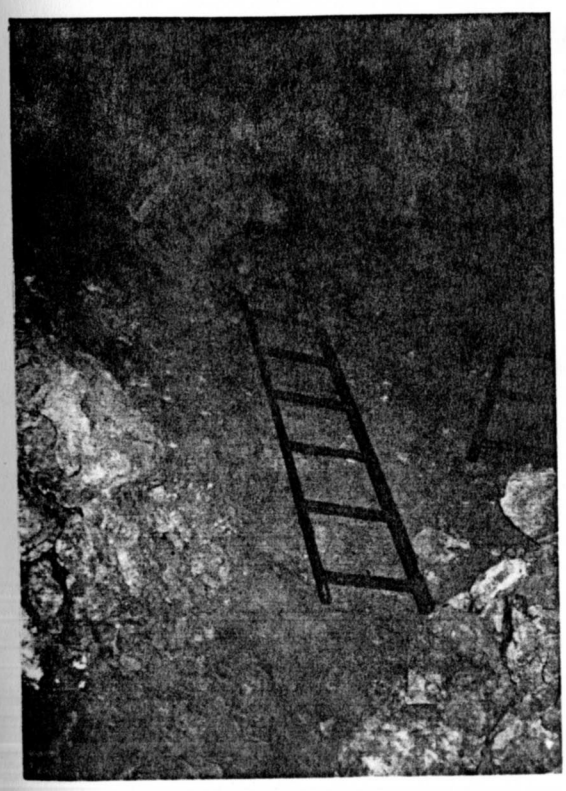

A sátorkő-pusztai-barlang Benedik

Munkálatok a barlang előtt.

Gyalogos és természetvédő túrák az 1991-es évben

Írta:

Bártfai Attila

1990 szilveszterét, és a 91-es évet csoportunk méltón ünnepelte az Ezüst-Kevélyen köszöntöttük az az új évet 'kulcsosházunkban'. Éjfél előtt még ellátogattunk a környékbeli Szabó József és Papp Ferenc barlangokba valamint tettünk egy sétát a Nagy-Kevélyen át a Kevély-nyergi túristaházhoz.

A csoport gyalogos és természetvédelmi túráit három elkülöníthető részre lehet célszerűen osztani :

- 'Kulcsosházunk', a Reuma kunyhó körüli túrák és természetvédelmi szolgálatok.
- Sátorkő-pusztai barlang környékének vizsgálata és a természetvédelmi feladatok ellátása.
- Egyéb túráink és kirándulásaink.

Reuma kunyhó

Karbantartási jelleggel a kunyhót havonta egyszer kerestük fel.Az év első felében sajnos kényszerűségből gyakrabban jártunk oda, mivel ebben az időszakban még nem volt megoldva a biztonságos lezárás és a tavasz folyamán kétszer is feltörték.Ennek a tarthatatlan állapotnak vetettem véget június végén amikor is hosszas szervezés, útánajárás és némi saját anyagi ráfordítás után biztonságosnak mondhatóan zártam le a kunyhót néhány barátommal.(A kunyhót azóta e sorok írója gondozza és nála lehet a kulcsot is elkérni amely bármely barlangász csoport rendelkezésére áll!) A lezárás után is sokat jártunk fel a Kevélyekre kirándulni, természetvédelmi feladatokat ellátni, de most már nem találkoztunk hivatlan vendégek nyomaival.(Eddig!)

Áprilisban fiatal gyerekvezetőknek szerveztünk oktatással egybekötött túrát (kiirást lásd a mellékletben).

A kunyhó nem igazán volt kihasználva a nyár folyamán, a kutatótábor és más fontosabb feladataink miat háttérbe szorult. Április után, a csoport szempontjából legközelebb csak az év vége felé történt itt említésre érdemes esemény, mikor a környék fenyvesét vigyáztuk az egyre jobban elszemtelenedő fatolvajoktól. Eltöltöttünk az erdőben néhány szép és izgalmas éjjszakát valamint a kellemeset összekötve a hasznossal a környék barlangjait újra felkerestük.

Sátorkő-pusztai barlang

A barlangunk környékét mióta a szovjet csapatok kivonultak a térségből megpróbáljuk fokozottan védeni. Bár azt a kárt amit okoztak a természet csak sokára fogja kiheverni.

Év elejétől kutatjuk a 'négy hegy' növény és állatvilágát valamint megpróbáljuk felderíteni a szovjet hadsereg által 'ránkhagyott' veszélyforrásokat. Eddig egy robbanószerkezetet (a tűzszerészek néhány napon belül eltávolították) és néhány bunkert találtunk. A bunkerek közül egy érdemel különösebb figyelmet, ez elég nagy alapterületű, nincs túl messze a barlangtól és megfelelő állapotba hozva szálláshelyként funkcionálhatna barlangászok számára. A kirándulók útbaigazítása és esetleges figyelmeztetése nem okoz problémát számunkra de a helyi cross-motorosokkal mindennaposak az összetűzések. A kijelölésre kerülő természetvédelmi terület egy része kedvelt motorozó helyük, ez a barlangtól mindössze 800 méterre van. A zajt és a bűzt az egész kutatótábor alatt volt szerencsénk 'élvezeni'. Rendkívül agresszív társaság, nagyon nehezen lehet velük eggyezségre jutni. A nyár közepén súlyos környezetkárosításnak lehettünk tanui : A motorosok - gondolván a szovjetek távozása után mindent lehet - új pályát kezdtek el kialakítani maguknak a Tábla-hegy oldalában.

A fákkal bokrokkal sűrűn benőtt területet munkagépükkel kezdték felelőtlenül tarolni, nem gondolva arra milyen pusztítást visznek végbe a természetben. Amikor odaértünk már a munka közepén tartottak, több fát kivágtak és a munkagéppel széles utakat taroltak le. Hosszú és heves vita következett, melyben nyomdafestéket nem tűrő kifejezéseket vágtak a fejünkhöz főleg miután a jelenlevő kocsik rendszámait feljegyeztük. Nem bírták megérteni hogy "miért nem hagyjuk őket békén, hiszen ez a pálya nem zavar senkit " ? Végül tetemes büntetés kilátásba helyezése lecsendesítette őket, a munkát félbehagyták. A bejelentést megtettük. A természet most kezdi kiheverni az ember ejtette sebeket. A konfliktusok folytatódtak, ha a természetvédelmi területet kijelölik talán megváltozik a helyzet.

Egyéb túráink és kirándulásaink.

Kedvelt kirándulóhelyünk a Pilis-nyereg ebben az évben is szerepelt programunkban. Tavasszal első kirándulásunk uticélja volt. Ősszel ismét ellátogattunk ide a szarvasbőgés idején. Éjjszakai túránkon egyik szakavatott vadász társunknak több szarvast és két vadászt is sikerült 'behívnia'.

A nyár elején gyerekeknek szerveztünk természetvédelmi túrát a Rám-szakadékba.

Végül, de nem utolsó sorban jártunk az Aggteleki-karsztban is. Barlangásztunk, sokat kirándultunk, megnéztük a Baradla határon túli részét a Domicát, mindent együtvéve egy szép hetet töltöttünk itt el.

Tisztelt Szülő

Értesítem, hogy a Benedek Endre Barlangkutató Csoport december 31-től január 1-ig tartja csoportgyűléssel egybekötött

SZILVESZTERI BULIJÁT

A rendezvény helye: Csoportunk ezüst-hegyi kulcsosháza.

Kérjük tegye lehetővé a részvételt gyermeke számára.

Köszönettel, és Boldog Új évet kiván a Benedek Endre Barlangkutató Csoport.

Ajánlott felszerelés:

- hálózsák vagy takaró (a kulcsosház fűthető)
- kétnapi hideg-meleg élelem (konzerv melegítési lehetőség)
- elemlámpa
- 1 vagy 2l üditő
- egyéni tisztálkodó felszerelés, váltás ruha. . . .

Kalandos Ifitúra

túrakiírás

Szeretettel meghívunk minden természetet kedvelő ifivezetőt áprilisi kalandtúránkra!

Ha - már ismered és újra látni szeretnéd

- eddig még nem volt alkalmad rá, de megismernéd

a barlangok csodálatos világát

ha már láttál a tévében sziklamászóversenyt és csodáltad ügyességüket, bátorságukat és te is kipróbálnád:

Akkor neked köztünk a helyed!

Az első túránk időpontja:

Május 24-26 (péntek-vasárnap)

Találkozó: 18.30-kor az Árpád hídi. Volánbusz pu. várótermében

Érkezés: Vasárnap 18h körül ugyan oda

Útiköltség:150 Ft

A túra célpontja Ezüst-hegy TTE Reuma kunyhó (Ürömtől kb 4km)

Rövid program:barlangászat,sziklamászás,kötéltechnika,éjszakai.

Felszerelés:-2 napi hideg élelem /konzerv melegítési lehetőség/

-esőkabát

-koszolható ruha a barlangba

-2db literes kulacs

-hálózsák

-elemlámpa,pótelem,pótizzó

ha van:-erős fejvédő

-külön, zárt cipő a barlangba

-Pilis- vagy Budai-hg térképe

-kb 2 méteres kötéldarab csomók gyakorlására

A túrán résztvenni csak előzetes jelenkezés alapján lehet!

Jelentkezés:

-telefonon: Laczkó Zsolt 121-5805

-személyesen: Bártfai Attila Újpalota Nádastópark 22 I/8

Szíasztok, találkozunk pénteken!

Bártfai Attila	*Laczkó Zsolt*	*Sárosi Roland*
túravezető,barlangász	*szervező*	*barlangász*

TERMÉSZETVÉDELMI TÚRA

Bizonyára jártatok már a Dobogókő - Rám-szakadék - Dömös útvonalon, melyet joggal nevezhetünk a Pilis leglátogatottabb túraútvonalának. Éppen népszerüsége, szépsége és természeti értékei miatt szervezzük első természetvédelmi túránkat ide, a Pilis északkeleti részébe.

Túráink során végiglátogatjuk a Pilis, a Budai és a Börzsöny hegység ismertebb turistaútjait. Feladatunk a túristák segítésén, felvilágosításán kívül az erdő növényeinek, állatainak védelme és az egyéb természetvédelmi értékek megóvása.

A túrák nem titkolt célja egy természetvédelmi csoport létrehozása, amely a közelmúltban megalakult Természetvédelmi Szolgálat tagjaként müködne. A csoport erdei bázisa az Üröm melleti Ezüst-hegyen lévő Reuma-kunyhó lenne.

A fentiekből következően túráink és táboraink minden fiatal számára nyitottak.

Az első túra időpontja: 1991. június 15.

Találkozó: Batthyány tér HÉV állomás 8.00 óra

Ajánlott felszerelés: 1 napi hideg élelem,
megfelelő lábbeli és öltözék,
esőkabát.

TERMÉSZETVÉDELMI SZOLGÁLAT

Sorszám: 0012

Magyar Természetbarát Szövetség

Ezen igazolvány tulajdonosát, mint a Természetvédelmi Szolgálat tagját a természetvédelmi jogszabályok betartása

érdekében végzett intézkedései

során kérjük támogatni.
Nevezett az általa észlelt vagy tudomására jutott — a természetvédelem érdekeit sértő — cselekmény miatt az elkövető ellen bejelentést tehet.

1991. máj. 5.

Országos Természetvédelmi Hivatal

Név: Bártfai Attila

Benedek Endre Barlangkutató Csoport 1991. évi kutatótáborának túrakirása

Időpont : 1991. július 20 - 28

Helyszin : Sátorkőpusztai-gipszbarlang és környéke

Megközelítés : Dorogi vasutállomástól a Palatinus strand irányában. A barlang melletti fehér sziklafalak napközben má messziről láthatók.

Szállás : Saját sátorban . Néhány fő részére a barlang bejárati termében tudunk alvási lehetőséget biztosítani .

Szükséges felszerelés : munkavédelmi sisak, erős lábbeli, munkaruha (munkáskesztyű), hálózsák polifoam, sátor, esőkabát, kulacs, egyéni világitó eszköz (akumlátor töltési lehetőség a helyszinen).

Az étkezést mindenki egyénileg oldja meg, vásárlás lehetőség a közeli élelmiszerboltban.Igény esetén a közös főzés megoldható.

A kutatótábor célja a barlangban felhalmozódott nagy mennyiségű törmelék eltakarítása.

A tábor ideje alatt túrákat vezetünk a környékbeli barlangokba, esténként tábortűz a barlangnál és fürdés a Palatinuszon.

Szeretettel várnuk minden érdeklődőt akár egy napra is.

Fogel Péter Liber Tamás
Récsei Gábor

(c) BÁRT

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ CSOPORT
BUDAPEST

1046 BUDAPEST
Böröndös u. 26. IV 23
Telefon: 180-7350

EXPEDICIÓS FELHIVÁS

A Benedek Endre Barlangkutató Csoport 1991 augusztus 4 és 1o között az Aggteleki - Karszt barlangjai közül,az aggteleki Baradla-,Béke-és a jósvafői Vass Imre-barlangokba oktató expediciót szervez.

Az expedició célja : a barlangok bejárása,fotodokumentáció gyüjtése. A túrák oktatótúráknak minősülnek,a hidegvizes barlangok jellemző képződményeivel,kialakulásukkal ismerkedünk meg.

A Baradla-barlang Magyarország legnagyobb hidegvizes barlangrendszere, a hossza megközeliti a 25 km-t,melyből 7 km a Cseh-szakasz a Domica.

Az 1952-ben felfedezett Béke-barlang 8743 m-es járatrendszerével hazánk második legnagyobb cseppkőbarlangja.

A Vass Imre barlang műszerezettsége révén hazánk ,tudományos szempontból, legjobban kutatott barlangja.

Utazás: augusztus 4.-én (vasárnap) 17 h-kor a Keleti-pályaudvartól A " Borsod "-expresszel.

Szállás: a csoport 4 db,egyenként 4 személyes faházat foglalt le 6 éjszakára az aggteleki kempingben. A faház költsége 644 Ft egy éjszakára. Ez 161 Ft/főt jelent,ami 6 éjszakára 966 Ft/fő önköltséget eredményezne. A faházban viszont 8 személy kényelmesen elfér,ezért az ár feleződik, 6 napra egy személy 483 Ft-t fizet.

Felszerelés: Polifoam kempingmatrac,hálózsák a szálláshoz. A túrához overáll (munkásruha),szabadidőruha,bakancs,gumicsizma (a Béke-barlangban ez utóbbi ajánlott) ,kobak,egyénileg világitás stb. Ezenkivül mindenki a saját izlése szerint öltözködjön.

Minden csoporttag hozza magával az MKBT igazolványt,és ha lehet útlevelet.

Élelem: a friss élelem beszerzésére lehetőség van az Aggtelek községben lévő élelmiszerboltokban,ami a kempinghez közel található.

Ajánlott költőpénz a szállást beszámitva 15oo-2ooo Ft.

Kérjük,hogy aki részt kivén venni az expedicion mihamarabb jelezze.

Fogel Péter Récsey Gábor
Lieber Tamás

Dorog 1991.május 14.

Tisztelt Vendégünk !

Szeretettel köszöntjük a Sátorkő-pusztai-gipszbarlangban.
Ön most az ország egyik legjobban védett,de egyik legkárosultabb barlangjában tartózkodik,amely kitöltésében ásványtani érdekességeket mutat.
A barlangot 1944-ben fedezték fel. A felfedezéssel kapcsolatban két féle magyarázat is született : 1. kőbányászás közben találták meg
2. a II. világháborúban az itt tartózkodó németeket a szovjet katonák tűz alatt tartották. Az állandó bombázások hatására nyilt meg a hires üregrendszer,melynek bejárata a jelenlegi ajtó felett volt található.

A barlang kitöltésekben / képződményekben / a megszokott cseppköves / hidegvizes / barlangoktól eltérő arculatot mutat,ami érthető is,mert a föld mélyéből feltörő héviz formálta,alakitotta.
E kialakulásnak megnyilvánulásai a labirintus szerű járathálózat,gipsz, aragonit,kalcit kristályok,gömbfülkék.
Ásványtani érdekességnek számit a pirit utáni limonit pszeudomorfóza, amely a gipsz alapját képezi.

A barlang kialakulása a földtörténeti harmadkorra tehető / 75-8o millió éve /,de ez a feltevés ma még nem bizonyitott. Előfordul ugyanis olyan magyarázat amely csupán 3 millió évre vezeti vissza a hévizes barlangok keletkezését. A tény viszont az,hogy a kialakulást megelőző időszakban a környéket erős vulkáni tevékenységek uralták,melyek következményeként a hátramaradó hévforrások működésbe léptek. Bizonyiték erre a magas kénsavtartalom,mely a barlangüregbe feltörve a mészkővel kémiai reakcióba lépve a gipsz kialakitásában játszott jelentősebb szerepet.
A gömb alakú termek / gömbfülkék / feltehetőleg úgy keletkeztek,hogy a melegviz elöntötte a barlangot és igy a korróziót és egyébb üregképző hatásokat a gravitáció nem irányitotta.

A barlangban a melegvizes tevékenységek megszüntével a hidegviz kezdte el munkáját,amely ma is tart. A Benedek-terembe vezető létra melett elhelyezkedő aragonit oszlopokon a cseppkövek képződése figyelhető meg.

A barlang jelenlegi legmélyebb pontja a forrásszint,ami a bejárattól mérve 46 méteres mélységben található. A Benedek-terem,ahol a forrás is van,tulajdonképpen álfenéken helyezkedik el. Alatta található a Kadič szakasz,amely a még feltáratlan barlangrendszer része.
A barlang hossza 286 méter.
A Sátorkő-pusztai-barlangtól 4o m-re található a Kis-barlang,amely valószinűleg része a " nagynak ".

A barlang hőmérséklete a Benedek-teremben 13 C°,a felsőbb szinteken minimális eltérés kimutatható.

A barlangban előforduló állatok :
denevérek,pelék,pókok,lepkék,legyek és egyéb rovarok. Ezek az állatok barlangkedvelők. Időszakosan keresik fel a védelmet nyújtó üreget.
A denevérek és a pelék téli álmukat itt töltik.

A Sátorkő-pusztai-gipszbarlangot 199o szeptemberétől csoportunk / Benedek Endre Barlangkutató Csoport / kezeli,és a feltáró munkálatokat végzi.

Szivesen várunk minden érdeklődőt abba a barlangba,mely képződményeinek kb.6o-65 %-a semmisült meg a felfedezése óta,de még igy is megtekintésre érdemes látványt nyújt.

Levelezési cimünk : Lieber Tamás barlangkutató,idegenvezető
Dorog 251o
Fáy András ltp.3.ép.2/9. Tel.: 33 31-622
körzetszám
Fogel Péter barlangkutató,csoportvezető
Budapest 1o46
Böröndös u. 26.4/23. Tel.:/Mh/ 1692-5oo / 22-42
mellék

Budapest 1991.o1.o3.

BUDAPEST

BENEDEK ENDRE BARLANGKUTATÓ CSOPORT

BUDAPEST

Kedves Fiatalok!

Felhivjuk figyelmeteket arra,hogy csoportunk / Benedek Endre Barlangkutató Csoport / megkapta a világhirű Sátorkő-pusztai-barlang kezelési jogát!

Az erősen megrongált barlang rendbehozatalát elkezdtük.
A kutatási terv elfogadása után,az eddig ismeretlen szakaszok feltárását fogjuk végezni!

Hétvégeken nagy szeretettel várunk mindenkit,akit érdekel a barlang jelenlegi állapota,és olyanokat is akik segiteni szeretnének a rendbehozatalban és az ezt követő kutató-feltáró munkában.

Iskolai osztályokat és 10 főnél nagyobb létszámú csoportot előzetes bejelentés alapján fogadunk!
Érdeklődni lehet Tel.: mh. 1692-500/2242 Fogel Péter Csoportvezető
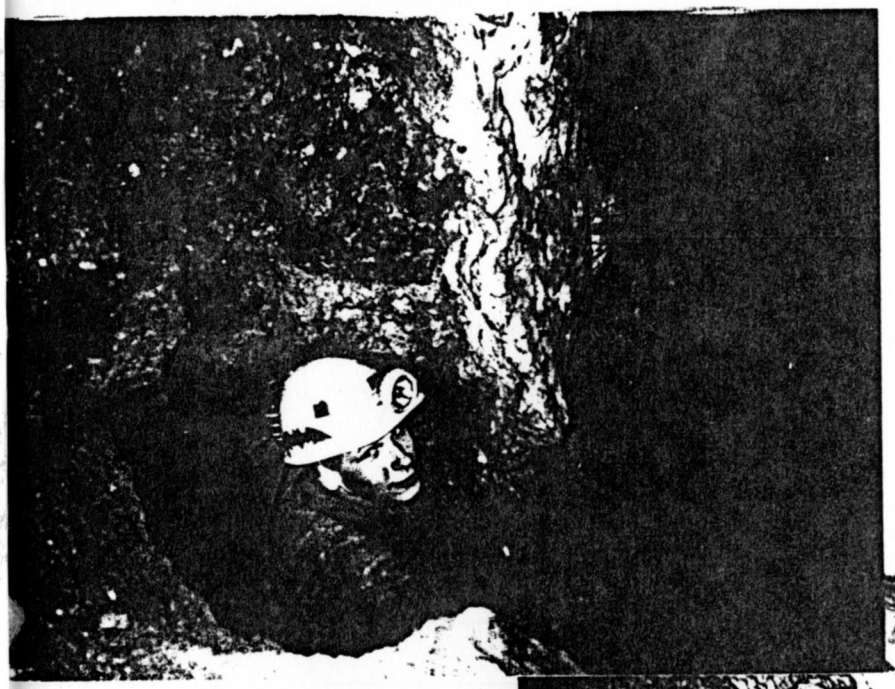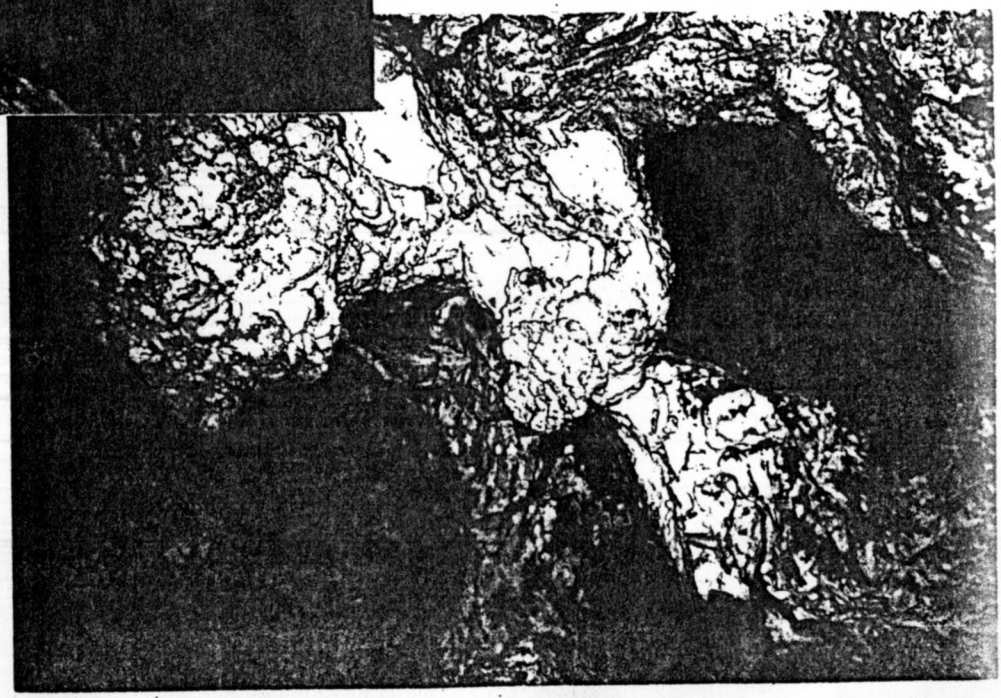
2252